

XIV међународни научни скуп
Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу
25–27. октобар 2019. године

**СРПСКИ ЈЕЗИК,
КЊИЖЕВНОСТ,
УМЕТНОСТ**

(ПРОГРАМ И КЊИГА РЕЗИМЕА)

Крагујевац, 2019.

Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу

СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ
XIV међународни научни скуп

(Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу, 25–27. октобар
2019. године)

**ПРОГРАМСКО-ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР
МЕЂУНАРОДНОГ НАУЧНОГ СКУПА**

Председник

Мр Зоран Комадина, редовни професор

Пошпредседници

Др Милош Ковачевић, редовни професор

Др Драган Бошковић, редовни професор

Секретари

Тамара Лутовац

Тијана Матовић

Маја Радивојевић

Ирена Кнежевић

**XIV MEЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СКУП
СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ**

(Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу, 25–27. X 2019)

Петак, 25. 10. 2019.

**9.00–12.00 ХОЛ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА
РЕГИСТРАЦИЈА УЧЕСНИКА**

**10.00 СВЕЧАНА САЛА РЕКТОРАТА
ОТВАРАЊЕ СКУПА И ПОЗДРАВНЕ РЕЧИ**

**10.30 СВЕЧАНА САЛА РЕКТОРАТА
ПЛЕНАРНА СЕДНИЦА**

Миланка Ј. Бабић (Пале)
Експресивност и екскламативност / 29

Часлав В. Николић (Крагујевац)
Дугме и поетика: мале ствари и интима
у романима Милоша Црњанског / 30

Марија М. Ђирић (Крагујевац)
Музика у српском анимираном филму у периоду 1949–1969. / 31

**11.30 ХОЛ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА
КОКТЕЛ**

15.00–16.45 РУЧАК

20.00 СВЕЧАНА ВЕЧЕРА

I ЛИНГВИСТИЧКИ ДЕО СКУПА

Петак, 25. 10. 2019.

12.00–15.00 СВЕЧАНА САЛА РЕКТОРАТА

Секција I/1: Експресивност као језичка и стилистичка категорија

Председавају: Веселина В. Ђуркин, Нина С. Милановић

Милош М. Ковачевић (Београд, Крагујевац)

Конструкције са експлетивно-експресивним га у српском језику / 33

Јелена Јовановић Симић (Београд)

Нека запажања о експресивности и модалности / 34

Ивана Р. Јовановић (Крушевац)

Нека запажања о експресивности деинтерјекцијске творбе / 35

Вера С. Ђевриз Нишић (Сарајево)

О глаголној експресивности кроз новинарске жанрове / 36

Нина С. Милановић (Сарајево)

Стилске доминанте у роману *Велики јуриш*
Слободана Владушића / 37

Веселина В. Ђуркин (Сомбор)

Експресивне вриједности деминутива
у дјелу Исидоре Секулић / 38

Соња М. Миловановић (Београд)

Експресивност песничког текста Бранислава Петровића / 39

Јелена Љ. Спасић (Јагодина), Сања Ж. Ђуровић (Крагујевац)

Морфолошки и творбени аспект дечијих неологизама / 40

Сања М. Куљанин (Сарајево)

Експресивност језичких јединица у револуционарном дискурсу / 41

Биљана Б. Мишић

Експресивна и неекспресивна употреба глагола кретања / 42

Петак, 25. 10. 2019.

**12.00–15.00 САЛА ЗА СЕМИНАРЕ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА
Секција I/2: Експресивне јединице у контрастивној анализи**

Председавају: Тиана М. Тошић Лојаница, Јелена Р. Даниловић
Јеремић

Дејан М. Каравесовић (Крагујевац)

Експресивне језичке структуре у преношењу туђег говора
у енглеском и српском / 43

Ема Н. Живковић (Ниш)

Језички изрази у продукцији говорног чина одбијања
у српском и енглеском / 44

Тиана М. Тошић Лојаница (Крагујевац)

Експресивни и преводни потенцијал визуелног дијалекта / 45

Валентина В. Будинчић (Београд)

Експресивна функција англицизама у сфери
маркетинга у спорту / 46

**Горица Р. Томић (Крагујевац), Јелена Р. Даниловић Јеремић
(Крагујевац)**

Експресивност у називима хране и пића: анализа сливеница / 47

Милан Д. Тодоровић (Крагујевац)

Разумевање експресивних скраћеница на енглеском језику и
њихов преводни еквивалент на српски језик / 48

Даница М. Јеротијевић Тишма (Крагујевац)

Фонетски параметри исказивања емоција на српском (J1) и
енглеском (J2) језику 49

Петак, 25. 10. 2019.

17.00–20.00 СВЕЧАНА САЛА РЕКТОРАТА

Секција I/3: Експресивне јединице на сваком од нивоа језичке анализе

Председавају: Милица С. Баџић, Стефан Д. Тодоровић

Наташа А. Спасић (Крагујевац)

Експресивност поредбених јединица у српском језику / 50

Јулијана С. Деспотовић (Крагујевац)

Експресивност реченица без предиката у дијалогским микродискурсима / 51

Александра Д. Ракић (Крагујевац)

Експресивни супстантиви у роману *Време кокошки*
Добрила Ненадића / 52

Стефан Д. Тодоровић (Крагујевац)

Експресивност и сликовистост као конституенти перифрастичких глагола у језику новинарства / 53

Марија С. Раковић (Крагујевац)

„Говор у говору, исказ у исказу, говор о говору, исказ о исказу” у збирци кратких прича *Играјти срцем* Драгане Денић / 54

Катарина Б. Субановић (Крагујевац)

Реченична експресивност са становишта синтаксе у сатирама *Укидање стирасији*, *Озбиљне, научне ствари* и *Вођа* Радоја Домановића / 55

Милица С. Баџић (Крагујевац)

Новоговор Брегзита и Трампоманије у свету постистине: инстант неологизми као експресивно средство у српском новинарском дискурсу / 56

Петак, 25. 10. 2019.

17.00–20.00 САЛА ЗА СЕМИНАРЕ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА

Секција I/4: Експресивне јединице на сваком

од нивоа језичке анализе

Председавају: Тања З. Русимовић, Марина В. Кебара

Тања Ј. Танасковић, Бојана М. Вељовић (Крагујевац)

Соматске поредбене фразеолошке јединице

у зетско-сјеничком дијалекту / 57

Тања З. Милосављевић (Београд)

Експресивна вербализација концепта (не)хигијене у призренско-тимочким говорима / 58

Вјара А. Најденова (Пловдив)

Тирето като вџтрешнолимитативен пунктуационен знак / 59

Марина В. Кебара (Крагујевац)

Гендерно испољавање експресивности на нивоу лексике у

књижевноуметничком дискурсу / 60

Јелена М. Павловић (Крагујевац)

(Не)експресивно изражавање наредби и дужности у *Зборницима закона и уредаба Кнежевине Србије из 1840. и 1845. године* / 61

Мирјана Р. Обрадовић (Крагујевац)

Именослов романа *Очеви и оци* Слободана Селенића / 62

Бранка Л. Миленковић (Крагујевац), Тања З. Русимовић (Крагујевац)

Експресивност у усменој реализацији академског дискурса:

маркери наглашавања и маркери става емитента / 63

Субота, 26. 10. 2019.

9.00–12.00 ХОЛ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА
РЕГИСТРАЦИЈА УЧЕСНИКА

Субота, 26. 10. 2019.

9.00–12.00 СВЕЧАНА САЛА РЕКТОРАТА

Секција I/5: Експресивне јединице у контрастивној анализи

Председавају: Ана С. Јовановић, Анђелка Д. Пејовић

Ана С. Јовановић (Београд), Ивана Ј. Вучина Симовић (Београд)

Експресивност у започињању нарације на српском језику код једнојезичне и двојезичне деце / 64

Анета Г. Тривић (Крагујевац), Анђелка Д. Пејовић (Београд)

Експресивни обрасци у фразеологији српског и шпанског језика / 65

Горана Г. Зечевић Крнета (Крагујевац)

Средства парајезичке експресивности у писаном дискурсу: анализа примера у књизи Хорхеа Букаја *Déjate que te cuente...* / 66

Ивана Б. Палибрк (Крагујевац)

Експресивност графостилема у роману *The Raw Shark Texts* Стивена Хола / 67

Јелена М. Јосијевић (Крагујевац)

(Не)експресивне суперлативне конструкције са лексемом *top* у савременом енглеском језику / 68

Ана Љ. Вучићевић (Крагујевац)

Реторичка организација академских приказа књига на српском и енглеском језику / 69

Даница Б. Недељковић (Крагујевац), Софија И. Мијовић (Крагујевац)

Експресивни именички деривати са суфиксима *-ler* и *-ling* у немачком језику и њихови преводни еквиваленти у српском / 70

Субота, 26. 10. 2019.

9.00–12.00 САЛА ЗА СЕМИНАРЕ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА

Секција I/5: Питања превођења експресивних језичких јединица

Председавају: Тијана В. Ашић, Александра Б. Шуваковић

Тијана Н. Кукић (Београд)

Експресивност италијанског члана и његови српски еквиваленти / 71

Милена Б. Јововић (Крагујевац), Александра Б. Шуваковић (Крагујевац)

О колоквијализмима у преводу романа *Долазим по тебе и водим те са собом* и *Како бог зајоведа* Николоа Аманитија на српски језик / 72

Тијана В. Ашић (Крагујевац)

Експресивна вредност заменичког прилога *шy* / 73

Веран Ј. Станојевић (Београд)

Синтаксичко-семантички и стилистички аспекти употреба лексеме *један* у превођењу са француског на српски језик / 74

Вера Ж. Јовановић (Крагујевац)

Превођење крњег перфекта на француски језик / 75

Јелена Р. Китановић (Крагујевац), Марија Д. Исаиловић (Крагујевац)

Полифонијска наратија у роману *Леон Африканац* Амина Малуфа / 76

Јована З. Миловановић (Београд)

Афективни глаголи *aimer, adorer, préférer* и *détester* у настави француског језика за почетнике / 77

Александра Б. Недељковић (Београд)

Тематска прогресија у српском и француском књижевном тексту / 78

15.30 СВЕЧАНА САЛА РЕКТОРАТА

ЗАТВАРАЊЕ СКУПА

II КЊИЖЕВНОКУЛТУРОЛОШКИ ДЕО СКУПА

Петак, 25. 10. 2019.

12.00–15.00 СВЕЧАНА САЛА ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА

Секција II/1: Тако мале ствари: интимно у књижевности и култури

Председавају: Снежана М. Милосављевић Милић, Светлана М. Рајичић Перић

Александар М. Јерков (Београд)

Никад ништа веће. Апсолутна интимност, уметничка вредност и епохални смисао књижевности / 81

Саша Ж. Радовановић (Крагујевац)

Хајдегер: крчаг, ствар, свет / 82

Снежана М. Милосављевић Милић (Ниш)

Колико су мале *Мале џриче* / 83

Dubravka K. Bogutovac (Zagreb)

Теорија и пракса најкраћих прича / 84

Tomislav B. Brlek (Zagreb)

„Mali čovek” ili pokušaj da se iscrpi tekst:

David Albahari i Branko Maleš / 85

Драган Б. Бошковић (Крагујевац)

Велико смањивање песништва: Поетски (мета)трагови

малих знакова, предмета, речи, гласова и мелодија у

поезији Драгана Бошковића / 86

Зорица П. Хаџић (Нови Сад)

Слика интимног света српског грађанског друштва (*Привиђења*

Милана Кашанина) / 87

Nicoletta N. Sabassi (Парма)

Мултифункционалност сценских предмета

у првој српској комедији / 88

Светлана М. Рајичић Перић (Крагујевац)

Ars erotica и scientia sexualis у литератури и приватном/јавном простору живота / 89

Adrijana N. Vidić (Zadar)

„Svačiji dnevnik i svačija sudbina”: понеšto о sestri Robina Hooda / 90

Марија В. Лојаница (Крагујевац)

Свећа: уводно поглавље у онтологију нестајања / 91

Петак, 25. 10. 2019.

12.00–15.00 А5 ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Секција II/2: Тако мале ствари: интимно у књижевности и култури

Председавају: Биљана Р. Влашковић Илић, Тијана З. Матовић

Александар Б. Недељковић (Крагујевац)

Ситније од врло ситног: нанотехнологија у књижевности и (још не) у стварности / 92

Томислав М. Павловић (Крагујевац)

Ариелове песме Т. С. Елиота као израз његове религиозне интима / 93

Јасмина А. Теодоровић (Крагујевац)

Интимна историја сексуалности / 94

Биљана Р. Влашковић Илић (Крагујевац)

Подрум, два мала прозора и Бекет: од апсурда до реализма? / 95

Јована С. Павићевић (Крагујевац)

Од емоционалног до саучесничког воајеризма: интимна историја „четвртог зида” / 96

Тијана З. Матовић (Крагујевац)

Интимни механицизам душе у роману *Не дај ми никада да одем* Казуа Ишигура / 97

Наташа З. Антонијевић (Крагујевац)

Интима и односи моћи у *Лейпцици* Линејна Мартина Макдоне / 98

Владимир Љ. Станковић (Крагујевац)

Пријатељство и ривалство у роману *Тродневно пушовање*
Дозефа Бојдена / 99

Милица М. Карић (Крагујевац)

„Мој кутак” – просторије у којима Холокауст спаја
прву и другу генерацију / 100

Петак, 25. 10. 2019.

17.00–20.00 СВЕЧАНА САЛА ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА

**Секција II/3: Тако мале ствари: интимно у књижевности и
култури**

Председавају: Јеленка Ј. Пандуревић, Анка Ж. Симић

Маја М. Анђелковић (Крагујевац)

„На благослов душе и тела”: о даровима Светог Саве студеничком
игуману Спиридону / 101

Анка Ж. Симић (Крагујевац)

Симболичка шифра малих ствари: онострано мале иконе у
Јефимијином делу / 102

Николина П. Тутуш (Нови Сад)

Стари српски записи – ситнице које осветљавају живот нашег
средњовековног човека / 103

Драгољуб Ж. Перић (Нови Сад)

Вели њему Краљевићу Марко (Говорна карактеризација Марка
Краљевића у певачком опусу Тешана Подруговића) / 104

Наташа С. Дракулић Козић (Нови Сад)

„Долете челка од Бога” – симболика пчеле
у српској обредној лирици / 105

Јеленка Ј. Пандуревић (Бања Лука)

Фолклорни имагинаријум и еротика малих ствари / 106

Смиљана Ж. Ђорђевић Белић (Београд)

Приче о сновима о умрлима: митологија свакодневице / 107

Душан Р. Живковић (Крагујевац)
Деминутиви у српским народним успаванкама / 108

Александра Д. Матић (Крагујевац)
Кодирање фолклорне интима у усменој лирици / 109

Петак, 25. 10. 2019.

17.00–20.00 А5 ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Секција П/4: Тако мале ствари: интимно у књижевности и култури

Председавају: Софија Д. Божић, Ана С. Живковић

Оливера С. Марковић (Ниш)
Дескриптеме у роману *Два идола* Богобоја Атанацковића / 110

Ана С. Живковић (Крагујевац)
Микроисториографска фикција:
ловачке приче српског реализма / 111

Софија П. Савић (Нови Сад)
Укидање интима у антиутопијској драми
После милијон година Драгутина Илића / 112

Софија Д. Божић (Београд)
Лични свет Срба у Далмацији: студија случаја
породице Лежаић / 113

Емилија П. Манчић (Нови Пазар)
Предмети „потопљеног детињства”.
Ретро-фетишизам или посткомунистичка носталгија? / 114

Василиса Н. Цветковић (Ниш)
Детективски симболи Шерлока Холмса
– трансмедијални приступ / 115

Александра М. Цветковић (Крагујевац)
Инсекти као парадигме цивилизација (Симболичка способност
бубе у културно-историјском дискурсу) / 116

Ана С. Дошен (Београд)

Фетишизација интимног: гротеска и натурализам у Ранповој причи „Човечја фотеља” / 117

Марија М. Шљукић (Београд)

Феноменологија имагинације Гастона Башлара као парадигма за сагледавање *Семољ горе* и *Семољ земље* Мира Вуксановића / 118

Марија М. Грујић (Београд)

Сакристија малих ствари:
Интимност у прози Румене Бужаровске / 119

Милица Љ. Вучковић (Нови Сад)

Магична зб(и)рка успомена: мистерија предмета,
људи и љубави у роману *Музеј невиности* Орхана Памука / 120

Субота, 26. 10. 2019.

**9.00–12.00 ХОЛ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА
РЕГИСТРАЦИЈА УЧЕСНИКА**

Субота, 26. 10. 2019.

**9.00–12.00 СВЕЧАНА САЛА ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА
Секција II/5: Тако мале ствари:
интимно у књижевности и култури**

Председавају: Данијела М. Јањић, Владимир Б. Перић

Јована М. Копања (Крагујевац)

Црвени јорган у халуцинаторно-сневном акту и на јави у роману *Нечиста крв* Борисава Станковића / 121

Владимир Б. Перић (Крагујевац)

Ропографска симфо/какофонија: дадаистички свет малих ствари / 122

Ана М. Марковић (Крушевац)

Симболи оностраности у приповеци „Запис о даровима моје рођаке Марије” Момчила Настасијевића / 123

Нина З. Говедар (Бања Лука)

Конституисање личног свијета Андрићевих ликова / 124

Tatjana Đ. Đurišić Bečanović (Nikšić)

Поремећаји приватних ритуала у Лалићевом роману *Лељеска гора* / 125

Оља С. Василева (Крагујевац)

Мала историја запаучених (*Вук и звоно* Миодрага Булатовића) / 126

Данијела М. Јањић (Крагујевац)

Белијеви сонети као минијатурне драме у књизи
Код Хиџерборејаца Милоша Црњанског / 127

Ђорђе Р. Радовановић (Крагујевац)

Све ће тајно постати јавно – простор суицидалне интиме у
модернистичкој књижевности / 128

Дина М. Липјанкић (Крагујевац)

Мали знаци (не)пажње у *Роману о Лонгону* / 129

Маша Р. Станишић (Ниш)

Актен-ташна, шешир, штап, наочари. Кондуктер Едуарда Сама:
свет ствари као ослонац и носилац идентитета јунака / 130

Субота, 26. 10. 2019.

9.00–12.00 А5 ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Секција II/6: Тако мале ствари:

интимно у књижевности и култури

Председавају: Јелена М. Тодоровић Васић, Ђорђе М. Ђурђевић

Јелена М. Тодоровић Васић (Крагујевац)

Ко говори у Гогољевом „Портрету“:
ствари/предмети/материја или човек? / 131

Милош М. Јовановић (Крагујевац)

Фантастика као скривена шифра бајковитог
света малих ствари у књижевности / 132

Ђорђе М. Ђурђевић (Крагујевац)

Велики оргазам Мале Сирене:
Еротолошки потенцијали бајке „Мала сирена“ / 133

Нина Б. Марковић (Крагујевац)

Јутарња кафа Зена Козинија и Сванов кишобран
у књизи есеја *Колумбово јаје* Радослава Петковића / 134

Јасмина Б. Тешовић (Крагујевац)

Нестајање малих ствари у роману
Давидова лисица Давида Менаша / 135

Наташа П. Ракић (Крагујевац)

Поетика малих ствари у послератним
кратким причама Волфганга Борхерта / 136

Бранка Б. Огњановић (Крагујевац)

Минијатуризација технологије и постантропоцентризам у роману
Стаклене пчеле Ернста Јингера / 137

Милица В. Теслић (Нови Сад)

Тајновитост и сензационалност ситница
и скровитих предела и простора из перспективе
малишана у делима за децу Бранка Ђопића / 138

Ивана С. Манић (Крушевац)

Дечје играчке у функцији родне социјализације / 139

Субота, 26. 10. 2019.

12.00–15.00 СВЕЧАНА САЛА ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА
Секција II/7: Тако мале ствари: интимно у књижевности и
култури

Председавају: Сања Ђ. Мацура, Слађана Л. Илић

Сања В. Голијанин Елез (Нови Сад)

Један фрагмент о онтологизацији поезије Стевана Раичковића –
поетска духовност лимеса као лирика првобитне довршености
(између заборављеног почетка и изостављеног краја) / 140

Миломир М. Гавриловић (Крагујевац)

Митско обликовање интимних простора и свакодневних
појава у раним песничким збиркама Васка Попе / 142

Сања Ђ. Мацура (Бања Лука)

Интимни ритуали и лични простори ликова
у романима Слободана Селенића / 143

Сузана Р. Бунчић (Источно Сарајево)

Свакодневица и фељтон – „крупне ситнице” прозе М. Капора / 144

Слађана Л. Илић (Београд)

Интимно у стваралаштву Јелене Ленголд / 145

Снежана С. Башчаревић (Приштина)

Пајићеве песме о малим стварима / 146

Јелена З. Милић (Ниш)

Историјат Чипендејл сточића у роману *Лађум*
Светлане Велмар-Јанковић / 147

Јелена С. Младеновић (Ниш)

Свет из утичнице – границе интимног света
у поезији Петра Матовића / 148

Емина С. Перић Комненовић (Крагујевац)

Интимно и урбано у поезији Ане Ристовић / 149

Милан Б. Громовић (Нови Сад)

Поморанца као шифра мотивског уланчавања
у роману *Велики јуриш* Слободана Владушића / 150

Субота, 26. 10. 2019.

12.00–15.00 А5 ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

**Секција II/8: Тако мале ствари: интимно у књижевности и
култури**

Председавају: Мирјана М. Секулић, Владимир Ј. Карановић

Марија М. Панић (Крагујевац)

Приказ кућа у француској књижевности
у периоду од 12. до 14. века / 151

Јелена Н. Арсенијевић Митрић (Крагујевац)

Бревијар малих ствари у роману Гистава Флобера *Госпођа Бовари* / 152

Павле Ђ. Ботић (Нови Сад)

Убиство као ситница у Камијевом *Странцу* / 153

Станислав М. Томић (Зворник)

Мало као скровиште великог – етички
и естетички образац *Малог принца* / 154

Сара М. Симић (Крагујевац)

Пропаст интимности у роману
Књижа смеха и заорава Милана Кундере / 155

Биљана С. Тешановић (Крагујевац)

Ментални микрокосмос и интрасубјективна
полифонија у роману *Ти се не волиш* Натали Сарот / 156

Милена Р. Нешић Павковић (Крагујевац)

Сакупљачи ситница – Киш и Перек / 157

**Мирјана М. Секулић (Крагујевац), Владимир Ј. Карановић
(Београд)**

Детаљи који говоре: *Оријент* Висентеа Бласка Ибањеса / 158

Светлана В. Стевановић (Крагујевац)

Огледала у роману *Стари гринго* Карлоса Фуентеса / 159

Катарина Г. Мијаљевић (Крагујевац)

Књижевност без љубави нема смисла:
потребно је свему ићи у сусрет као што је то
чинила Ремедиос Варо у роману *Месец у кавезу* / 160

15.30 СВЕЧАНА САЛА РЕКТОРАТА

ЗАТВАРАЊЕ СКУПА

III МУЗИКОЛОШКИ ДЕО СКУПА

Петак, 25. 10. 2019.

12.00–15.00 СВЕЧАНА САЛА ДРУГЕ КРАГУЈЕВАЧКЕ
ГИМНАЗИЈЕ

Секција III/1: Музика као експресивни елемент медија

Председава: Катарина В. Ерић

Катарина В. Ерић (Крагујевац)

Микронарација: voice-over као стидљиви
гост у играном филму / 163

Ерна Б. Делић (Београд)

„Romeo + Juliet” – ’хипногена призма’
Лурмана кроз Шекспира до Вагнера / 164

Маја В. Радивојевић Славковић (Крагујевац)

Уметност у сновима/снови у уметности: Владан Радовановић и
„Мало вечно језеро” / 165

Зорица Б. Митев-Војновић (Крагујевац)

Опера *Плашић* Ђакома Пучинија у инсценацији диригента / 166

Ања З. Лазаревић Коцић (Крагујевац)

„Плаве бележнице” – интимни музички записи Макса Рихтера / 167

Дина Д. Војводић (Крагујевац)

Аналитичка виђења Петра Бингулца – циклус „60 емисија” / 168

Катарина Д. Лазаревић Сретеновић (Крагујевац)

Портал као динамички архив – анализа садржаја
музике на порталима „Ритам града” и „иКрагујевац” / 169

Силвана П. Грујић (Београд)

Аудио-визуелна збирка „New European Songbook”
– „Нова европска песмарица” као медијски формат
нарације и експресије / 170

Петак, 25. 10. 2019.

**17.00–20.00 СВЕЧАНА САЛА ДРУГЕ КРАГУЈЕВАЧКЕ
ГИМНАЗИЈЕ**

Секција III/2: Музичко-педагошка експресивност и интимност

Председава: Биљана Љ. Мандић

Александар Ч. Вуловић (Крагујевац)

Утицај тембра хармонике и клавира на
успешност записивања трогласних хомофоних диктата / 171

Биљана Љ. Мандић (Крагујевац)

Модернизација основношколских програма
за предмет Музичка култура: нови педагошки изазов / 172

Зоран Ж. Божанић (Београд)

Проблеми у раду наставника почетника
на предмету Контрапункт у средњој музичкој школи / 173

Марија К. Ивановић (Ужице)

Експресивност у дечјем музичком стваралаштву
и извођаштву – подстицање делима Пола Клеа / 174

Ивана М. Милић (Јагодина)

Методички аспекти примене анимираних
филмова у музичком васпитању / 175

**Катарина Р. Станојевић (Јагодина), Наташа М. Вукићевић
(Јагодина)**

Слушање музике и ликовни израз деце предшколског узраста / 176

Мирко Р. Јеремић (Гроцка)

Музичке апликације и њихова употреба
у настави музичких предмета / 177

**Ирена Р. Станишић (Крушевац), Власта М. Липовац
(Крушевац)**

Народна плесна активност – кораци „Моравца”
у оквиру народне традиције деце предшколског узраста / 178

Виолета Т. Јокић (Београд)

Музичка пракса Милинка Ивановића као пример
спектакуларизације савременог фурулаштва / 179

Данијела Д. Здравих Михаиловић (Ниш)

Ромска музичка пракса у Нишу / 180

Субота, 26. 10. 2019.

**9.00–12.00 ХОЛ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА
РЕГИСТРАЦИЈА УЧЕСНИКА**

Субота, 26. 10. 2019.

**12.00–15.00 СВЕЧАНА САЛА ДРУГЕ КРАГУЈЕВАЧКЕ
ГИМНАЗИЈЕ**

**Секција III/2: Експресивност и интимност у музичком
стваралаштву**

Председава: Невена Ј. Вујошевић

Невена Ј. Вујошевић (Крагујевац)

Поглед кроз кључаоницу: минималистички потпис Владимира
Трмчића у „Пет хаику” за флауту, виолончело и хармонику / 181

Радост Ж. Галоња Кртинић (Београд)

Експресивност музике „машина, фабрике и возова”: одједи
конструктивизма у балету „Челични скок” Сергеја Прокофјева / 182

Ана Б. Њатовић (Звечан)

Интроспекција из излога. Изазови компоновања
и извођења интимности на примеру „Фонација”
за глас и електронику Ане Њатовић / 183

Ивана Д. Огњановић (Звечан)

„Lonesome Skyscraper” – од звучног узорка, као
интимног музичког језгра, до полифоног музичког мишљења / 184

Јелена М. Младеновски (Крагујевац)

Цвеће у руху музике у минијатурама Јана Сибелијуса / 185

Александра П. Ивковић (Београд)

Шенкеријанска анализа Шопенове „Мазурке оп. 33 бр. 4” / 186

Милена М. Јовановић (Крагујевац)

Употребна и семантичка вредност додекафонске
технике у делима композитора Прашке групе / 187

Биљана М. Павловић (Лепосавић)

Педагошка вредност *Руковети* Стевана Мокрањца / 188

15.30 СВЕЧАНА САЛА РЕКТОРАТА

ЗАТВАРАЊЕ СКУПА

IV ПРИМЕЊЕНА И ЛИКОВНА УМЕТНОСТ

Петак, 25. 10. 2019.

12.00–15.00 САЛА ЗА СЕДНИЦЕ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА

Секција IV/1: Тако мале ствари: интимно у уметности и култури

Председава: Јелена В. Атанасијевић

Милан Д. Максимовић (Београд)

Дискурс интимности у стамбеној архитектури / 191

Драгана М. Васиљевић Томић (Београд), Александра М. Угриновић (Београд)

Партенон vs Нови акропољски музеј / 192

Јелена П. Ристић Трајковић (Београд), Ана З. Никезић (Београд)

Ново читање модерне архитектуре:

изградња културног простора Новог Београда / 193

Бојана М. Јерковић (Београд), Небојша С. Фотирић (Београд)

Контекст умрежености и терминал-архитектура:

позиција архитектонске форме у просторима

токова савременог града / 194

Душан Д. Милановић (Београд)

Архитектонски конкурси као алат истраживања,

студија случаја: Nonarchitecture конкурси / 195

Вања Р. Спасеновић (Београд), Ивана М. Ракоњац (Београд)

Атмосферска целина Скадарске улице у Београду / 196

Ивана М. Ракоњац (Београд),

Бојана М. Јерковић Бабовић (Београд)

Флексибилност као аспект флуидности границе / 197

Маријана В. Пауновић (Београд)

Примена перспективне методе у савременој уметничкој пракси / 198

Лазар Д. Мандић (Крагујевац)

Светлост, сенка и ефекти сунчаног осветљаја
као елемент естетике постсоцијалистичких градских тргова
– пример градски трг Продор у Крагујевцу / 199

Јелена В. Атанасијевић (Крагујевац), Драган Н. Марчетић (Београд)

Интимно у архитектури – кључни аспекти
у дизајнирању простора / 200

Петак, 25. 10. 2019.

17.00–20.00 САЛА ЗА СЕДНИЦЕ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА

Секција IV/2: Тако мале ствари: интимно у уметности и култури

Председава: Војислав Л. Илић

Дијана Л. Метлић (Нови Сад)

Илустрована поезија Лене Леклерк и њен значај
за књижевни легат српске сликарке Љубице Цуце Сокић / 201

Неда Н. Радоичић (Београд)

Интертекстуалност у дигиталној инсталацији
Криса Маркера „Слике на изложби” из 2008. године / 202

Suzana J. Marjanić (Zagreb)

Metla, partviš i Singerica u izvedbenim umjetnostima RH scene / 203

Јована Н. Ђорђевић (Јагодина)

Интимна исповест Фриде Кало као уметнички чин / 204

Миа М. Арсенијевић (Јагодина)

Нежно и чврсто – интимни свет Гордане Каљаловић / 205

Тамара М. Стојановић Ђорђевић (Крагујевац), Војислав Л. Илић (Крагујевац)

Индивидуализација у настави ликовне културе / 206

НАУЧНИ ОКРУГЛИ СТО
БРЕНДОВИ У КЊИЖЕВНОСТИ, ЈЕЗИКУ И УМЕТНОСТИ

Недеља, 27. 10. 2019.

11.00 САЛА ЗА СЕМИНАРЕ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА
Секција 1

Председава: Александра Д. Матић

Марија М. Ђирић (Крагујевац), Биљана Љ. Мандић
(Крагујевац)

Фантазија: музичка гозба Волта Дизнија / 209

Невена Ј. Вујошевић (Крагујевац), Маја В. Радивојевић
Славковић (Крагујевац)

Вокална и вокално-инструментална остварења

Владимира Трмчића: формирање стваралачке поетике / 211

Биљана Љ. Мандић (Крагујевац), Невена Ј. Вујошевић
(Крагујевац)

Циклус хорских песама Владимира Трмчића

Зимски сладолед: педагошко-аналитички приступ

у раду са ученицима раног основношколског узраста / 213

Александра Д. Матић (Крагујевац), Часлав В. Николић
(Крагујевац)

Кафа, ракија, рум: мултикултура пића, идентитет

и реклама у роману *На Дрини ћуџија* Иве Андрића / 215

Оља С. Василева (Крагујевац)

Како појести вишак живота: случај господина Голуже / 217

Александра Д. Ракић (Крагујевац), Јулијана С. Деспотовић
(Крагујевац)

Да ми није драга храна, да ми није драго пиће:

лингвостилистичка анализа поезије Љубивоја Ршумовића / 219

Јулијана Ј. Вучо (Београд)

Укус речи – италијански на нашем столу / 221

**Јелена Р. Даниловић Јеремић (Крагујевац),
Јелена М. Јосијевић (Крагујевац)**

О називима пахуљица за децу на енглеском језику / 222

**Милка В. Николић (Крагујевац), Бојана М. Вељовић
(Крагујевац)**

Збирка песама *Кад будем млађи*

Матије Бећковића у контексту савремених

културолошких образаца о здравом начину живота / 224

Недеља, 27. 10. 2019.

12.30 САЛА ЗА СЕМИНАРЕ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА

Секција 2

Председава: Данијела М. Јањић

**Ђорђе М. Ђурђевић (Крагујевац), Никола З. Пеулић
(Крагујевац)**

Доситејев анђео хедонизма – монашка трпеза

од Светог Саве до Доситеја Обрадовића / 226

Тијана Н. Кукић (Крагујевац), Данијела М. Јањић (Крагујевац)

Скривене радости: значење вина у прози Паола Бонеса / 228

**Владимир Љ. Станковић (Крагујевац), Биљана Р. Влашковић
Илић (Крагујевац)**

Храна, моћ и тело: *Јесћива жена* Маргарет Етвуд / 230

**Ђорђе Р. Радовановић (Крагујевац), Часлав В. Николић
(Крагујевац)**

Дијета самоубице: здрава исхрана

као бренд у књижевности суицида / 232

**Мирјана М. Секулић (Крагујевац), Светлана В. Стевановић
(Крагујевац)**

Храна и моћ у роману *Као вода за чоколаду* / 234

**Наташа З. Антонијевић (Крагујевац), Биљана Р. Влашковић
Илић (Крагујевац)**

Јело и пиће као извор ироније

у *Линејн шрилогији* Мартина Макдоне / 236

Наташа П. Ракић (Крагујевац)

Франц Кафка: уметност гладовања / 238

Горица Р. Томић (Крагујевац)

Лексичке сливенице у називима

брендова јела и пића на енглеском језику / 240

Марија С. Раковић (Крагујевац)

„Неопланта – савршен залогaj!”: синтаксичке и стилистичке

одлике реклама за производе новосадске индустрије меса / 242

Мирјана Р. Обрадовић (Крагујевац)

„Храна је увек кључ”: тематска целина храна

и пиће у настави српског као страног језика / 244

Јелена М. Павловић Јовановић (Крагујевац)

Језичка репрезентација хране у Зборницима закона

и уредбених указа из пете деценије 19. века / 246

ПЛЕНАРНИ ИЗЛАГАЧИ

Миланка Ј. Бабић*

Универзитет у Источној Сарајеву,
Филозофски факултет Пале

ЕКСПРЕСИВНОСТ И ЕКСКЛАМАТИВНОСТ

Као афективно маркиран израз, експресивност је врло широко заступљена у језичкој слици човјековог не само емоционалног него и мисаоног и вољног свијета, па као ономасиолошка категорија захвата све нивое језичке анализе и представља се разноврсним језичким јединицама. Један од граматикализованих видова њеног изражавања јесу и екскламативне конструкције, које богатством форми и значења захватају средишњи простор њеног семантичког поља, будући да је у њиховом центру морфолошка категорија узвика као емоционалних знакова и синтаксичка категорија узвичности као афективног исказа. Екскламативне конструкције чине значајан дио семантичког поља експресивности, али будући да су и саме полицентричне – да се манифестују и као експресивна и као модална категорија, нису у цјелини примарно експресивне, па се у реферату однос експресивности и екскламативности предстаља екскламативним конструкцијама чија значења идентификују експресивност категорије екскламативности.

Кључне ријечи: експресивност, екскламативност, узвик, вокатив, интензификација, деикса, дезидеративност

*Примљен: 25. 4. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

---

* rasovaca@yahoo.com

Часлав В. Николић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Катедра за српску књижевност

ДУГМЕ И ПОЕТИКА: МАЛЕ СТВАРИ И ИНТИМА У РОМАНИМА МИЛОША ЦРЊАНСКОГ

Мале ствари, ситнице, минијатурни предмети у визијама интимног живота романескних јунака Милоша Црњанског представљају антрополошки и културолошки, али и поетички релевантан симболички урез: оно што је, као мало, субјекту важно, оно што субјект задржава, чува, воли, памти, оно сићушно без чега, као израза нечег другог и многоструко већег, он не може, као и оно чега, као маленог знака велике трауме, он не може да се ослободи, представља особен документ у архиви осећаја, гравитациону тачку која наговештава, приближава то око чега се окупљају силе живота и силе имагинације (Девере Броди 2008). Од *Дневника о Чарнојевићу* до *Романа о Лондону*, од дугмета као знака Чарнојевићеве „златне прошлости” до Нађиног закопчавања Рјепниновог оковратника, дугме представља једну од малих ствари у којима је, као кроз кључаоницу саморазумевања субјекта и наратије, могуће погледати – јер их свест јунака издваја и понавља, као и јер их приповедање ситуационо враћа и тако структурно и симболички појачава – у дубину и у промену осећајности субјекта, у непосредну приповедну вредност и у функцију малог у приповедном развоју. У фигури дугмета, једне од оних малености које артикулишу субјективност, организују и мењају синтаксу приповедања, светли, дакле, оно интимно јунака и оно интимно поетике.

Кључне речи: дугме, мала ствар, интима, поетика, закопчавање, откидање, пришивање, прошлост, смисао живота

Примљен: 21. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* caslav.nikolic@filum.kg.ac.rs

Марија М. Ђирић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Одсек за музичку уметност

МУЗИКА У СРПСКОМ АНИМИРАНОМ ФИЛМУ У ПЕРИОДУ 1949–1969.

Циљ истраживања је позиција музике у српском анимираном филму током прве две деценије организоване продукције ове уметничке врсте у социјалистичкој Југославији, а повод је јубилеј - седамдесет година од стварања првог (послератног) српског анимираног филма, „Пионир и двојка”, чији су аутори Вера и Љубиша Јоцић (1949). У том смислу, послужићемо се историјском методом, методом анализе и студијом случаја. Рад најпре пружа увид у контексте настанка и етапе развоја српске кинематографске анимације, те сагледава проблеме у разумевању поетике (и статуса) ове уметности, да би се, потом, окренуо одабраним насловима. Разматрана остварења претпостављају антологијска дела најугледнијих имена српске анимације. Селекција се, дакле, односи на укупност ликовних, кинематографских и аудитивних квалитета. Резултат истраживања сугерише висок степен учешћа музике и изузетне домете композитора, односно, открива брз успон, тада младе уметничке врсте на српској културној сцени.

Кључне речи: музика, филм, (кинематографска) анимација, партитура, звук

Примљен: 5. 7. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* marija.ciric@filum.kg.ac.rs

I
ЛИНГВИСТИЧКИ ДЕО СКУПА

Милош М. Ковачевић *

Универзитет у Београду,
Филолошки факултет,
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

КОНСТРУКЦИЈЕ СА ЕКСПЛЕТИВНО-ЕКСПРЕСИВНИМ *ГА* У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

У реферату се анализирају конструкције које у свом саставу имају лексему, односно алолексу *џа*, типа: Ти *џа* претера / Бог ће *џа* знати! / Ево ти *џа* на! Алолекса *џа* у овим конструкцијама по правилу има структурно експлетивну, а комуникативно врло експресивну функцију. Циљ реферата је да се осветли морфолошки статус алолексе *џа* у датим конструкцијама, што подразумева одређење врсте речи којој она припада и падежног облика у коме се јавља. Осим тога, у реферату ће се покушати издвојити све варијације модела исказа с овом алолексом, како оне структурне тако и оне комуникативне, уз указивање на (не)могућност њеног супституисања неком другом лексемом, односно алолексом.

Кључне речи: екскламативни искази, алолекса *џа*, идиома-тски изрази, експлетивност, експресивност

*Примљен: 25. 4. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

---

* milos.kovacevic@filum.kg.ac.rs

Јелена Јовановић Симић*

Универзитет у Београду,
Филолошки факултет

НЕКА ЗАПАЖАЊА О ЕКСПРЕСИВНОСТИ И МОДАЛНОСТИ

У новије време се у синтакси глаголских облика говори о више врста модалности, између осталог се тамо сврстава и експресивност. Аутор полази од мисли Чарлса Мориса да је експресивност додатна особина знакова изнад и поред њихове сигнификативне функције, и не представља диференцијалну основу за класификацију модалитета сигнификације. У складу са овом идејом, аутор ће покушати да анализом материјала покаже прави статус и однос ове две категорије.

Кључне речи: експресивност, модалност, модалитети сигнификације, глаголски облици, синтакса

Примљен: 25. 4. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* jelenajo@bitsyu.net

НЕКА ЗАПАЖАЊА О ЕКСПРЕСИВНОСТИ ДЕИНТЕРЈЕКЦИЈСКЕ ТВОРБЕ

Аутор полази од тезе да су узвици по себи периферне јединице језичког система, које само делом подлежу језичким правилима, а делом чине предјезичку или субјезичку грађу. Расправа је вођена уз анализу грађе која је ексцерпирана из *Речника српскохрватскога књижевног и народног језика* (РСАНУ), *Речника српскога језика* (под ред. М. Николића) и *Образног речника* М. Николића. Извођење других речи од узвика представља важан теоријски и практичан проблем који заслужује научну пажњу. Анализом грађе установљено је да међу деинтерјекцијама има више ступњева творбе и више подтипова твореница: почев од оних које анализом није могуће сегментирати, па их је стога сврсисходно сматрати простим речима, преко речи које су растављиве на узвик и творбени суфикс, до оних које и нису изведене директно од узвика, него индиректно, преко других речи. Аутор изводи закључак да извођење других речи од узвика представља теоријски и практичан проблем који заслужује научну пажњу.

Кључне речи: узвици, изведенице, просте речи, деинтерјекцијске изведенице

Примљен: 25. 4. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* vasdejks@gmail.com

Вера С. Ђевриз Нишић*

Универзитет у Источној Сарајеву,
Филозофски факултет

О ГЛАГОЛСКОЈ ЕКСПРЕСИВНОСТИ КРОЗ НОВИНАРСКЕ ЖАНРОВЕ

Предмет рада чине лексичке, стилске и експресивне одлике учесталих глаголских јединица у новинарски жанровима. Раслојавање публицистичког стила односи се на организацију конкретних језичких саопштења. Иако се та организација потчињава функционалним нормама, поједини слојеви разликују се не само структуром већ и инвентаром језичких јединица.

Кључне речи: експресивност, новинарски жанр, информативност, метафоричност

Примљен: 6. 8. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* vera.cevriz.nisic@ffuis.edu.ba

Нина С. Милановић*

Универзитет у Источном Сарајеву,
Педагошки факултет

СТИЛСКЕ ДОМИНАНТЕ У РОМАНУ ВЕЛИКИ ЈУРИШ СЛОБОДАНА ВЛАДУШИЋА

У раду се анализирају доминантне језичко-стилске карактеристике у најновијем књижевном остварењу Слободана Владушића – роману *Велики јуриш* – који се бави великом темом српске историје, јунаштвом и страдањем српских војника у Великом рату. На индивидуалном плану, приповијест прати судбину српског поручника Милоша Војновића од Крфа преко Кајмакчалана до Солунског фронта. Милоша Војновића, чије име нико после рата ниједном није поменуо. У роману се прожимају елементи историјског и фактографског са елементима чуднога и чудеснога, вођени крими-љубавном причом. Експресивност романа условљена је најприје темом, њеном репрезентацијом, али и употребом стилематичних и стилогених језичких структура, међу којима се издвајају ауторски маркиране језичке јединице (лексеме, синтагме, реченице), те конструкције оформљене поступцима осамостаљивања, одузимања и додавања.

Кључне речи: стилогеност, стилематичност, ауторско маркирање, парцелација, понављања

Примљен: 1. 9. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* milanina851@gmail.com

Веселина В. Ђуркин*

Универзитет у Новом Саду,
Педагошки факултет у Сомбору

ЕКСПРЕСИВНЕ ВРИЈЕДНОСТИ ДЕМИНУТИВА У ДЈЕЛУ ИСИДОРЕ СЕКУЛИЋ

У раду се на жанровски разнородном корпусу дјела Исидоре Секулић испитује експресивна вриједност деминутива. Анализа ексцерпираних примјера показује да је деминутивним ријечима исказан врло широк спектар експресивних значења, почев од позитивно конотираних (животићи мале деце) па све до значења насталих у процесу укрштања на пољима кванитета и квалитета – презира, ироније, безначајности, ниподаштавања (чиновнички, тандлерчић, обрачунчић, тањирић 'медаља'). Њихова експресивна вриједност неријетко је реализована у саставу конструкција творених примјеном поступака експресивне синтаксе (собичак, кујничак, човек, жена и двоје деце). Осим контекстом, експресивност ових језичких јединица остварена је или појачана и избором мање продуктивног деминутивног суфикса (црквичак), додавањем деминутивног суфикса на творбене основе лексичких јединица које се у језику ријетко срећу у деминутивном облику (лешиница). Учесталост појављивања деминутива највећа је у лирски интонираним фрагментима текста.

Кључне речи: деминутиви, експресивност, књижевноумјетнички стил, Исидора Секулић

Примљен: 17. 6. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* veselinaso@gmail.com

Соња М. Миловановић*
Радио-телевизија Србије,
Радио Београд

ЕКСПРЕСИВНОСТ ПЕСНИЧКОГ ТЕКСТА БРАНИСЛАВА ПЕТРОВИЋА

Будући да је поезија Бранислава Петровића изразито експресивна, пре свега по начину изражавања песничких тема и осећања, а тај се начин односи и на интерпункцију и на лексику и на синтаксу, односно тиче се текста у целини, природно је испитивати текстуалну експресивност, односно експресивност на нивоу текста код овог песника. Томе доприноси и чињеница да је експресивност Петровић често постизао и визуелним решењима. Циљ рада јесте да се установи колико је могуће говорити о одређеним моделима текстуалне експресивности код Бранислава Петровића, на чему се они заснивају и каква им је функција. Чини се да ће тако и стил овог песника бити детљаније осветљен.

Кључне речи: експресивност, стил, текст, текстама, Бранислав Петровић

*Примљен: 11. 9. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

---

* sonja.kovljanic@gmail.com

Јелена Љ. Спасић
Сања Ж. Ђуровић*

Универзитет у Крагујевцу,
Факултет педагошких наука, Јагодина и
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

МОРФОЛОШКИ И ТВОРБЕНИ АСПЕКТ ДЕЧИЈИХ НЕОЛОГИЗАМА

У реферату ће бити представљена лонгитудинална студија дневничког типа која прати усвајање српског језика, с фокусом на дечију језичку креативност на нивоу речи. Дечије неологизме у спонтаном говору детета анализирамо са чисто лингвистичког аспекта. Главни критеријум анализе је структурни, а посебна пажња ће бити посвећена морфолошком и творбеном аспекту лексичког развоја деце. Пратећи лексички развој детета током пет година, указаћемо на експресивност спонтано насталих лексичких творевина. У раду ћемо се ослонити и на студије из психолингвистике, на резултате развојне психологије у вези са развојем говора код деце, али главни циљ рада биће лингвистичка анализа речи из корпуса који је прикупљен у директном контакту са предшколском децом. С обзиром на то да постоји Српски електронски корпус раног дечијег говора (Анђелковић, Шева и Московљевић, 2000), као и *Речник дејинињих речи и израза* који се израђује у оквиру сајта Детињарије (води Весна Смиљанић Рангелов), ови корпуси послужиће нам за поређења на развојној мапи усвајања говора и за потврду творбених модела у вези са узрастом.

Кључне речи: развој говора, морфологија, творба речи, дечији неологизам, говор деце

Примљен: 8. 9. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* sanja.djurovic@filum.kg.ac.rs

Сања М. Куљанин*

Универзитет у Истичном Сарајеву
Филозофски факултет
Катедра за србистику

ЕКСПРЕСИВНОСТ ЈЕЗИЧКИХ ЈЕДИНИЦА У РЕВОЛУЦИОНАРНОМ ДИСКУРСУ

Циљ рада је да се ексцерпирају и, на формално-семантичком плану, анализирају структурно онеобичајене, стилематичне језичке конструкције, те да се укаже на њихову употребну вриједност и изражајност, тј. експресивност у револуционарном дискурсу, који смо презентовали текстовима младобосанаца. У раду смо као изразито експресивна језичка средства примјерена наведеном дискурсу издвојили реторичко питање, веома прикладно за изражавање идеја и ставова револуционара, и поређење, као изражајну и сликовиту језичку јединицу у функцији карактерисања ликова револуционара.

Кључне ријечи: младобосанци, експресивност, револуционарни дискурс, реторичко питање, поређење

Примљен: 20. 4. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* sanja.kuljann27@gmail.com

Биљана Б. Мишић*

Универзитет у Источном Сарајеву
Филозофски факултет
Катедра за србистику

ЕКСПРЕСИВНА И НЕЕКСПРЕСИВНА УПОТРЕБА ГЛАГОЛА КРЕТАЊА

Глаголи кретања своје примарно значење остварују првенствено у разговорном и књижевноумјетничком стилу. Али у та два функционална стила најчешће се сусреће и употреба наведених глагола у пренесеном (метафоричком) значењу. Само у пренесеном или секундарном значењу могућа је употреба глагола кретања у осталим функционалним стиливима. Сама та чињеница може бити подлога истраживања експресивности глагола кретања у различитим функционалним стиливима. Осим тога, подлога експресивној употреби глагола кретања могу бити идиоматске конструкције, попут нпр. фразеологизама (нпр. отишао Богу на истину) или пак псовки (нпр. иди у першун), али и различите експресивне варијанте ових глагола које карактерише присуство семантичке компоненте експресивности (нпр. бауљати, шепесати, тетурати и сл.). Те двије категорије — категорија функционалностилске маркираности и категорија експресивне лексичке маркираности глагола кретања биће основни предмет анализе нашега рада.

Кључне ријечи: глаголи кретања, експресивност, пренесено значење, идиоматске конструкције

Примљен: 20. 4. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* bilja.misic@gmail.com

Дејан М. Каравесовић*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

ЕКСПРЕСИВНЕ ЈЕЗИЧКЕ СТРУКТУРЕ У ПРЕНОШЕЊУ ТУЂЕГ ГОВОРА У ЕНГЛЕСКОМ И СРПСКОМ

У раду се разматрају околности под којима се експресивне језичке конструкције јављају унутар структура којима се преноси туђи језички садржај. Посебно се испитује степен интегрисаности експресивних елемената у структури клаузе, односно степен синтаксичке прихватљивости експресивних конструкција у домену пренесеног говора. Анализа се спроводи како на лексичком плану, где се експресивност најчешће испољава, тако и на синтаксичком плану, као мање типичном домену за јављање поменутих језичких појава. Разматрају се основне реализације управног и неуправног говора, као и њихове мање учестале форме – слободни управни и слободни неуправни говор. Установљено је да се појава експресивних елемената пре може везати за неки од типова пренесеног говора, док се у мањој мери повезује са структурним особеностима анализираних језика.

Кључне речи: пренесени говор, енглески језик, српски језик, контрастивна анализа, експресивне структуре

Примљен: 3. 9. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* karavesovic@gmail.com

Ема Н. Живковић*

Универзитет у Нишу,
Филозофски факултет

ЈЕЗИЧКИ ИЗРАЗИ У ПРОДУКЦИЈИ ГОВОРНОГ ЧИНА ОДБИЈАЊА У СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ

Предмет рада јесте анализа језичких израза које изворни говорници српског и енглеског користе у продукцији говорног чина одбијања. Циљ је утврдити у којој мери се ови изрази разликују у поменутиим језицима у зависности од две социолингвистичке варијабле: друштвена дистанца и моћ. У истраживању је учествовало двадесет испитаника којима је матерњи српски и двадесет којима је матерњи енглески. Испитаници су попунили тест надопуњавања дискурса који је садржао описе дванаест ситуација где је задатак испитаника био да одбију одређене захтеве. Резултати истраживања показали су да између две групе испитаника постоје како сличности, тако и разлике. У обама језицима, говорници су чешће користили стратегије индиректног него директног одбијања – најчешће експресивне чинове извињења и жаљења, као и навођење разлога за одбијање. Такође се показало да је варијабла моћи у значајној мери утицала на одговоре које су давали испитаници чији је матерњи српски – проценат стратегија директног одбијања био је већи у обраћању особама нижег статуса у односу на испитанике. Резултати истраживања упућују на културолошке разлике које се огледају у коришћењу различитих језичких средстава када је овај говорни чин у питању, а такође могу бити битни и за утврђивање потенцијалног језичког трансфера када је у питању учење енглеског језика као страног.

Кључне речи: говорни чинови, одбијање, друштвена дистанца, моћ, српски, енглески

Примљен: 24. 8. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* ema.zivkovic@filfak.ni.ac.rs

Тиана М. Тошић Лојаница*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ЕКСПРЕСИВНИ И ПРЕВОДНИ ПОТЕНЦИЈАЛ ВИЗУЕЛНОГ ДИЈАЛЕКТА

Књижевноуметнички стил карактерише висок степен експресивности која се може посматрати са две стране: прва је угао писца и његовог односа према информацији коју преноси, а друга је деловање на реципијента, односно изазивање одређених ефеката и емоционалних ставова (Тошовић 2002: 174). Један од начина којим се обликује став читаоца је употреба визуелног или графичког дијалекта (*eye dialect*), поступка познатог у књижевности на енглеском језику, који се одликује намерним одступањем од стандардног спелинга неке речи уз очување стандардног изговора, углавном да би се дочарао разговорни стил или дијалект неког књижевног јунака. Такав упрошћени, онеобичени спелинг заступљен је у различитим жанровима англофоне књижевности и свакако представља изазов за преводаоца. Са циљем да се испита да ли су и у којој мери намеравани ефекти очувани у преводу на српски језик, у раду се најпре разматра експресивни потенцијал графичког дијалекта у књижевности на енглеском језику, а затим се анализају преводачки поступци и (не)могућност очувања перлокуционог ефекта.

Кључне речи: графички дијалект, превођење, експресивност, књижевноуметнички стил

*Примљен: 20. 6. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

---

* tiana.tosic@filum.kg.ac.rs

Валентина В. Будинчић*

Алфа БК универзитет,
Факултет за стране језике

ЕКСПРЕСИВНА ФУНКЦИЈА АНГЛИЦИЗАМА У СФЕРИ МАРКЕТИНГА У СПОРТУ

Употреба англицизама последњих деценија у извесној је мери присутна у свим језичким слојевима, а с обзиром на чињеницу да се англицизми јављају у различитим облицима и да могу вршити бројне функције врло су актуелан предмет лингвистичких истраживања. У овој раду наша пажња усмерена је на употребу англицизама у српском језику у сфери спортског маркетинга, а циљ је да дефинишемо облике у којима се англицизми у овом контексту јављају и утврдимо колико успешно могу вршити експресивну функцију. Корпус су чинили сајтови на српском језику који се баве промоцијом спортско-рекреативних садржаја, као и новински промотивни текстови у вези са истим. Дошли смо до закључка да је употреба ортографски неприлагођених англицизама као експресивне лексике један од најзаступљенијих облика употребе англицизама у оквиру одабраног корпуса, али да постоје и други видови употребе англицизама у датом контексту. Закључили смо, такође, да употреба одређених англицизама може изазвати потешкоће у разумевању маркетиншке поруке код људи који не поседују одговарајуће знање енглеског језика.

Кључне речи: англицизми, спорт, маркетинг, експресивност, лексика

*Примљен: 10. 9. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

---

* valentina.budincic@alfa.edu.rs

Горица Р. Томић*
Јелена Р. Даниловић Јерemiћ
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ЕКСПРЕСИВНОСТ У НАЗИВИМА ХРАНЕ И ПИЋА: АНАЛИЗА СЛИВЕНИЦА

Експресивност и креативност у језику могуће је постићи различитим творбеним поступцима, међу којима је и сливање, чији су производи сливенице. Предмет квалитативне и квантитативне анализе овог рада биће формални и семантички аспекти сливеница у називима домаћих производа хране и пића, али и оних произведених у државама региона као што су Хрватска, БиХ, Црна Гора и Македонија. Корпусну грађу чине примери преузети из неколицине постојећих радова посвећених сливеницама у српском језику (Bugarski 2013; 2014; 2016), као и нови примери које смо у међувремену забележили. Циљеви истраживања су следећи: (1) утврђивање механизма сливања, уз посебан осврт на графолошко и/или фонолошко преклапање и графичко истицање, (2) утврђивање силабичке и семантичке структуре мотивних речи и њиховог евентуалног утицаја на редослед елемената у сливеницама, као и (3) утврђивање дескриптивног и асоцијативног значења прикупљених примера. Анализа грађе показује да сливенице својим идиосинкратичним визуелним и звучним идентитетом нарочито погодују употреби у називима брендова, зато што њихово стварање регулишу два начела – језичка креативност и језичка економија – али и зато што произвођачи настоје да се њихови производи разликују од постојећих и тако привуку пажњу потенцијалних купаца, те себи обезбеде бољу позицију не само на домаћем већ и на светском тржишту.

Кључне речи: језичка експресивност, сливенице, храна и пиће

Примљен: 7. 30. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.

* gorica.tomic@filum.kg.ac.rs

Милан Д. Тодоровић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Центар за истраживање језика и књижевности

РАЗУМЕВАЊЕ ЕКСПРЕСИВНИХ СКРАЋЕНИЦА НА ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ И ЊИХОВ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТ НА СРПСКИ ЈЕЗИК

У оквирима рада проучићемо разумевање значења и утицај скраћеница енглеског језика које имају експресивну употребу, са посебним фокусом на потенцијалне преводне еквиваленте у српском језику. Обухватићемо акрониме и иницијализме путем којих говорници изражавају одређена осећања, мишљења или акције субјекта, на пример: brb, afk, lol, bae, lmao, imc, smh, goi и др. Путем анкете, испитаницима су представљене скраћенице у два варијанта – без додатног контекста и са њим, са задатком да својим речима опишу значење дате скраћенице и дају своје преводне еквиваленте. Испитаници укључују преводиоце и професоре енглеског језика. Сви испитаници су подељени у различите старосне групе, како бисмо прецизније утврдили потенцијалне генерацијске јазове који могу да утичу на разумевање скраћеница.

Кључне речи: скраћенице, експресивна употреба, преводни еквиваленти, изражавање осећања, социолингвистика

Примљен: 26. 8. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* mico_todorovic@yahoo.com

Даница М. Јеротијевић Тишма*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Катедра за англистику

ФОНЕТСКИ ПАРАМЕТРИ ИСКАЗИВАЊА ЕМОЦИЈА НА СРПСКОМ (J1) И ЕНГЛЕСКОМ (J2) ЈЕЗИКУ

Рад испитује фонетске параметре исказивања емоција као што су туга, бес, срећа, изненађење и страх на матерњем (српском) и страном (енглеском) језику, фокусирајући се пре свега на супрасегментални фонолошки ниво, као и на лингвистичке и паралингвистичке елементе исказивања емоција у говору. Анализа подељена на лингвистичке и паралингвистичке елементе ослања се на традиционалну класификацију дату средином прошлог века (Кристал, Кверк 1964; Кристал 1969), која се и даље сматра једном од најисцрпнијих чак и у савременијим истраживањима (Роуч и др. 1998; Роуч и др. 2000). Пратећи поменуте ауторе, у лингвистичке елементе убрајамо паузе, кретање тона/интонације, темпо и гласноћу говора, а у паралингвистичке, тзв. квалификације гласа, као што су подрхтавање гласа, плач, смех, прочишћавање грла, гласно дисање, зевање, њушкање итд. Корпус истраживања сачињен је од снимака четири професионална глумца, два женског, два мушког пола, просек година 26, који су за потребе овог истраживања по једну реченицу на српском и енглеском језику прочитали на пет различитих начина како би дочарали горепоменуте емоције. Анализа примера из корпуса рађена је у компјутерском софтверу за анализу говора Praat, 6.02.3 (Бурмса, Вининк 2016).

Кључне речи: фонетски параметри емоција, матерњи језик, страни језик, прозодија, паралингвистички елементи

Примљен: 31. 5. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

* danica.tisma@filum.kg.ac.rs

Наташа А. Спасић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Центар за проучавање језика и књижевности

ЕКСПРЕСИВНОСТ ПОРЕДБЕНИХ ЈЕДИНИЦА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

У раду се анализирају синтаксичке јединице којима се грама-
тиказује поредбена семантика са аспекта једне од најважнијих
стилистичких категорија. Поредбене синтаксичке јединице у но-
винским и књижевним текстовима стилски су ефектна и еконо-
мична језичка средства. Њима се остварују различите функције,
а наш задатак је, из наведених функционалних стилова помоћу
електронског корпуса савременог српског језика са Математичког
факултета, Универзитета у Београду, издвојити примере са доми-
нантном експресивном функцијом. Предмет анализе су експе-
сивна лексика, устаљена поређења, фразеолошки изрази и екскла-
мативне реченице.

Кључне речи: поредбене конструкције, експресивност, слико-
витост, стилистика, устаљена поређења, електронски корпус

*Примљен: 9. 7. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

---

* natally.spasic@gmail.com

Јулијана С. Деспотовић*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Центар за проучавање језика и књижевности

ЕКСПРЕСИВНОСТ РЕЧЕНИЦА БЕЗ ПРЕДИКАТА У ДИЈАЛОШКИМ МИКРОДИСКУРСИМА

У реферату ћемо анализирати експресивност реченица без предиката у разговорном функционалном стилу, репрезентованом дијалošким микродискурсима у драмским текстовима. Настојаћемо да утврдимо који се све структурно-семантички типови реченица без предиката јављају у оваквим текстовима и који су разлози њихове употребе. Испитиваћемо како стилистичке тако и прагматичке вредности оваквих језичких јединица.

Кључне речи: експресивност, реченица без предиката, дијалог, разговорни стил, драмски текст

*Примљен: 17. 6. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

---

* juca89stevanovic@gmail.com

Александра Д. Ракић*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ЕКСПРЕСИВНИ СУПСТАНТИВИ У РОМАНУ *ВРЕМЕ КОКОШКИ* ДОБРИЛА НЕНАДИЋА

Предмет рада јесте анализа експресивних супстантива у роману *Време кокошки* Добрила Ненадића са аспекта семантике и творбе речи. На основу семске структуре, ексцерпирани лексеми класификоване су у одређене семантичке категорије. Лексичко-семантичка анализа показала је да су најбројније именице негативне експресивности, пре свега за именовање и квалификовање особа. У зависности од начина на који је формирано експресивно значење, издвојени су семантички експресиви, настали као резултат полисемије и творбени експресиви, међу којима су најфреквентније суфиксалне творенице.

Кључне речи: лексикологија, семантика, творба речи, именице, експресивна лексика, пејоратив, вулгаризам, жаргонизам

Примљен: 8. 9. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* aleksandra.rakic@filum.kg.ac.rs

Стефан Д. Тодоровић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ЕКСПРЕСИВНОСТ И СЛИКОВИСТОСТ КАО КОНСТИТУЕНТИ ПЕРИФРАСТИЧКИХ ГЛАГОЛА У ЈЕЗИКУ НОВИНАРСТВА

У раду се испитују експресивност и сликовитост као конституенти перифрастичких глагола, односно како се творе (стилематичност) и како конфигуришу значење (стилогеност) текстова публицистичког стила. Експресивност као појам објашњава се кроз језичке јединице настале посредством метафоре, метонимије, синегдохе, те фразеологизацијом одређених јединица, односно све јединице се посматрају лингвостилистички у домену њиховог настанка посредством ових стилских средстава. Према хипотези овог истраживања, претпоставља се да ће експресивност и сликовитост перифрастичким глаголима доделити сликовитији сигнификат од неперифрастичког, а у том смислу и веће могућности за стилизацију текста. Истраживање се базира на корпусу текстова савременог српског језика, у оквиру жанрова публицистичког стила.

Кључне речи: стилистика, перифрастички глаголи, експресивност, сликовитост, публицистички стил

Примљен: 1. 9. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* stefan.todorovic@filum.kg.ac.rs

Марија С. Раковић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Центар за проучавање језика и књижевности

„ГОВОР У ГОВОРУ, ИСКАЗ У ИСКАЗУ, ГОВОР О ГОВОРУ, ИСКАЗ О ИСКАЗУ” У ЗБИРЦИ КРАТКИХ ПРИЧА *ИГРАТИ СРЦЕМ* ДРАГАНЕ ДЕНИЋ

Предмет овога рада је утврђивање модела преношења туђег говора у збирци кратких прича *Играјти срцем* Драгане Денић. Циљ нам је да уочимо: (1) два неоспорна граматикализована синтаксичка модела преношења туђег говора – управни (директни) говор и неуправни (индиректни) говор, (2) као и њихове варијанте – у оквиру наведених модела, или пак варијације настале комбиновањем црта управног и неуправног говора. Како се „инваријантном дефиницијом туђег говора може сматрати она по којој туђи говор представља сваки исказ некога лица који је укључен у ауторски текст”, наш задатак у раду биће да уочимо примере туђег говора, према Бахтиновим речима, „говор у говору, исказ у исказу”, али истовремено и „говор о говору, исказ о исказу”. Како наш корпус представља заводљив текст, исприповедан у првом лицу, уочавање примера који илуструју типове преношења туђег говора представља деликатан задатак. Не знајући увек са сигурношћу ко приповеда, с обзиром на чињеницу да синтаксички, али ни ортографски знаци не указују на то, поједине напомене приповедача бивају сигнал да се неко умешао у његов текст, па он постаје пример динамичког односа преношеног и преносећег говора. Анализа је показала да кратке приче Драгане Денић показују разноврсност употребе туђег говора при приповедном обликовању садржаја приче, са честом употребом форми управног говора, реплике дијалога, као и фрагментарних цитата.

Кључне речи: говорни жанрови, управни говор, неуправни говор, реплике дијалога, фрагментарни цитати, Драгана Денић, кратке приче

Примљен: 11. 9. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.

* marijamarakovic16@gmail.com

Катарина Б. Субановић*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

РЕЧЕНИЧНА ЕКСПРЕСИВНОСТ СА СТАНОВИШТА СИНТАКСЕ У САТИРАМА УКИДАЊЕ СТРАСТИ, ОЗБИЉНЕ, НАУЧНЕ СТВАРИ И ВОЂА РАДОЈА ДОМАНОВИЋА

У раду се испитују и идентификују маркери експресивности у сатирама *Укидање страсти*, *Озбиљне, научне ствари* и *Вођа Радоја Домановића* са становишта синтаксе. Резултати истраживања показују да се код Домановића јављају општи типови експресивног израза који се постижу посебношћу интонације попут узвичних реченица, као и они који се изражавају реченичним облицима – уметањем екскламативних израза (нпр. интерјекција, вокатива, идиоматичних конструкција) у исказ, употребом императива, као и употребом упитне речи у неупитној реченици, која у датом контексту задобија експресивни карактер. Домановић, на специфичан начин, експресивно изражава преко графостилема (црте и дво-тачке) којим се изражава реторичка пауза. Будући да се предмет истраживања испитује на сатирама, овакав специфичан вид исказивања експресивности уз помоћ графостилема показао се погодним за изражавање чуђења.

Кључне речи: експресија, експресивност, експресивна сегментација, реченична експресивност, синтакса

Примљен: 7. 9. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* katarinasubanovic@gmail.com

Милица С. Баџић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

НОВОГОВОР БРЕГЗИТА И ТРАМПОМАНИЈЕ У СВЕТУ ПОСТИСТИНЕ: ИНСТАНТ НЕОЛОГИЗМИ КАО ЕКСПРЕСИВНО СРЕДСТВО У СРПСКОМ НОВИНАРСКОМ ДИСКУРСУ

У реферату се бавимо анализом структурних и семантичких особености новијих неологизама који су мотивисани изласком Велике Британије из ЕУ и председничким изборима у САД (нпр. Брегзит, Трампоманија). Основни циљ истраживања јесте да утврдимо моделе морфофонолошке адаптације ових експресивних јединица у процесу убрзаног лексичког позајмљивања из енглеског у публицистичком функционалном стилу на српском језику. На основу квантитативне и квалитативне анализе закључујемо да се адаптација лексике настале у датом социолингвистичком оквиру најчешће врши компромисном трансфонемизацијом и трансморфемизацијом. Резултати истраживања додатно показују последице појачане хибридизације српског лексикона, првенствено на номинативном нивоу, као и продуктивност комбинованих творбених модела у формирању новијих неологизама. Ове креативне и неретко околионалне кованице карактерише економичност, нестандардност и стилскоекспресивна маркираност, што их чини моћним језичким оруђем у конструисању посебног идеолошког новоговора у савременом новинарском дискурсу постистине.

Кључне речи: новинарски дискурс, експресивност, хибридизација лексикона, лексичко позајмљивање, морфофонолошка адаптација, неологизам

Примљен: 12. 9. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* milica.bacic@filum.kg.ac.rs

Тања Ј. Танасковић*
Бојана М. Вељовић

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

СОМАТСКЕ ПОРЕДБЕНЕ ФРАЗЕОЛОШКЕ ЈЕДИНИЦЕ У ЗЕТСКО-СЈЕНИЧКОМ ДИЈАЛЕКТУ

Са структурно-семантичког и стилистичког аспекта приступамо групи соматских поредбених фразеолошких јединица сакупљених на терену зетско-сјеничког дијалекта (тутинско-новопазарско-сјенички говор). Семантички приступ овим јединицама подразумева утврђивање степена идиоматизације, те прозирности мотивације (унутрашње форме), што нам омогућава реконструкцију неких сегмената дијалекатске језичке слике света. Класификацију вршимо и на основу елемената поредбене структуре, доводећи у везу форму са типом семантичког преобликовања и степеном експресивности.

Велики број поредбених фразеологизама у прикупљеној грађи указује на њихову везу са природом реализације дијалекта као језичког подсистема – говором. Стога је трећи сегменат нашег истраживања усмерен на стилске ефекте јединица које су на граници између конструкције речи и сложених јединица лексикона, односно на њихову експресивну функцију. С обзиром на то да на овом терену није вршено систематско прикупљање и описивање фразеологизама, овај рад допринос је дијалекатској лексикографији и лексикологији.

Кључне речи: поредбене конструкције, унутрашња форма, идиоматизација, језичка слика света, експресивност

Примљен: 16. 7. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* takica_7@yahoo.com

ЕКСПРЕСИВНА ВЕРБАЛИЗАЦИЈА КОНЦЕПТА (НЕ)ХИГИЈЕНЕ У ПРИЗРЕНСКО-ТИМОЧКИМ ГОВОРИМА

Укупна статистика негативних вербалних репрезентација у *Антропoграфском речнику југоисточне Србије* (Богдановић 2016) и *Збирци речи из Призрена* Димитрија Чемериџића показује да су синономски редови са идентификационим семантичким обележјем 'неуредан' котирају међу првих десет, и то веома високо на скали негативне квалификације и номинације човека. Оваква ситуација у асоцијативном пољу човек на призренско-тимочкој језичкој слици света инспирише детаљнију когнитивно-семантичку и лингвокултуролошку анализу дијалекатске лексике са хиперсемом 'неуредна особа'. Објективна денотативна компонента 'неуредан' значењско је језгро негативног семантичког садржаја језичких конституената концепта, који се у комуникативном процесу пуни конотативним елементима (субјективном оценом, емоционалношћу, афективношћу, интензитетом) и гради пејоративе, варирајући степен експресивности. Конотативни сегмент семантичке структуре манифестује однос дијалекатске језичке личност према особама које не воде рачуна о чистоћи тела и спољашњем изгледу и свој презрив став изражавају експресивима, у чијем су формалном склопу и значењским слојевима утиснуте лингвокултурне специфичности ове говорне заједнице, које се, између осталог, испољавају у концептуализацији хигијене тела као одраза менталне хигијене.

Кључне речи: концепт (нехигијене), експресиви, призренско-тимочки говори

Примљен: 12. 7. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

* tanja77nis@gmail.com

Вјара А. Најденова*
Пловдивски универзитет „Паисий Хилендарски”,
Филолошко-јазически факултет,
Катедра „Славистика”

ТИРЕТО КАТО ВЪТРЕШНОЛИМИТАТИВЕН ПУНКТУАЦИОНЕН ЗНАК

Изборът на вътрешен лимитативен знак измежду запетаята [,], точката със запетая [;], двоеточието [:], многоточието [...], скобите [( )], тирето [-] се ръководи от интонационно-смиловите условия, от интензитета на отделящата вътрешна пауза. Контрастен експресивно-стилистичен ефект и смислово степенуване могат да се постигнат с употребата на всеки от изброените пунктуационни маркери. В конкретен текст и на равнище изречението изборът на една от всички тези многобройни възможности за пунктуационно оформяне чрез един от лимитативните знаци зависи предимно от стилистичните и ситуационни фактори. Паралелът в употребата на тирето е проведен при изследване и съпоставяне на едни и същи изрази от художествени (прозаични, поетични и есеистични) произведения на български от една страна и сръбски и хърватски език и техните преводи съответно на другия език. В художествената творба интерпункцията съответства на жанра на текста и авторовите интенции.

Кључне речи: интерпункција, лимитативни знакови, цртица, стилистичка улога лимитације у реченици

*Примљен: 28. 5. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

* najvy@abv.bg

Марина В. Кебара*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Катедра за српски језик

ГЕНДЕРНО ИСПОЉАВАЊЕ ЕКСПРЕСИВНОСТИ НА НИВОУ ЛЕКСИКЕ У КЊИЖЕВНОУМЕТНИЧКОМ ДИСКУРСУ

Експресивност, која је у блиској вези са категоријом емоционалности, представља инхерентно својство говора, као и општу језичку категорију и реализујући се на свим језичким нивоима открива стратегију говора аутора, утичући тако на читаоца. Предмет овог рада је психолингвистичка, когнитивна и језичко-стилска анализа гендерног испољавања експресивности на нивоу лексике на материјалу књижевноуметничког дискурса са циљем утврђивања степена гендерне условљености језичких форми објективизације емоционалних позитивних и негативних реакција. У анализи се ослањамо на класификацију В. И. Шаховског са задатком издвајања и описивања три типа експресивне лексике која одражава гендерне карактеристике комуниканата: 1) лексика која именује, означава емоције; 2) лексика која описује емоције (контекстуална емотивност); 3) лексика која изражава емоције, при чему се не именује сама емоција већ се манифестује у семантици речи посредно означавајући емоционално стање говорника.

Кључне речи: гендерна лингвистика, експресивност, емоционалност, гендерна лексика

Примљен: 20. 6. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* m.kebara@filum.kg.ac.rs

Јелена М. Павловић*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Центар за проучавање језика и књижевности

(НЕ)ЕКСПРЕСИВНО ИЗРАЖАВАЊЕ НАРЕДБИ И ДУЖНОСТИ У ЗБОРНИЦИМА ЗАКОНА И УРЕДАБА КНЕЖЕВИНЕ СРБИЈЕ ИЗ 1840. И 1845. ГОДИНЕ

Циљ рада је испитивање (не)експресивног изражавања наредби и дужности у *Зборницима закона и уредаба Кнежевине Србије из 1840. и 1845. године*. Главне методе за анализу су синтаксичко-семантичка и метода функционалности стилске репартиције. Основни критеријум за поделу је структурни, а главни поткритеријум је експресивност/неекспресивност израза. Утврђено је да је неутрални облик за исказивање дужности и наредби у проучаваним документима бити дужан + инфинитив. Наредбе и дужности могу се изразити различитим језичким средствима која се простиру на скали од најблажих до најстрожих. Такође, може се издвојити и скала од неутралних до изразито експресивних средстава. Као изразито експресивно средство издвојена је конструкција да се не усуди + инфинитив која функционише као изразито строга забрана. Експресивност се постиже и коришћењем додатних квалификатора којима се изражава начин вршења радње, чиме ови изрази добијају идеолошку функцију.

Кључне речи: 19. век, синтакса, административно-правни стил, експресивност, наредбе, дужности, анализа дискурса

Примљен: 10. 7. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.

* jeca.pavlovic.krusevac88@gmail.com

Мирјана Р. Обрадовић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Центар за проучавање језика и књижевности

ИМЕНОСЛОВ РОМАНА *ОЧЕВИ И ОЦИ* СЛОБОДАНА СЕЛЕНИЋА

У овом раду представља се инвентар ономастичких јединица у роману *Очеви и оци* Слободана Селенића. Погледаћемо грађу у оквирима утврђених ономастичких категорија. У вези с тим, у роману препознајемо антропониме, топониме и хремотониме. Очекивано, најразуђенију скупину представљају антропоними (лична имена, надимци и хипокористичка имена). Посебну пажњу поклонимо ономастичким јединицама као карактеристичним језичким особинама наратора у роману. Ономастичке јединице посматрамо са структурно-семантичког аспекта, настојећи да проговоримо о стилистичкој информацији у именослову романа Слободана Селенића.

Кључне речи: именослов, ономастика, литерарна ономастика, антропоним, топоним, *Очеви и оци*, Слободан Селенић

Примљен: 20. 6. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* mira.obradovic14@gmail.com

Бранка Л. Миленковић*
Тања З. Русимовић

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ЕКСПРЕСИВНОСТ У УСМЕНОЈ РЕАЛИЗАЦИЈИ АКАДЕМСКОГ ДИСКУРСА: МАРКЕРИ НАГЛАШАВАЊА И МАРКЕРИ СТАВА ЕМИТЕНТА

Академско предавање жанровски представља судејство научног и разговорног стила који себи својственим одликама поспешују комуникативност између предавача и слушаоца. Пошто је за научни начин изражавања карактеристична објективност, језичка се средства не истичу посебном експресивношћу. Кад полазимо од научног писаног дискурса према предавању, наилазимо на уплив разговорног стила и виши степен експресије. Док кохеренција и кохезија (дискурсна компетенција) обезбеђују повезивање пропозиционог садржаја, метадискурсни маркери (стратешка компетенција) предавачу омогућавају да заузме став према пропозиционом садржају. Према томе, можемо рећи да предавач кроз експресивну функцију језика при употреби маркера наглашавања (boosters) и маркера става емитента (attitude markers), наставну материју представља на себи својствен начин и утиче на рецепцију научног садржаја код слушалаца. Резултати анализе транскрибованих предавања упућују на специфичности индивидуалног раслојавања када су у питању предавачи на докторским студијама, као и особениности код предавача различите филолошке оријентације.

Кључне речи: академски дискурс, експресивност, стратешка компетенција, маркери наглашавања, маркери става емитента

Примљен: 31. 8. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* brancca.milenkovic@gmail.com

Ана С. Јовановић
Ивана Ј. Вучина Симовић*

Универзитет у Београду,
Филолошки факултет

ЕКСПРЕСИВНОСТ У ЗАПОЧИЊАЊУ НАРАЦИЈЕ НА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ КОД ЈЕДНОЈЕЗИЧНЕ И ДВОЈЕЗИЧНЕ ДЕЦЕ

У фокусу овог рада налази се елемент наративне макроструктуре којим започињу наративи једнојезичне и двојезичне деце на српском језику. Реч је о сегменту којим се експресиван начин уводе ликови и ситуација у којој се радња одвија, а који се најчешће остварује кроз наративне функције као што су апстракт, оријентација и евалуација. Контрастивна анализа наратива деце различитог узраста којој је српски примарни или наследни језик омогућава нам ближи увид у језичка и стилска средства за отварање наратије која поменуће две групе учесника користе за остваривање кохезије и кохерентности својих наратива у различитим развојним фазама. Ради се о квалитативној анализи коју спроводимо на одабраном корпусу, а који смо од 2012. године спорадично прикупљале на терену. Будући да оваква истраживања нису довољно рађена у контексту говорника српског као примарног, односно наследног језика, добијени резултати имају за циљ да подстакну на проучавање особености наративних структура у њиховом когнитивном и језичком развоју. Такође, на основу њих могла би да се боље сагледа и евалуира наративна компетенција деце, па самим тим и да се унапреди наставна и ваншколска пракса како у матичној земљи тако и у дијаспори.

Кључне речи: развој наратије код деце, наративна макроструктура, започињање наратије, српски језик, наследни језик

*Примљен: 19. 6. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

---

* ivanavusim@gmail.com

Анета Г. Тривић*
Анђелка Д. Пејовић

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Универзитет у Београду, Филолошки факултет

ЕКСПРЕСИВНИ ОБРАСЦИ У ФРАЗЕОЛОГИЈИ СРПСКОГ И ШПАНСКОГ ЈЕЗИКА

У раду испитујемо обрасце који интензификују експресивност у фразеолошким јединицама (Ф) српског и шпанског језика. Експресивност као „категија стилистике, лингвистике, теорије књижевности, теорије умјетности, естетике, лигике и психологије” (Тошовић 2004: 25) се на језичком плану најочигледније исказује кроз лексичке и фразеолошке јединице. У српској и словенској фразеологији уопште, експресивност се схвата као категоријално обележје, док је у шпанској оно само једно од могуће присутних обележја.

Предмет анализе су јединице које исказују висок степен експресивности, а обрађујемо их са формалне и семантичке стране. Оне испољавају карактеристике попут: употребе дијакритичких елемената, нелогичних и неочекиваних повезивања, стварања звучног ефекта (ни плус ни мус, кад на врби роди грожђе), негативно обојеног субјективног оцењивања и вредновања итд. Међу најпродуктивнијима јединицама високе експресивности истичу се: компаративне конструкције и стереотипна поређења, конструкције прагматичке вредности за исказивање негације, чуђења, итд.

Кључне речи: фразеологија, интензификација експресивности, српски језик, шпански језик

*Примљен: 20. 8. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

* aneta.trivic@filum.kg.ac.rs

Горана Г. Зечевић Крнета*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

СРЕДСТВА ПАРАЈЕЗИЧКЕ ЕКСПРЕСИВНОСТИ У ПИСАНОМ ДИСКУРСУ: АНАЛИЗА ПРИМЕРА У КЊИЗИ ХОРХЕА БУКАЈА *DÉJAME QUE TE CUENTE...*

У овом раду анализира се присуство и начини испољавања парајезичких елемената у писаном дискурсу на примерима узетим из књиге *Дозволи да ти испричам...* аргентинског писца и психијатра Хорхеа Букаја. Два су разлога за одабир ове књиге: први, јер у самом наслову књиге стоје три тачке и, други, јер је књига претежно дијалогског карактера, те прати структуру усменог дискурса и јасно представља оно што Појатос (2002) дефинише као „Feasible Orality of Writing”.

У анализи полазимо од параметара коришћених у радовима Појатоса (1998) и Антунес Перес (2005, 2006) и издвајамо парајезичке елементе који служе транскрипцији гласовних параметара (узвици, интерпункција, типографија). Поред тога, анализирамо звучне слике у наведеном делу које, иако се остварују језичким средствима (глаголима, именицама, придевима и прилозима), налазе се примарно у служби парајезичке експресивности.

Кључне речи: парајезички елементи, звучне слике, писани дискурс, шпански језик, аргентинска књижевност

Примљен: 5. 9. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* gorana.z.krneta@filum.kg.ac.rs

ЕКСПРЕСИВНОСТ ГРАФОСТИЛЕМА У РОМАНУ *THE RAW SHARK TEXTS* СТИВЕНА ХОЛА

Различите технике претварања слике и звука у писане симболе у делима књижевности ограничене су интерпункцијским и правописним правилима језика и типографским могућностима штампе, али форма зависи од пишевог одабира. Предмет овог рада је графолошки ниво романа Стивена Хола из 2007. године, јер његов избор јесте изразита графичка маркираност, а то ово истраживање чини неопходним. Радам се представља квалитативна графостилистичка анализа, а циљ је издвојити и описати коришћене поступке. Овакав роман није могао настати десет година раније, углавном због техничких разлога, пошто се Холова реализација интеракције читаоца и текста огледа кроз доминантно визуелни квалитет. Од поступака најзаступљенији је типографски, а ми ћемо се осврнути на његове функције и ефекте. Изведени закључци односиће се на то колико и да ли су уопште Холова решења утицала на експресивност поступака, поенте и романа у целини.

Кључне речи: графостилогеност, графостилематичност, типографија, типографски поступци, експресивност типографије

*Примљен: 19. 6. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

---

* ipalibrk@gmail.com

Јелена М. Јосијевић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

(НЕ)ЕКСПРЕСИВНЕ СУПЕРЛАТИВНЕ КОНСТРУКЦИЈЕ СА ЛЕКСЕМОМ *TOP* У САВРЕМЕНОМ ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ

У раду се анализирају суперлативне конструкције са лексемом „*top*” у савременом енглеском језику на корпусној грађи електронског корпуса СОСА („Corpus of Contemporary American English“). Анализа ће показати да се лексема „*top*” јавља у суперлативним конструкцијама које садрже морфолошки суперлатив и то у различитим структуралним формама еквативног инклузивног и диферентивног инклузивног суперлатива. Анализом смо установили и да се лексема „*top*” јавља у конструкцијама у којима изостаје морфолошки суперлатив, а које имају суперлативно значење. Такве конструкције спадају у такозвану „експресивну” (Ковачевић 2003) или „лексичку фигуративну суперлативност” (Куљанин 2013). Фигуративно-суперлативна компарација има „висок степен емоционалне ангажованости говорног лица”, те су јединице емфатички маркиране и „функционишу као јединице семантичко-прагматичког плана, а тиме и стилистичког плана” (Куљанин 2013: 2010). Ова анализа ће даље показати да се и експресивна суперлативност са лексемом „*top*” јавља у различитим формама еквативног инклузивног и диферентивног инклузивног суперлатива.

Кључне речи: лексема *top*, експресивна суперлативност, инклузивни суперлатив, енглески језик

Примљен: 20. 6. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* jelena.josijevic@filum.kg.ac.rs

Ана Љ. Вучићевић*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Центар за проучавање језика и књижевности

РЕТОРИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА АКАДЕМСКИХ ПРИКАЗА КЊИГА НА СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ

У раду се испитују реторички структурни обрасци академских приказа књига на српском и енглеском језику из области лингвистике, социологије и историје. Полази се од модела који је за потребе идентично оријентисане анализе осмислила Мота Рот (1995). Циљ нам је да установимо и опишемо потенцијалне сличности и разлике у реторичкој организацији приказа на нивоу како различитих научних дисциплина, тако и различитих језика, те да утврдимо значај једног и другог параметра у писаном структурирању овог академског жанра.

Кључне речи: академски прикази књига, реторички обрасци, реторичке структуре, параметар научне дисциплине, међујезички параметар

*Примљен: 31. 8. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

---

* ana.vucicevic@filum.kg.ac.rs

Даница Б. Недељковић
Софија И. Мијовић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ЕКСПРЕСИВНИ ИМЕНИЧКИ ДЕРИВАТИ СА СУФИКСИМА *-LER* И *-LING* У НЕМАЧКОМ ЈЕЗИКУ И ЊИХОВИ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ У СРПСКОМ

У раду се на речничком материјалу издвајају и анализирају експресивни именички деривати са суфиксима *-ler* и *-ling* у немачком језику и могућности њихове еквиваленције приликом превођења на српски. Реч је о експлицитним дериватима са денотатом 'човек', који представљају резултат негативне евалуације особина или активности дате особе, те стога припадају пејоративном стилском слоју. Будући да се у немачком језику суфикси *-ler* и *-ling* везују за именичке и глаголске основе (ређе придевске), анализа је усмерена на творбене механизме којима се семантички опсег немачких лексема преноси на српски, као и на утврђивање основних конституенти и творбених форманата који омогућавају успостављање денотативне и конотативне еквиваленције. У раду се примењује метода контрастивне анализе, при чему немачки представља полазни, а српски циљни језик. Примарни корпус представљају примери ексцерпирани из једнојезичних и двојезичних речника, док ће дата корпусна грађа бити допуњена и потврђена примерима публицистичког функционалног стила немачког и српског језика.

Кључне речи: творба речи, експлицитни деривати, суфикси *-ler* и *-ling*, експресивност, еквиваленција, немачки језик, српски језик

*Примљен: 31. 8. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

---

* sofija.mijovic@filum.kg.ac.rs

Тијана Н. Кукић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ЕКСПРЕСИВНОСТ ИТАЛИЈАНСКОГ ЧЛАНА И ЊЕГОВИ СРПСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ

За одабир члана у италијанском језику кључни су прагматички фактори, попут референта на кога упућује именски израз, знања која (не) деле говорник и саговорник, као и сама намера говорника. Уколико говорник жели да створи ефекат неизвесности, он може употребити одређени члан иако је референт непознат саговорнику. Овакве појаве се не обрађују у италијанским граматицима, иако су веома важне јер указују на чињеницу да је у одређеном контексту одабир и сама употреба члана врло субјективна одлука која се рефлектује на стил самог текста. Иако граматике прописују употребу неодређеног члана када је референт непознат, кроз анализу дела Ека и Буцатија, уочићемо да такав приступ није увек валидан. Граматике, такође, прописују изостављање члана у самом наслову књижевног дела па ћемо и тај аспект проучити будући да се писци неретко опредељују за употребу како одређеног тако и неодређеног члана у насловима својих дела.

Поред ових појава које представљају посебан изазов јер их граматике нису подробно сагледале, проучићемо и када се члан употребљава, а када изоставља приликом набрајања у тексту, када се употребљава у оквиру апозиције, и у којим случајевима неодређени члан има емфатичку вредност. Кроз анализу ових појава у италијанском језику сагледаћемо и српске семантичке и преводне еквиваленте и проучити начине исказивања експресивности именског изразица и у српском језику.

Кључне речи: члан, експресивност, италијански, српски, контрастивна анализа

Примљен: 6. 6. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

* tijana.kukic@filum.kg.ac.rs

Милена Б. Јововић
Александра Б. Шуваковић*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

О КОЛОКВИЈАЛИЗМИМА У ПРЕВОДУ РОМАНА *ДОЛАЗИМ ПО ТЕБЕ И ВОДИМ ТЕ СА СОБОМ И* *КАКО БОГ ЗАПОВЕДА* НИКОЛОА АМАНИТИЈА НА СРПСКИ ЈЕЗИК

Циљ овог рада јесте контрастивна анализа колоквијализама у италијанском и српском на одабраном корпусу сачињеном од два романа италијанског писца Николоа Аманиџија и њихових превода на српски језик, као и разматрање расположивих преводачких могућности и решења. Будући да савремени италијански језик последњих деценија доживљава бројне промене којима се постепено отвара ка супстандардним елементима и структурама које су донедавно биле неприхватљиве са нормативног аспекта у истраживању смо применили метод анализе садржаја романа *Ti prendo e ti porto via* и *Come Dio comanda* на италијанском језику и њихових еквивалената на српском под називом *Долазим по тебе и водим те са собом* и *Како Бог заповеда*. Утврдићемо у којој мери се поменути процес огледа у стилу писања младих италијанских романописаца и језику којим се служе. Премда се сличне тенденције могу уочити и у српском језику, очекивани резултати истраживања указаће нам на колика је важност потребе поређења елемената колоквијалног језика у обама поменути романима, са посебним освртом на различите могућности превођења, њихову анализу и потешкоће које у том процесу могу проистећи проузроковане различитим факторима.

Кључне речи: колоквијализми, колоквијални језик, контрастивна анализа, превођење

Примљен: 14. 5. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.

* aleksandra-s@eunet.rs

Тијана В. Ашић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ЕКСПРЕСИВНА ВРЕДНОСТ ЗАМЕНИЧКОГ ПРИЛОГА ТУ

Новији радови из српске лингвистике показују да је лексема *ти* доживела значењску трансформацију: од просторног заменичког прилога другог лица постаје прилог који марkira близину говорнику (ту код мене), саговорнику (ту код тебе) или пак неком трећем лицу (ту код њега). Занимљиво је да се граматикализација ове речи не завршава овде. Тако он постаје маркер проксималности (Они су ту по висини) и апроксимативности (Треба ти ту око пет хиљада евра за тај ауто). У последњој фази своје семантичке трансформације ту постаје прагматичка речца маркер неодобравања (Шта се ту правиш важан?!). Циљ овог рада је да се објасни веза између основног значења прилога ту и његове експресивне вредности.

Кључне речи: заменички прилози, простор, семантика, прагматика, речце

Примљен: 2. 9. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* tijana.asic@gmail.com

Веран Ј. Станојевић*

Универзитет у Београду,
Филолошки факултет

СИНТАКСИЧКО-СЕМАНТИЧКИ И СТИЛИСТИЧКИ АСПЕКТИ УПОТРЕБА ЛЕКСЕМЕ *ЈЕДАН* У ПРЕВОЂЕЊУ СА ФРАНЦУСКОГ НА СРПСКИ ЈЕЗИК

У раду испитујемо употребе лексеме *један* као једног од маркера неодређености именичке синтагме у српском. Посебан нагласак стављамо на случајеве у којима се ова лексема намеће као једино решење при превођењу француских неодређених именичких синтагми и где практично има чланску функцију. Питање које постављамо у случају факултативних употреба лексеме *један* јесте у којој мери маркирање исказа већом експресивношћу утичен на њен избор. Такође испитујемо случајеве у којима се, иако факултативна, ова лексема употребљава због стилистичких разлога, дајући језичком изразу већу експресивност. Ово истраживање, осим уско лингвистичких, има и преводилачке као и дидактичке импликације, и то како у погледу оптималног избора маркера неодређености при превођењу са француског на српски, тако и у погледу лакшег усвајања неодређеног члана код србофоних студентата француског језика.

Кључне речи: лексема *један*, неодређени члан, детерминација, референцијалност, експресивност

Примљен: 2. 9. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* veranva@gmail.com

Вера Ж. Јовановић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ПРЕВОЂЕЊЕ КРЊЕГ ПЕРФЕКТА НА ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

Крњи перфекат је карактеристичан за поједине функционалне стилове као што су разговорни, књижевноуметнички и журналистички. За разлику од пуног облика перфекта, карактеришу га значењске црте резултативности и експресивности (Грицкат 1954: 206). Крњи перфекат се одликује семантичком обојеношћу (Грицкат 1954: 10), облик је који увек носи стилистичку вредност (Вуковић 1967: 383) и убраја се у прошла глаголска времена која уз темпорална обележја имају и обележје експресивности. Његова честа употреба у нарави резултује утиском доживљености који изазива код читаоца (Танасић 2005: 408). Крњи перфекат се издваја и по својој непретериталној употреби са оптативним значењем. Стилски ефекти који се постижу употребом крњег перфекта представљају посебан изазов за преводиоца. О значењском ефекту експресивности код крњег перфекта сведоче и преводни еквиваленти овог облика у француском језику. У раду истражујемо његове корелате на основу корпуса сачињеног од неколико десетина књижевних дела на српском језику и њихових превода на француски. Најчешћи еквиваленти крњег перфекта су француски презент (*le présent*) и перфекат (*le passé composé*) који преносе ефекат динамичности у приповедању, односно ефекат доживљености и психолошке ангажованости говорног лица.

Кључне речи: крњи перфекат, експресивност, доживљеност, српски језик, француски језик, превођење

Примљен: 7. 9. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

* vera.jovanovic@filum.kg.ac.rs

Јелена Р. Китановић*

Марија Д. Исаиловић

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ПОЛИФОНИЈСКА НАРАЦИЈА У РОМАНУ *ЛЕОН АФРИКАНАЦ* АМИНА МАЛУФА

Предмет овог рада је анализа говорних жанрова са нараторског аспекта у роману *Леон Африканац* либанског писца Амина Малуфа. Покушаћемо да кроз полифонијску структуру овог франкофоног романа расветлимо положај експлицитног и имплицитног приповедача, као и његове скривене исказе у оквиру романистичког текста кроз који се истовремено откривају слојеви културе и идентитет јунака. Кроз плурализам приповедачких поступака представимо статус и позицију јунака као једно од важнијих питања која се третирају у наведеном роману.

Кључне речи: плурализам, полифонијска структура, говорни жанрови, идентитет, франкофони роман

Примљен: 31. 8. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* jelenakitanovic2105@gmail.com

Јована З. Миловановић*

Универзитет у Београду,
Филолошки факултет

АФЕКТИВНИ ГЛАГОЛИ *AIMER*, *ADORER*, *PRÉFÉRER* И *DÉTESTER* У НАСТАВИ ФРАНЦУСКОГ ЈЕЗИКА ЗА ПОЧЕТНИКЕ

Предмет овог рада су афективни глаголи *aimer*, *adorer*, *préférer* и *détester* у уџбеницима француског језика за почетнике намењене првом и петом разреду основне школе. Анализа обухвата синтаксички контекст у којем су афективни глаголи употребљени у уџбеницима, тематске целине у оквиру којих се уводе, као и елементе експресивности својствене наведеним глаголима. Имајући у виду сложеност ситуација у којима се могу употребити афективни глаголи, поготово они који означавају негативна осећања, посебну пажњу ћемо посветити питању да ли се у анализираним уџбеницима указује на специфичности ове врсте лексике.

Кључне речи: афективни глаголи, експресивност, почетни француски, уџбеници француског језика, дидактика француског језика

Примљен: 31. 8. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* jovana-m@hotmail.com

Александра Б. Недељковић*

Универзитет у Београду,
Филолошки факултет

ТЕМАТСКА ПРОГРЕСИЈА У СРПСКОМ И ФРАНЦУСКОМ КЊИЖЕВНОМ ТЕКСТУ

Предмет реферата јесте контрастивна анализа типова тематске прогресије у српским књижевним текстовима и њиховим преводним еквивалентима у француском језику. Ослањајући се на основне принципе функционалне реченичне перспективе и полазећи од поставке о слободном реду речи у српском и везаном реду речи у француском језику, желимо указати на сличности и разлике у тематско-ремаатској структури реченице у двама језицима. Корпус чини језичка грађа ексцерпирана из неколико приповедака савремених српских писаца и њихових преводних еквивалената. Приликом анализе примера ослањамо се на модел типова тематске прогресије који је предложио чешки лингвиста Ф. Данеш (1974). Да ли српски текстови и њихови преводни еквиваленти користе исте типове тематске прогресије? Шта се променило у функционалној реченичној перспективи приликом превода? Како те промене утичу на оригиналне типове тематске прогресије? Ово су нека од питања која разматрамо у овом раду. При таквој анализи до изражаја долази информативно-експресивна актуализација реченице. У реферату ћемо се такође осврнути на значај проучавања тематске структуре текста на пољу превођења.

Кључне речи: тематска прогресија, српски језик, француски језик, ред речи, превођење

Примљен: 9. 6. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* aleksandranedeljkovic93@gmail.com

II
КЊИЖЕВНОКУЛТУРОЛОШКИ ДЕО СКУПА

Александар М. Јерков*
Универзитет у Београду,
Филолошки факултет

НИКАД НИШТА ВЕЋЕ. АПСОЛУТНА ИНТИМНОСТ, УМЕТНИЧКА ВРЕДНОСТ И ЕПОХАЛНИ СМИСАО КЊИЖЕВНОСТИ

Апстракт нема.
Апстракт нема.
Апстракт нема.
Апстракт нема.
Апстракт нема.
Апстракт нема.
Апстракт нема.
Апстракт нема.
Апстракт нема.

Кључне речи: нема кључних речи

*Примљен: 21. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.*

---

* aleksandar.jerkov@gmail.com

Саша Ж. Радовановић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ХАЈДЕГЕР: КРЧАГ, СТВАР, СВЕТ

У раду се излаже анализа Хајдегеровог текста „Ствар”, из књиге *Предавања и расправе*. У првом делу рада се разматра његово одбацавање традиционалног тумачења појма ствар. Ова анализа се повезује са анализом појма „ствар” из Хајдегеровог текста под насловом „Извор уметничког дела”. У другом делу се разматра појам „ствар” на примеру анализе крчага. У овом делу се указује на два суштинска значења ствари: самосталност/самостајање и даривање/поклон. У трећем делу рада се показује ствар (крчаг) у структурама четворства (небо, земља, смртници, божанство – огледалска игра света). У том смислу се анализа појма „свет” повезује са анализом истог појма из текста „Извор уметничког дела”. У завршном делу рада износи се став да Хајдегера анализа појма „ствар” представља не само одбацавање традиционалног тумачења истог појма, већ и превладавање истог новим одређењем.

Кључне речи: крчаг, ствар, свет, самосталност, поклон, Мартин Хајдегер

Примљен: 31. 8. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* sasa.radovanovic@filum.kg.ac.rs

Снежана М. Милосављевић Милић*

Универзитет у Нишу,
Филозофски факултет

КОЛИКО СУ МАЛЕ МАЛЕ ПРИЧЕ

Савремени методолошки изазов који когнитивистички усмерене теорије нуде дискурсу теорије књижевности посебно је вредан пажње у домену жанровских таксономија. То ћемо у раду покушати да покажемо на примеру кратке приче, као жанра који се традиционално одређује преко „јединства радње, тона, расположења и утисака”, тако да „на минималном простору остави максималан утисак”, будући да је кратка прича „дуга управо толико да се може прочитати у једном даху” (*Речник књижевних термина*, Београд, 1992). Сагласни са ставом Мери Прат о недовољности формално-аналитичких и текстуалних класификација, скрећемо пажњу на концепте света приче и когнитивних оквира који носе потенцијал за ревизију жанра кратке приче, нарочито с обзиром на њен семантички распон и синтаксичка ограничења. Интерпретативну ваљаност ових теоријских увида показаћемо на изворном тексту, збирци *Мале приче* Радована Белог Марковића.

Кључне речи: кратка прича, жанр, когнитивни оквири, свет приче

Примљен: 13. 5. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* snsnezana.milosavljevic.milic@filfak.ni.ac.rs

Dubravka K. Bogutovac*

Sveučilište u Zagrebu,
Filozofski fakultet

TEORIJA I PRAKSA NAJKRAĆIH PRIČA

Članak „Teorija i praksa najkraćih priča” sastoji se od tri dijela. U prvom dijelu se daje pregled teorijskih konceptualizacija kratke priče – njezinih žanrovskih osobitosti, poetičkih karakteristika i dijakronijske kontekstualizacije. Potom se, u drugom dijelu, predstavlja antologija *Mala kutija – najkraće srpske priče 20. veka*, Mihajla Pantića, iz 2001. godine. U posljednjem dijelu rada stavlja se naglasak na čitanje i analizu najkraćih od najkraćih srpskih priča predstavljenih u ovoj knjizi.

Ključne reči: kratka priča, žanr, poetika, antologija, čitanje

Примљен: 11. 9. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* dbogutov@ffzg.hr

Tomislav B. Brlek*
Sveučilište u Zagrebu,
Filozofski fakultet

„MALI ČOVEK” ILI POKUŠAJ DA SE ISCRPI TEKST: DAVID ALBAHARI I BRANKO MALEŠ

Polazeći od antropoloških i fenomenoloških opažanja o antropološkim strukturama imaginarnog Gilberta Duranda i Gastona Bachelarda, te (auto)poetičkih uvida Borgesa i Georgesa Pereca, rad će nastojati pokazati srodne tendencije u prozama Davida Albaharija i stihovima Branka Maleša, koje, s jedne strane, privilegiranjem malih stvari na tematskom i motivskom planu, ukazuju na simboličko šifriranje zbilje u njima, dok se, komplementarno, oblikovnim postupcima u prvi plan ističe semiotički mehanizam teksta. U djelima oba autora aktivnost čitanja strogo ograničenog sklopa znakova unutar opsegom relativno malih djela pokazuje se nedovršivim procesom koji osigurava neiscrpnost značenja konstitutivnu za literarnost.

Ključne reči: Albahari, Maleš, čitanje, semiotika, iscrpljivanje, imaginarno, Durand

*Примљен: 23. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.*

---

* tbrlek@ffzg.hr

Драган Б. Бошковић*

*Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Одсек за филологију,
Катедра за српску књижевност*

ВЕЛИКО СМАЊИВАЊЕ ПЕСНИШТВА: ПОЕТСКИ (МЕТА)ТРАГОВИ МАЛИХ ЗНАКОВА, ПРЕДМЕТА, РЕЧИ, ГЛАСОВА И МЕЛОДИЈА У ПОЕЗИЈИ ДРАГАНА БОШКОВИЋА

У раду ће бити пописан и преиспитан, рекао би Емил Сиоран, „бревијар” малих знакова у поезији Драгана Бошковића. Или ће то бити, опет Сиоран, „мали катихизис” песништва Драгана Бошковића. Можда тек „литанија” знакова... И то у духу/традицији модернистичког „смањивања” песништва (које нас враћа средњовековној хришћанској поетици деминутивизације света), у духу укидања, у постмодернистичком смислу, и фрагментарности знака и поетике, у просторима кроз/између/изван текста, не би ли се оно Велико Друго објавило: Бог у речи/имену, култура у једној „пљувачки на карираним панталонама”, мелодија у тек једном „светом или напуклом” гласу, жеља у једном обрнутом е, брзина у једном „зууууу”, али и семантички, семиолошки и семиотички поредак неисписаног, толико смањеног, самоизбрисаног, да сопственом самопрозирношћу објављује целокупни онтолошки поредак... Мали знак (знакче, знакић...) увек је – записао је Барт – метазнак: он говори о себи као знаку, о себи у процесу означавања, о себи као другом себе знака, тек о једном трагу, трагу бесмртности онолико колико је смртан... Ни о трагу, мислио би Дериде, можда ипак о метатрагу који је, испишујући синтаксу песништва, превазишао самога себе...

Кључне речи: поезија, Драган Бошковић, знак, траг, метатраг

*Примљен: 1. 7. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.*

* boskovicbdragan@gmail.com

Зорица П. Хацић*

Универзитет у Новом Саду,
Филозофски факултет,
Одсек за српску књижевност

СЛИКА ИНТИМНОГ СВЕТА СРПСКОГ ГРАЂАНСКОГ ДРУШТВА (ПРИВИЋЕЊА МИЛАНА КАШАНИНА)

Милан Кашанин, у свом последњем роману *Привиђења*, прати живот представника интелектуалне, политичке и културне елите предратног Београда. У раду ће се анализирати слика приватног живота Кашанинових јунака – ситнице које чине њихов интимни свет. Биће, такође, указано и на детаље који потврђују да је приликом обликовања својих јунака Кашанин имао предложак у конкретним личностима.

Кључне речи: грађанско друштво, култура, интимни свет, ситнице, Милан Кашанин

Примљен: 5. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* zorica_hadzic@ff.uns.ac.rs

МУЛТИФУНКЦИОНАЛНОСТ СЦЕНСКИХ ПРЕДМЕТА У ПРВОЈ СРПСКОЈ КОМЕДИЈИ

Сценски предмети у првој комедији српског позоришта, *Терџовцима* (1797) Емануила Јанковића, обављају многоструке функције и заузимају различите просторе (у репликама и дидаскалијама): неки од њих (вексли) се користе као део кореографије и ближе одређују трговачко окружење, док неки (књига, столица, огледало) анимирају радњу или су прилика и изговор за бављење дубљим темама; други пак (лула, чај) уводе културу неке далеке и стране земље. Најзад, неки ситни предмети се одликују унутрашњим театралним набојем и решавају сцене, добијајући чак метафоричку вредност. Циљ рада је да се испита и истражи мултифункционалност малих ствари у италијанском и српском тексту.

Кључне речи: сценски предмети, мултифункционалност, комедија

Примљен: 19. 7. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* nicoletta.cabassi@unipr.it

ARS EROTICA И SCIENTIA SEXUALIS У ЛИТЕРАТУРИ И ПРИВАТНОМ/ЈАВНОМ ПРОСТОРУ ЖИВОТА

Од иницијалног дијалога с књигама Ф. Риготи (*Филозофија малих ствари*) и М. Епштејна (*Sola amore*) залазимо у минималистичке, ропографске сцене у литератури као отпору мегаломанији данашње културе. Устукнувши пред науком сексологијом, еротологија је остала мала, занемарена, „ненаучна”, странпутица за наивне занесењаке. Но, чињеница је да нас у сваком облику људског испољавања дубоко потресе онај трен еротичког пројављивања (бивајући готово сличан екстатичкој равни религиозног заноса (Ж. Батај)), више но сваки филозофски чекић (Ф. Ниче) и политичко-институционално испољавање моћи (М. Фуко). Секс се од потоњих није сачувао (М. Фуко), али мали ерос јесте. Секс је постао предмет хладног дискурса моћи, док је ерос задржао топлину сентименталности и естетских категорија љупког и лепог. Нежне речи, благи додир, мирисање, укуси тела, полуогледи, заједничке тишине, све оно „непристојно” у приказивању љубави, остављено је у сфери приватности и уметничког испољавања, а приватно/јавно су једнаки односу мало/велико (Х. Арент). Да ли еротосфера ипак све држи у свом страсном унутрашњем загрљају?

Кључне речи: еротологија, сексологија, приватно, јавно, ропографија, мегаломанија

Примљен: 6. 9. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* srp1974kg@gmail.com

Adrijana N. Vidić*
Sveučilište u Zadru,
Odjel za rusistiku

„SVAČIJI DNEVNIK I SVAČIJA SUDBINA”: PONEŠTO O SESTRI ROBINA HOODA

Sve o sestri Robina Hooda (2018) Irene Lukšić uvjetno je rečeno roman koji za polazište uzima tobožnji dnevnik autoričine majke, to jest notese u kojima nije ostavljala konvencionalne, dnevnički datirane zapise. Po sastavu kolažni materijal, koji prati matricu minijatura – asocijacija – (auto)biografija, istovremeno je samosvojan, ali i postupcima srodan dobrom dijelu autoričinog obimnog opusa. U izlaganju ću se fokusirati upravo na navedenu matricu i nastojat pokazati kako minijaturni predmeti (koverte, izresci iz novina, gobleni, fotografije i dr.) pripovijedaju (auto)biografiju, te na kakav je način to pripovijedanje neodvojivo od ostalih, žanrovski posve različitih naslova Irene Lukšić.

Gljučne reči: Irena Lukšić, autobiografija, biografija, roman, dnevnik, minijatura, predmeti

Примљен: 20. 6. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* avidic@unizd.hr

Марија В. Лојаница*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

СВЕЋА: УВОДНО ПОГЛАВЉЕ У ОНТОЛОГИЈУ НЕСТАЈАЊА

Више интимна медитација него контемплативни научни текст, рад о онтолошком статусу и семантичком потенцијалу свеће и њене светлости настојаће да, с позиција поетике и психоанализе ватре Гастона Башлара, испита овај предмет као психички, односно психоаналитички феномен, потентни симбол сачуван у снови-ма, имагинацији, уметности, иако нестао из наше свакодневице. Оваква перспектива, коју је омогућило башларовско затамњивање границе између објективног и субјективног искуства, отвориће питања попут: на којој онтолошкој/временској/просторној равни постоји свећа; да ли је вертикалност пламена место његовог трансформативног и регенеративног потенцијала; где је место вечитог у ефемерном; шта је кјароскуро психе; како хришћанство види свећу а како Јунг; да ли је управо „хуманизовани пламен” свеће, као фузија маште и сећања, родно место поезије – вербалне, визуелне и кинематографске; и коначно: да ли свећа јесте баш зато што нестаје.

Кључне речи: свећа, Гастон Башлар, онтологија, психоанализа, поезија

*Примљен: 6. 7. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.*

---

* myalojanica@gmail.com

Александар Б. Недељковић*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

СИТНИЈЕ ОД ВРЛО СИТНОГ: НАНОТЕХНОЛОГИЈА У КЊИЖЕВНОСТИ И (ЈОШ НЕ) У СТВАРНОСТИ

Префикс „нано” значи „један милијардити део”, па зато нанометар јесте један милијардити део метра. Нанотехнологија била би она у којој су машине тако ситне, микроскопске; у научној фантастици већ их одавно замишљамо. Постоји податак да је руски писац Николај Лесков, 1881. године, замислио могућност да неко напише текст тако ситан да се може читати само микроскопом, при увећању од пет милиона пута. Микроскопске руке замислио је, 1931. године, Борис Житков; у његовој причи „Микро-руки”, такве руке би служиле за врло прецизне хируршке операције. Године 1956. Артур Ч. Кларк, а 1964. Станислав Лем, и 1969. Роберт Силверберг, писали су о технологији, ако не баш нанометарској, онда барем микрометарској. И опет Лем, 1984, па Грег Беар, 1985. У чувеном филму Алекса Пројаса *Ја, робот* (2004), инјекција светлуцаве течности металног изгледа, која је препуна нано-робота, може да се употреби као оружје против вештачке интелигенције, итд. Али префикс „нано” понекад је коришћен и произвољно и неумерено.

Кључне речи: нанотехнологија, научна фантастика у књижевности и на филму

Примљен: 25. 4. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* srpsko_dnf@yahoo.com

Томислав М. Павловић*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

АРИЕЛОВЕ ПЕСМЕ Т. С. ЕЛИОТА КАО ИЗРАЗ ЊЕГОВЕ РЕЛИГИОЗНЕ ИНТИМЕ

Предмет овог рада биће анализа групе мањих песама које је Томас Стернз Елиот написао након свог религиозног преобраћења, које је уследило 1927. године. Експресија интима у време буђења модернизма свакако спада у најкомплекснија књижевнотеријска питања. Сам Елиот је, што се овог аспекта тиче, заступао песнички израз чије су главне карактеристике биле апартност, имперсоналност, дистанцираност. У том смислу, поменуте Елиотове песме представљају отклон од модернистичког канона, будући да представљају најчистији одраз Елиотове религиозне интима, нечега што никада није поверио својим пријатељима нити је записао у својој кореспонденцији. Говорећи о свом духовном преображају, аутор публици шаље крајње загонетне поруке, будући да као лирске субјекте устоличује историјске личности као што су Свети Симеон, римски император Хадријан или, чак, библијски аутори. Ипак, уколико се тумачење фундира на основу историјског контекста, у стању смо да продремо кроз најдубље слојеве ауторових флуидних духовних стања приликом болних преиспитивања и борби са самим собом. Због тога, Ариелове песме, иако привремено полузаборављене, данас поново постају актуелне.

Кључне речи: интима, духовност, блискост, потрага, преображај, исповест, неговештај, осећање

*Примљен: 21. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.*

---

* tomislavmp@gmail.com

Јасмина А. Теодоровић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ИНТИМНА ИСТОРИЈА СЕКСУАЛНОСТИ

Предложени реферат преиспитује статус интимног у културолошком, историјском и друштвено-идеолошком контексту, ослањајући се на Фукоову студију *Историја сексуалности: Воља за знањем*. Од „хипотезе о пригушивању”, преко *scientia sexualis*-а, до механизма сексуалности (улога, метода, подручја и периодизације), покреће се питање „права смрти и права на живот” (Фуко 1978), те и „статуса” интимног, како у пољу Ероса (Ерота), тако и у контексту: говора, покрета, жеље, воље, знања, итд., који су одвајкада налазили свој „интимни” пут ка институционалним оквирима, у које, између осталог, спадају и хуманистичке науке, те и уметност.

Кључне речи: интимно, сексуалност, институција, смрт, живот

Примљен: 31. 8. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* jasminateodorovic.kg@gmail.com

Биљана Р. Влашковић Илић*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ПОДРУМ, ДВА МАЛА ПРОЗОРА И БЕКЕТ: ОД АПСУРДА ДО РЕАЛИЗМА?

У раду се драмском опусу Самјуела Бекета не приступа као ремек-делима театра апсурда, што је уобичајени став у разма-трањима дела овог нобеловца, већ као делима у којима писац пророчки предсказује судбину човечанства, наглашавајући значај „апсурдних ситуација”. У ту сврху, рад детаљније анализира драме *Крај партије*, *Крајова последња шрака* и *Чекајући Годо*, у којима преиспитује значај Бекетових симбола попут клаустрофобичних места за становање у виду подрума и канти за ђубре, попут тишине, фрагментарности речи и немогућности успостављања комуникације између људи и попут дрвета на усамљеном сеоском путу код којег Годо никада неће доћи. Рад ће покушати да покаже да су Бекетове слике, које су се својевремено сматрале апсурдним, у наредних неколико деценија претрпеле трансформацију и постале безмало реалистичке, те да Бекетов некадашњи апсурд савремени човек данас посматра као метафору за сопствени извесни крај.

Кључне речи: Бекет, драма, апсурд, реализам, апокалипса

*Примљен: 1. 8. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.*

---

* biljana.vlaskovic@filum.kg.ac.rs

Јована С. Павићевић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ОД ЕМОЦИОНАЛНОГ ДО САУЧЕСНИЧКОГ ВОАЈЕРИЗМА: ИНТИМНА ИСТОРИЈА „ЧЕТВРТОГ ЗИДА”

У позоришној терминологији XX и XXI века реч „интимно” често се употребљава како би се ближе одредили простор, предмети у простору, окружење, атмосфера, теме, детаљи и енунцијација. Ако пођемо од Ибзенових комада и сценског натурализма, који су, према мишљењу Мирјане Миочиновић, омогућили публици да завири у интимни свет комада и тиме је подвргли воајеристичкој улози, преко Стриндбергове идеје *интимног позоришта*, и антинатуралистичких токова, који теже да пронађу начин да се гледалац тргне из воајеристичког и, према њиховом схватању, пасивног положаја посматрача, можемо видети како се значај и значење интимног конституишу у односу на технике које (ре)конструишу „четврти зид”. Рад има за циљ да испита, уз помоћ поделе воајеризма коју је понудио Џорџ Родостенос, како се интимност манифестује у драмским делима, на који начин се та интимност комуницира у позоришту, какве су реакције на интимност у позоришту и да ли је и у ком облику могућа интимност између публике и извођача.

Кључне речи: интимност, воајеризам, драма, позориште, четврти зид, интеракција

Примљен: 13. 9. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* jovanapavicevic@yahoo.com

Тијана З. Матовић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Катедра за англистику

ИНТИМНИ МЕХАНИЦИЗАМ ДУШЕ У РОМАНУ *НЕ ДАЈ МИ НИКАДА ДА ОДЕМ КАЗУА ИШИГУРА*

У раду се проматра наративно онеобичавање и иронизовање нормативног путем микроскопске разградње личног и емотивног у роману *Не дај ми никада да одем Казуа Ишигура*. Једна од доминантних тема романа јесте визија уметности као попришта духа хуманитета, те као експерименталног поља за утврђивање „духовности” клонова чија је формална сврха донирање органа. Клон Томи не успева да се интегрише у нормативни систем либерално-хуманистичке дезигнације вредности, коју „одозго” намећу „чувари” у интернату Хејлшам, те „одоздо” реконцептуализује категорију вредности својим изузетно детаљним цртежима механичких животиња. Његова киборгизација рањивог биолошког живота, чији се комплексни механицизам може само изблиза перципирати, задира у срж либерално-хуманистичке идеологије о недељивом, аутономном бићу и подрива митологију о „првобитном јединству, пуноћи, блаженству и ужасу” (Харавеј). Анализом рецепције коју Томијеви цртежи изазивају код клонова Кети и Рут желимо указати на то како односи имплицитно интегрисане моћи диригују успостављањем односа (не)солидарности на личном плану, али и на креативни потенцијал интимног и (неугодно) онеобиченог.

Кључне речи: Казуа Ишигуро, хуманизам, уметност, интимно, онеобичење, иронија

Примљен: 26. 7. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

* tijana.matovic@filum.kg.ac.rs

Наташа З. Антонијевић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ИНТИМА И ОДНОСИ МОЋИ У ЛЕПОТИЦИ ЛИНЕЈНА МАРТИНА МАКДОНЕ

У реферату ћемо анализирати начин на који се елементи унутар интимног простора дома и детаљи приватног живота ликова у драми *Лепошница Линејна* Мартина Макдоне преобликују у инструменте мучења. Као полазиште за дату анализу користићемо Фукоове теорије моћи. Наизглед безазлени, свакодневни предмети у домаћинству добијају непредвиђену намену у оквиру насилних поступака ликова, док откривање интима служи за успостављање надмоћи уместо за остварење блискости међу ликовима. Описаном трансформацијом се у драми остварује контраст између привида и стварности, чији је крајњи резултат демитологизација идиличног, пасторалног виђења Ирске. Циљ реферата јесте да покажемо да Макдона користи наведени поступак како би упутио критику савременој ирској публици.

Кључне речи: интимно, моћ, постмодернизам, савремена драма, Ирска, Мартин Макдона, *Лепошница Линејна*, Мишел Фуко

Примљен: 6. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* antonijevic.090153@gmail.com

Владимир Љ. Станковић*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ПРИЈАТЕЉСТВО И РИВАЛСТВО У РОМАНУ ТРОДНЕВНО ПУТОВАЊЕ ЦОЗЕФА БОЈДЕНА

Роман *Тродневно путовање* канадског писца Цозефа Бојдена говори о двојци канадских староседелаца, Елајци и Завијеру, који одлазе у Први светски рат како би се борили против Централних сила. Њихова вештина у проналажењу и уклањању непријатеља снајпером их издваја од других војника, а жеља да се искажу и докажу убрзо почиње да утиче на њихово пријатељство. У раду показујемо да пријатељство, као облик интимности, може бити угрожено када се староседеоци сусретну са белачким системом вредновања. Будући да белци више вреднују Елајцину вештину, то доводи до појаве љубоморе код Завијера и, самим тим, до настанка ривалства, које је у већем делу романа прећутно. Овакав развој ситуације показује да ривалство међу староседеоцима може потицати од других (односно белаца), али и од самих староседелаца, јер су они дозволили да вредносни критеријуми белаца поремете њихово пријатељство и да доведу до непредвидивих последица.

Кључне речи: Цозеф Бојден, пријатељство, ривалство, рат, колонијализам, другост

Примљен: 8. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* stankovic@filum.kg.ac.rs

Милица М. Карић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

„МОЈ КУТАК” – ПРОСТОРИЈЕ У КОЈИМА ХОЛОКАУСТ СПАЈА ПРВУ И ДРУГУ ГЕНЕРАЦИЈУ

Тема којом се овај рад бави ни по чему није мала. Термином Холокауст означава се највеће страдање у XX веку. Међутим, како је тема скупа „мале ствари”, покушаћемо да овај мегадогађај сведемо на мали простор, у коме се сусрећу они који су имали довољно снаге, храбрости, одлучности, или само довољно среће, да преживе, и њихови потомци који се и даље боре са тешким наслеђем које носе. У условима страдања, као што је рат и истребљивање, тешко је говорити о интимности, али ћемо покушати да проговоримо о интимним борбама друге генерације да сазнају истину о патњама и болима својих предака које, невољно и неизбежно, постају и њихове. Те борбе се одигравају у одређеним просторијама као што су подрум, бела соба, кућа сећања и заорава, у којима се јунаци романа *Види под: Љубав* Давида Гросмана и *Кућа сећања и заорава* Филипа Давида, као припадници друге генерације, сусрећу са демонима и зверима прошлости својих родитеља, покушавајући да их победе у њихово и своје име. Борба је тешка и непрекидна, али неопходна, јер је све мање живих сведока и преживелих, тако да њихови потомци, али и ми који немамо директних веза са самим догађајем, преузимају улогу чувара сећања.

Кључне речи: Холокауст, друга генерација, подрум, бела соба, кућа сећања и заорава

Примљен: 7. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* comkaric@gmail.com

Маја М. Анђелковић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

„НА БЛАГОСЛОВ ДУШЕ И ТЕЛА”: О ДАРОВИМА СВЕТОГ САВЕ СТУДЕНИЧКОМ ИГУМАНУ СПИРИДОНУ

У старој српској књижевности, нарочито у житијима Светог Саве, дарови Светог заузимају посебно место у сагледавању његовог односа према појединцима, црквама и манастирима, истовремено служећи и за мапирање места које је походио. Супротно углавном веома раскошним и скупоценим даровима који се наводе, постоје дарови који својом духовном вредношћу далеко превазилазе материјалне оквире. Стога у раду разматрамо „мале” дарове Светог Саве, а анализу заснивамо на најстаријем епистоларном делу српске књижевности – Савином „Писму студеничком игуману Спиридону”. Већ коришћењем деминутива при навођењу дарова послатих из Јерусалима – крстић, појасић, убусић, каменчић – јасно се стилско-језички маркира посебан, очински однос Светог Саве према игуману Спиридону, као и духовна вредност дарова који, како и сам Свети пише, треба да буду „на благослов душе и тела”.

Кључне речи: Свети Сава, дарови, студенички игуман Спиридон, епистола, Јерусалим, путовање

Примљен: 23. 9. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* zmajce7@yahoo.com

Анка Ж. Симић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

СИМБОЛИЧКА ШИФРА МАЛИХ СТВАРИ: ОНОСТРАНО МАЛЕ ИКОНЕ У ЈЕФИМИЈИНОМ ДЕЛУ

Предмет наше анализе у овом раду биће дело монахиње Јефимије „Туга за младенцем Угљешом”. Наша пажња нарочито ће бити усмерена на симболички значај мале иконе коју је Јефимијин син Угљеша Деспотовић добио на дар од серског митрополита Теодосија, а на чијој је спољашњој страни споменуто дело и урезано. У својим рефлексијама о оностраном мале иконе као великом дару покушаћемо да самеримо значај дела једне жене у оквирима средњовековне српске књижевности, која није писала о апстрактним осећањима и моралним размишљањима, већ о личном болу и патњи, о себи. Покушаћемо да откријемо онострано, које није циљ или повод, већ средство и једини начин да се открије бол мајке за рано преминулим чедом.

Кључне речи: иконица, симбол, онострано, лично, љубав, бол

Примљен: 19. 6. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* ankaristic@yahoo.com

Николина П. Тутуш*
Универзитет у Новом Саду,
Филозофски факултет

СТАРИ СРПСКИ ЗАПИСИ – СИТНИЦЕ КОЈЕ ОСВЕТЉАВАЈУ ЖИВОТ НАШЕГ СРЕДЊОВЕКОВНОГ ЧОВЕКА

Бележени на белинама пергаментa и хартије, стари српски записи, сагледани у односу на главни текст, текст дела које се преписивало/штампало, јесу ситнице. Они су забелешка писара, преписивача, понекад само узгредни коментар, понекад дело у малом. Међутим, у старим српским записима проналази се велики број разноврсних података личне природе који осветљавају непосредан живот нашег средњовековног монаха, тј. средњовековног манастирског писара и преписивача. Главни задатак овог рада односио би се на издвајање, систематизацију и анализу података те врсте, а резултат до ког би се дошло представљао би својеврсни прилог проучавању манастирског живота, тј. живота манастирског писара, његове природе и динамичности, као и унутрашњих и спољашњих фактора који су на њега могли утицати.

Кључне речи: српска средњовековна књижевност, стари српски записи, ситнице, манастирски живот, писар

*Примљен: 23. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.*

---

* nina.tutus@gmail.com

ВЕЛИ ЊЕМУ КРАЉЕВИЋУ МАРКО (ГОВОРНА КАРАКТЕРИЗАЦИЈА МАРКА КРАЉЕВИЋА У ПЕВАЧКОМ ОПУСУ ТЕШАНА ПОДРУГОВИЋА)

Карактеризација говором у усменој епици представља један од најчешћих типова карактеризације ликова. Усмену епику која глорификује јуначки поглед на свет и мушки принцип карактерише доминација мушког дијалога, а потом монолога (евочирања догађаја из прошлости – ретроспекција, заклињања, сведочења, певања, причања, приповедања...) и, ређе, унутрашњег монолога. Иако је, с једне стране, говор ликова један од елемената којима се они индивидуализују, за њихов говор, с друге стране, карактеристична је формулативност (и висок степен комуникативних формула). Ова тензија између индивидуалног и формулативног, као и начин карактеризације јунака говором, биће разматрани на примеру девет песама о Марку Краљевићу из репрезентативног опуса Тешана Подруговића.

Кључне речи: усмена епика, говор, карактеризација, индивидуализација, формула, формулативност, Марко Краљевић, комуникативни глаголи

*Примљен: 5. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.*

---

* dragoljub.peric@ff.uns.ac.rs

Наташа С. Дракулић Козић*

Универзитет у Новом Саду,
Филозофски факултет

„ДОЛЕТЕ ЧЕЛКА ОД БОГА” – СИМБОЛИКА ПЧЕЛЕ У СРПСКОЈ ОБРЕДНОЈ ЛИРИЦИ

Мотив пчеле у српској обредној лирици активира низ значења од којих је доминантна медијаторска симболика овог чистог, благог и сакралног бића, каквим се оно сматра у контексту традиционалне културе Срба и других Словена. У стиховима је уочљива њена повезаност с божанством, при чему се истиче као весник што људима доноси гласе о берићету. Циљ истраживања јесте да укаже на специфичан, празнични контекст извођења песама, као и да испита на која предања, веровања, обреде и обичаје оне алудирају и какву улогу у томе имају уметничка, стилска и језичка средства. Посебна пажња посвећена је кретању ове животиње на вертикалној и хоризонталној равни, те кроз граничне просторе. Поред тога, у раду се указује на обредни календар, у чијим се оквирима пчела појављује у поезији извођеној о светковинама посвећеним обнављању природе.

Кључне речи: пчела, симболика, српска усмена лирика, обред, празник

Примљен: 27. 8. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* natdrakulic@gmail.com

ФОЛКЛОРНИ ИМАГИНАРИЈУМ И ЕРОТИКА МАЛИХ СТВАРИ

У раду се указује на специфичну стилизацију еротског имажинаријума у дискурсу патријархалне културе, представљене у равни фолклорног текста. У високоформализованом ткиву народне пјесме еротска жудња се исказује посредством малих ствари и открива на маргинама наратива – у баналности сензуалног и сувишности дескриптивног. Накит, одјећа, храна, укуси, звукови, боје, наглашавају аспекте чулности у усменопоетском исказу и утврђују сензибилитет за еротске садржаје управо захваљујући инерцији клишеа, односно оквирима усменопоетске формуле (мирис дуња из њедара, звекет дробних ћердана, шушањ гаћа сандалија, клепет нанула, шећерли- понуде и јабуке зубом нагрижене...). За разлику од експлицитних садржаја, обредних реалија и наративних схема, провокативних, скаредних и дисидентских, али и те како иманентних „народној култури”, чулност и амбијенталност љубавних пјесама проналази своје мјесто у најстрожим антологијским изборима управо захваљујући поетици малих ствари и њиховој дискретности на широком платну традиционалне слике свијета.

Кључне речи: фолклор, еротика, народна пјесма, формула, метафора

*Примљен: 5. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.*

---

* jelenka.pandurevic@flf.unibl.org

ПРИЧЕ О СНОВИМА О УМРЛИМА: МИТОЛОГИЈА СВАКОДНЕВИЦЕ

Култура сневања обухвата сложен сплет свакодневних, ритуализованих/ритуалних и наративних пракси, те се, на тај начин, укључује у сферу вернакуларне религиозности и митологије свакодневице (Primiano 1995; Bowman and Valk 2012). Када је о српској традицијској култури реч, о неразлучивој вези свакодневице, „малих ствари” и културе сневања сведочи низ етнографских извора (симболика предмета у сновима, њихова употреба у апотропејске сврхе и сл, ритуализована понашања пред одлазак на спавање и др.). Ипак, реконструкција тзв. „усменог сановника” (Толстой 1993; Небжеговска 1994) тек донекле открива процесе семантизације снови, будући да се примарно ослања на анализе изолованих веровања. Отуда се у низу (релативно) савремених студија акценат помера ка причама о сновима које се конституишу као особен фолклорни жанр (Kaivola-Bregenhøj 1993; Лурье 2002; Сафронов 2016 и др.). Стога ће се ауторка у излагању ослонити на наративе који тематизују снове, забележене током теренских истраживања, а предност ће бити дата причама о сновима о умрлима. Излагање ће бити организовано око неколико тематских окосница: 1. приче о сновима о умрлима као део митологије свакодневице; 2. семантизација свакодневице у оквирном и унутрашњем наративу (оквирној причи о сневању и причи о самом сновиђењу); 3. приче о сновима о мртвима као генератори (или део) нарација страха, чежње и/или носталгије.

Кључне речи: култура сневања, снови, приче о сновима, митологија свакодневице, семантизација

Примљен: 31. 8. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

* smiljana78@yahoo.com

Душан Р. Живковић*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ДЕМИНУТИВИ У СРПСКИМ НАРОДНИМ УСПАВАНКАМА

Предмет рада представља анализу природе и функција деминутива у српским народним успаванкама, посредством следећих аспеката: лиричности, сликовитости израза, језичких формула, ритмичности, експресивности, као и односа деминутива према доминантним стилских фигурама – од елемената еуфоније до фигура речи, мисли и конструкције. У овом контексту, биће обухваћени кључни принципи дискурса нежности у српским народним успаванкама, од древних митолошких представа до универзалног веровања у благотворну моћ речи.

Кључне речи: успаванке, деминутиви, еуфонија, дискурс нежности, експресивност

*Примљен: 5. 7. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.*

---

* dusan.zivkovic@filum.kg.ac.rs

Александра Д. Матић*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Катедра за српску књижевност

КОДИРАЊЕ ФОЛКЛОРНЕ ИНТИМЕ У УСМЕНОЈ ЛИРИЦИ

Изучавање фолклорне интима у усменој, пре свега љубавној лирици, претпоставља препознавање интимних гестова и низа других симболичких понашања, који треба да пренесу емоционалну и интимну поруку, с обзиром на то да су интимни односи били строго регулисани традиционалним нормама, те су се одређене поруке интимистичке природе прослеђивале посредним, симболичким комуницирањем. Корпус обухвата оне гестове који су у спречи са обредним кодирањем (нпр. даривање – бисером, јабуком, ђерданом, прстеном, марамом и сл.), док се други сегмент истраживања односи на предочавање индивидуалних душевних стања кроз интимне гестове, који је нешто ређи, али недвосмислено упућује на модернији слој у обликовању усменопоетског израза. Симболички језик којим се у другом случају комуницира није ритуалног, већ психолошког карактера. Невербална комуникација усмене љубавне лирике постаје се одатле као антиципација модерне интимистичке поезије.

Кључне речи: интимно, фолклор, гестови, кодирање, лирика

*Примљен: 9. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.*

---

* aleksandra.matic@filum.kg.ac.rs

Оливера С. Марковић*

Универзитет у Нишу,
Филозофски факултет,

Департаман за српску и компаративну књижевност

ДЕСКРИПТЕМЕ У РОМАНУ ДВА ИДОЛА БОГОБОЈА АТАНАЦКОВИЋА

У раду се проучавају типови описа (чисте дескрипције, описне нарације, наративног описа), облици њиховог увођења и функције у роману *Два идола* Богобоја Атанацковића, а посебна пажња је усмерена на уметничке реминисценције у оквиру поменутог романа, као облике натурализације текста, а који су у вези са ауторовим и приповедачевим идеалним и претпостављеним адресатима. Методолошка база за проучавање дескрипције у раду јесте посткласична наратологија, пре свега схватање дескрипције као облика менталне репрезентације или когнитивног фрејма код Вернера Волфа (2007: 8–10). Уочено је да дескриптеме у Атанацковићевом тексту (везане за, на пример, мотив цигара), а посебно оне које упућују на уметничке артефакте, играју, поред убичајене референцијалне и репрезентацијско-дживљајне функције, посебно значајну улогу у псеудообјективизацији, односно, јачању „ефекта реалног” у тексту. Ова последња функција има нарочито важну улогу у генерисању виртуелних аспеката приче и оснаживању идеолошких тежишта приповедања. У последњем делу рада ауторка смешта анализиране дескриптеме у одговарајуће књижевноисторијске контексте.

Кључне речи: дескрипција, дескриптема, уметничка реминисценција, адресат, псеудообјективизација, Богобој Атанацковић

Примљен: 1. 9. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* olivera.markovic@filfak.ni.ac.rs

МИКРОИСТОРИОГРАФСКА ФИКЦИЈА: ЛОВАЧКЕ ПРИЧЕ СРПСКОГ РЕАЛИЗМА

У раду се испитује мотив лова у српским реалистичким приповеткама и сликама (Јанко Веселиновић, Илија Вукићевић, Симо Матавуљ, Радоје Домановић). Како је одлазак у лов у савременим теоријама књижевности препознат као когнитивна активност, нарративне јединице тумачимо из аспекта хеуристичке вредности мимезиса. Ловачка прича препозната је као вештина реконструкције трагова, као препознавање једва приметних знакова, дешифровање отисака и гестова који омогућавају идентификације ликова или збивања. Ловац прати сигнале и реинтерпретира њихово значење дајући смисао причи. Прича из лова постаје метафора процеса сазнања и интерпретативна схема једног света. Препознавање, међутим, не подразумева само реконструкцију прошлости, већ се ослања и на сакралне моделе предсказања. Парадигма лова тумачењем записа најављује будућност на сличан начин као што се то чини парадигмом пророчких текстова. Складиште знања стечено у давнини и механизам анализе утиснути су у наш ментални код. Према Карлу Гензбургу, ишчитавање животињских трагова јесте метафора вербалне кондензације историјског процеса, јесте активност која је извесно могла довести, кроз дуги временски период, до настанка стваралачког чина. Уколико лов сагледамо као конструкт когниције и модел стварања приче, закључујемо да постоји сличност овог модела мишљења са епистемолошком оријентацијом микроисторије.

Кључне речи: микроисторија, ловачке приче, српски реализам

Примљен: 19. 9. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

* ana.zivkovic@filum.kg.ac.rs

Софија П. Савић*

Универзитет у Новом Саду,
Филозофски факултет,
Одсек за српску књижевност

УКИДАЊЕ ИНТИМЕ У АНТИУТОПИЈСКОЈ ДРАМИ ПОСЛЕ МИЛИЈОН ГОДИНА ДРАГУТИНА ИЛИЋА

У овом раду се истражују интимни елементи у антиутопијској драми *После милијон година Драгутина Илића*, при чему се фокус ставља на сусрет старог и новонасталог духо-света. Предмет истраживања су првенствено јунаци драме међу којима се јављају интимни односи, Данијел и Светлана. Истраживање је изведено њиховим поређењем са другим антиутопијским делима светске књижевности, романом *Ми* Јевгенија Замјатина, *Врли нови свет* Олдуса Хакслија и романом *1984*. Џорџа Орвела. Циљ рада је да покаже који су то социјални фактори који утичу на стварање нове духовне климе у којој нема места за интимност. Уочавају се одређене сличности између укидања интима, као и сличности у погледу приватности у сваком смислу. Корен ових сличности се уочава у изналажењу утопијских визија света, међу којима интима има веома битну улогу. Рад се бави узроцима и последицама губитка интима и фокусира се на важност интима у животу појединца.

Кључне речи: Драгутин Илић, *После милијон година*, интима, приватност, антиутопија

Примљен: 2. 6. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* savicsofijaaa94@gmail.com

Софија Д. Божић*

Институт за новију историју Србије,
Београд

ЛИЧНИ СВЕТ СРБА У ДАЛМАЦИЈИ: СТУДИЈА СЛУЧАЈА ПОРОДИЦЕ ЛЕЖАИЋ

Један од најбољих извора за проучавање личног/интимног, односно приватног живота, у историографији представљају успомене и аутобиографије. Иако је та врста извора бројна, она настаје углавном из пера јавних личности, док су сећања „обичних људи” много ређа и утолико драгоценија. Празнина која постоји када је у питању познавање личног живота припадника српске заједнице у Далмацији може се, у великој мери, поунити записима двојице Буковчанаца, Радета (1905–1985) и Борислава Лежаића (1937), оца и сина. Успомене учитеља Радета Лежаића, које су објављене, обухватају прву половину 20. века, док вишетомни мемоари његовог сина, који се налазе у рукопису (Архив САНУ), обухватају период од почетка Другог светског рата до данас. На основу сведочења та два писца могуће је реконструисати лични живот далматинских Срба у 20. веку и то како оних који су своју егзистенцију у потпуности везали за завичајни простор – попут старијег Лежаића – тако и оних који су напустили родни крај, попут млађег Лежаића.

Кључне речи: Раде Лежаић, Борислав Лежаић, Срби у Далмацији, аутобиографије, сећања, мемоари, успомене, друштвена историја, приватни живот, 19. и 20. век

Примљен: 21. 9. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* sofijamisa@yahoo.com

ПРЕДМЕТИ „ПОТОПЉЕНОГ ДЕТИЊСТВА”. РЕТРО-ФЕТИШИЗАМ ИЛИ ПОСТКОМУНИСТИЧКА НОСТАЛГИЈА?

Дечије књиге, собе и постери на зидовима, албуми, сличице, играчке, бомбоне, буде у нама делове властитих успомена и емоција на „добра стара времена”. Ипак, ови сентименти нису само подсећање на лепшу прошлост или весело детињство, с обзиром на чињеницу да је детињство категорија која је скуп друштвених, политичких, економских, културолошких и других одлика једног контекста и периода.

Излагагање, полазећи од наведених чињеница, истражује утицај политичких промена, након 1989, на појаву феномена посткомунистичке носталгије. Овај посебан тип носталгије је контроверзан, а последњих година појавиле су се студије, као нпр. *Будућности носталгије* (2001) Светлане Бојм и зборник *Post-Communist Nostalgia* (2012), чији је један од уредника Марија Тодорова, и у којима су аутори покушали да открију нову естетику изучавања носталгије, али и да успоставе прецизност када је реч о употреби овог појма. Полазећи од културних феномена као што су осталгија и југоносталгија, желимо да анализирамо различита значења и изразе носталгије након што су две државе: Немачка Демократска Република и Социјалистичка Република Југославија престале да постоје.

Кључне речи: носталгија, детињство, постсоцијализам, књижевност, студији културе

Примљен: 21. 9. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* mila.mancic@gmx.de

Василиса Н. Цветковић*

Универзитет у Нишу,
Филозофски факултет

ДЕТЕКТИВСКИ СИМБОЛИ ШЕРЛОКА ХОЛМСА – ТРАНСМЕДИЈАЛНИ ПРИСТУП

У раду „Детективски симболи Шерлока Холмса – трансмедиаљни приступ” бавићемо се обележјима која се везују за познатог енглеског детектива из пера Артура Конана Дојла, Шерлока Холмса. Покушаћемо да протумачимо симболику која стоји иза предмета попут капе, луле, виолине, лупе, детаља у одевању и објаснимо их у контексту жанра и епохе. Затим ћемо, у светлу трансмедиаљности, анализирати на који начин су ови детективски симболи присутни у два телевизијским адаптацијама наратива о Шерлоку Холмсу – у серији *Шерлок Холмс* (1984–1994), продукцијске куће Гранада, и Би-Би-Сијевој екранизацији *Шерлок* (2010–2017).

Кључне речи: Шерлок Холмс, детективика, трансмедиаљност, предметна симболика

Примљен: 28. 8. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* wasilysa@hotmail.com

Александра М. Цветковић*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ИНСЕКТИ КАО ПАРАДИГМЕ ЦИВИЛИЗАЦИЈА (СИМБОЛИЧКА СПОСОБНОСТ БУБЕ У КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОМ ДИСКУРСУ)

У раду се разматра колико и како симболичко значење и вредност фигуре инсеката дефинишу она друштва која се њиме служе. Феномен инсеката прати се на дијахронијском плану, од скарабеја у антици, преко библијских скакаваца, путем свиле до куге, открића пеницилина, појаве тифуса и употребе кармина, експанзије Битлса путем масовних медија, те знака „баг” (eng. bug) који конституише информатичка ера, до нераздвојивости инсекта од инсектицида, односно рекламе за исти. Културно-историјском дискурсу биће нужно придружен књижевноуметнички, где изналажење и анализа мотива инсеката неретко иде у смеру прелаза из макросвета у микрокосмос лирског субјекта и кључ је поетике аутора.

Кључне речи: инсект, буба, Лесли Вајт, симбол, култура

Примљен: 7. 9. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* aleksandrablagojevicvetkovic@gmail.com

ФЕТИШИЗАЦИЈА ИНТИМНОГ: ГРОТЕСКА И НАТУРАЛИЗАМ У РАНПОВОЈ ПРИЧИ „ЧОВЕЧЈА ФОТЕЉА”

Главне одлике натуралистичког правца у јапанској књижевности представљају егоцентричност и исповедни стил. Најпознатији савремени јапански писац хорора и мистерија, Едогава Ранпо (1894-1965), поиграва се овим карактеристикама у краткој причи „Човечја фотеља” (1925), наративом о списатељици која добија писмо од мушкарца изразито непријатне спољашњости. Анализирајући централни мотив фотеље, у којој је сакривен протагониста, у раду се преиспитује фетишизација интимног, посебно у домену књижевности. Следећи фукоовско становиште о аутореференцијалности савремене књижевности, која доводи до крајњих граница сопствену интериоризацију, разматраћу питање комплексног односа између писца, текста и читаоца.

Кључне речи: Едогава Ранпо, „Човечја фотеља”, фетишизација интимног, Фуко

*Примљен: 29. 8. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.*

---

* ana.dosen@fmk.edu.rs

Марија М. Шљукић*
Универзитет у Београду,
Филолошки факултет

ФЕНОМЕНОЛОГИЈА ИМАГИНАЦИЈЕ ГАСТОНА БАШЛАРА КАО ПАРАДИГМА ЗА САГЛЕДАВАЊЕ *СЕМОЉ ГОРЕ И СЕМОЉ ЗЕМЉЕ МИРА* ВУКСАНОВИЋА

У раду се уочавају и самеравају сви елементи феноменологије имагинације, присутни и остварени у романима необичне мозаичне структуре *Семољ гора* и *Семољ земља* Мира Вуксановића, у којима се проширује значењско поље појма ониричка кућа, која више не обухвата само појмове родне и имагинарне куће, већ у себи, у свеукупности и семантичком аспекту, обједињује цео пишчев завичај. Вуксановић од посве необичног материјала гради своју имагинарну кућу, обликујући је наизменичним смењивањем и укрштањем архаизама, варваризама и дијалектизама, формирајући своју јединствену зиданицу као својеврсну оду свом завичају. У раду се примењују аналитичка метода, као и основни постулати феноменологије имагинације Гастона Башлара, а који своју пуну димензију задобијају приликом обликовања романа-речника, који отелотворују својеврсне куће речи, ониричке куће. Циљ рада представља разматрање свих основних постулата феноменологије имагинације, који свој пуни смисао и заокруженост задобијају у наративном ткању романа.

Кључне речи: Миро Вуксановић, *Семољ гора*, *Семољ земља*, Гастон Башлар, феноменологија имагинације

Примљен: 4. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* marijasljukic0402@gmail.com

Марија М. Грујић*

Институт за књижевност и уметност,
Београд

САКРИСТИЈА МАЛИХ СТВАРИ: ИНТИМНОСТ У ПРОЗИ РУМЕНЕ БУЖАРОВСКЕ

Рад ће се позабавити прозом једне од најталентованијих балканских списатељица млађе генерације, Румене Бужаровске, која својим, све познатијим и признатијим књижевним опусом, већ навелико у књижевност балканских простора уводи и утврђује нове, високе стандарде женског стваралаштва, као и принципијелно нове и свеже књижевне теме и правце уметничке имагинације. Проблематика која заузима централно место у радовима Румене Бужаровске саткана је од дубоког и бритког погледа у свакодневно, људско, савремено и свевремено: породичне односе, односе између супружника, односе између индивидуе и заједнице и многе друге, који су свакодневно присутни у животу сваког становника ових простора, а о којима се често прећуткује, који се потискују и често смештају у неискazано, недомишљено, непризнато и подсвесно. Овај рад ће се превасходно позабавити двома збиркама прича ове ауторке: *Мој муж* и *Никуда не идем*. Анализирајући приче ове две збирке, рад ће се концентрисати на проблеме перцепције и интерпретације мотива интимности и могућности саморефлексије ликова у прози Румене Бужаровске, као и крајњих домета значењских слојева и ауторског погледа на улоге интимне исповести, искрености и поверења у предоченом књижевном свету ове македонске књижевнице.

Кључне речи: интимност, проза, интроспекција, македонска књижевност, Балкан, женско стваралаштво

Примљен: 7. 9. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* margru22@hotmail.com

МАГИЧНА ЗБ(И)РКА УСПОМЕНА: МИСТЕРИЈА ПРЕДМЕТА, ЉУДИ И ЉУБАВИ У РОМАНУ МУЗЕЈ НЕВИНОСТИ ОРХАНА ПАМУКА

Један од идејно и садржајно најсложенијих романа Орхана Памука, *Музеј невиности*, поред вечне теме сусрета и сукоба традиционалног и новог, бави се и великом и неисцрпном проблематиком односа међу људима. Љубав главног јунака осцилира између инспиративности и опсесивности, а из тог емотивног процепа рађа се читав један нови свет који је онолико материјалан колико је и нестваран. Кемалов свет изграђен је од предмета, при чему сваки од тих предмета представља засебно један свет, што доводи до мултиплицирања сећања и осећања. Посебну пажњу овај рад посвећује феномену памћења и складиштења – како у реалном, тако и у имагинативном простору, а такође осветљава спектре веза настале између људи посредством предмета, приликом чега, у једном тренутку, управо те ситнице постају романескни јунаци и необични сведоци времена и простора. Аутор рада даје и табеларни приказ, такорећи попис оних малих ствари које врше трансформацију људи који пролазе кроз радњу романа, а самим тим одређују и ток романа и његову поруку.

Кључне речи: сећања, памћење, мегалополис, опсесије, фетиши, људи, емотивне везе

Примљен: 12. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* vuckovicmilica@yahoo.com

Јована М. Копања*

Универзитет у Новом Саду,
Филозофски факултет

ЦРВЕНИ ЈОРГАН У ХАЛУЦИНАТОРНО-СНЕВНОМ АКТУ И НА ЈАВИ У РОМАНУ *НЕЧИСТА КРВ* БОРИСАВА СТАНКОВИЋА

Борисав Станковић је у роману *Нечистија крв* показао осећај не само за психологизацију ликова, него и за материјални свет у који су они укалупљени. Сваки детаљ, обухваћен оком главне јунакиње, кроз чија се чула сагледавају сва дешавања у роману, има своју улогу и значај (одећа, цвеће, намештај, накит, свеће, боје...). Црвени јорган појављује се два пута у роману, у простору халуцинаторно-сневног и простору јаве, при чему се, у оба случаја, доводи у корелацију са свадбеним ритуалом и сексуалном симболиком. Циљ овог рада јесте приказивање онтологије предмета који истовремено има ритуалну функцију свадбеног дара и еротског симбола „првог свођења” и сексуалне пожуде. Да би се разумео значај јоргана, на темељима колективне представе анализираће се црвена боја, која је истовремено боја крви, као и функционална вредност предмета – покривање, у корелацији са Софкиним животом и судбином. Поред наведеног, прекривач је део свадбеног дара чија је функција заштита од урока. Црвени јорган се у роману јавља као предсказање једног сна и материјализација кобне страсти, због чега се може говорити о потенцијално амбивалентној природи предметности.

Кључне речи: јорган, црвена, *Нечистија крв*, симболика, ритуал, функција

Примљен: 30. 8. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

* nikolic.jovana91@gmail.com

Владимир Б. Перић*
Музичка школа „др Милоје Милојевић”,
Крагујевац

РОПОГРАФСКА СИМФО/КАКОФониЈА: ДАДАИСТИЧКИ СВЕТ МАЛИХ СТВАРИ

Ропографска визура дадасфере (дадаистичког света) полазиште је у приказивању релације дада-естаблишмент. (Не)могући свет, састављен од антропоморфних предмета, драмских лица (пиштаљка, две ноге ортопеда, сирена, бензинпила, ватрогасна капа), указује, пре драме апсурда, на хаотичност све убрзанијег света, строго омеђеног дехуманизованим епистемама модерне и то, пре свега, техничког напретка и материјалног благостања. У дадаистичким драмоидима збива се смрт човека и рођење малих ствари које, у партитури најприватнијих емоција, проговарају о рођењу, присности, разумевању, љубави и болу. Ропографски битак тако индиректно указује тубитку, кога идентитетски одређује (а то је субјекат, човек), да је питање поседујућег и поседованог феномен који је и те како склон обртању. Повратак себи иде преко малих ствари у сфери интима.

Кључне речи: ропографија, дада, епистема, хаос, тубитак, сфера, интима

*Примљен: 6. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.*

---

* vladimirperic99@gmail.com

СИМБОЛИ ОНОСТРАНОСТИ У ПРИПОВЕЦИ „ЗАПИС О ДАРОВИМА МОЈЕ РОЂАКЕ МАРИЈЕ” МОМЧИЛА НАСТАСИЈЕВИЋА

У овом раду ауторка настоји да у приповеци „Запис о даровима моје рођаке Марије”, Момчила Настасијевића, семантичком анализом, ослоњеном на поступак митологизације, покаже како је Настасијевић предметни слој свог наратива градио, користећи елементе просторне, вегетативне симболике и симболике животиња, у циљу представљања оностраности света „Тамног вилајета”. Полазећи од концепције бинарног устројства српског митолошког система, то јест од његове примарне дихотомије светлост-тама, соларно-хтонско, оностраност-оностраност, ауторка уочава да је хтоничност углавном везана за статичке мотиве приповетке, док је соларни принцип уметнут у сам процес, сукцесију, развој догађаја. Зато ауторка анализира све оне предмете, појаве, места, биљке и животиње које чине амбијент тог света, тумачећи их, пре свега, у кључу српског митолошког система. Као најрепрезентативније елементе слоја приказаних предметности, који у приповеци указују на оностраност света „тамног вилајета”, ауторка обрађује симболику кућног прага, огледала, трношца, мачке, петла, змије, винове лозе, шљиве, бисерка.

Кључне речи: симбол, оностраност, доњи свет, кућни праг, огледало, мачка, петао, змија, винова лоза, шљива

Примљен: 23. 9. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* ana@vaspks.edu.rs

Нина З. Говедар*

Универзитет у Бањој Луци,
Филолошки факултет

КОНСТИТУИСАЊЕ ЛИЧНОГ СВИЈЕТА АНДРИЋЕВИХ ЛИКОВА

У раду ће се разматрати начини конституисања ликова, односно њиховог личног свијета/простора, на основу онога што посједују, а што их посредно или непосредно карактерише. Питање на које ћемо покушати да одговоримо тиче се тога на који начин аутор успоставља интимни свијет свог јунака на основу његовог односа према посједованом. Посједовано у Андрићевим дјелима није нужно предмет, али за ове јунаке представља материјализацију оног суштинског у њиховом бићу. Циљ рада је да се дефинишу поступци којима се опредмеђује суштственост Алије Ђерзелеза, Мустафе Маџара, Челеби Хафиза, Фра Петра, Ђамила и других Андрићевих ликова.

Кључне речи: лични простор, интима, карактеризација ликова, Иво Андрић, унутрашње биће

*Примљен: 2. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.*

---

* nina.govedar@flf.unibl.org

POREMEĆAJI PRIVATNIH RITUALA U LALIĆEVOM ROMANU *LELEJSKA GORA*

Rituali u kulturi funkcionišu kao redundanca sistema, koja služi za uspostavljanje i snaženje identiteta kako na individualnom, tako i na kolektivnom planu. U ovom radu ćemo se baviti poremećajima individualne redundance u uslovima ratnog hronotopa, koji dovode do alijenacije glavnog junaka Lada Tajovića i destabilizacije njegovog lika, u romanu *Lelejska gora* Mihaila Lalića. Naime, svaki oblik poremećaja privatnih rituala dovodi do ugrožavanja identiteta, a u ekstremnim situacijama, kad je poremećena i kulturna i spacijalna norma, čak i do psihičkih anomalija. Posebno ćemo analizirati ideološka značenja brade i ritual brijanja, koji se odvija u prirodnim uslovima, nad specifičnim ogledalom, kao i ritual hranjenja, koji, zbog bitno izmenjenih egzistencijalnih uslova, ontoloških pretpostavki, aksioloških i etičkih usmerenja, u romanu poprima karakteristike sparmagosa, jer se glavni junak vraća primordijanim kodovima ponašanja.

Ključne reči: privatni ritual, redundanca, ritual brijanja, ritual hranjenja, sparmagos, spacijalna norma, hronotop rata

Примљен: 11. 9. 2019.

Прихваћен: 23.9.2019.

---

* tatjana.becanovic1@gmail.com

Оља С. Василева*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Центар за проучавање језика и књижевности

МАЛА ИСТОРИЈА ЗАПАУЧЕНИХ (ВУК И ЗВОНО МИОДРАГА БУЛАТОВИЋА)

Као део двоструког, башларовски сањаног света и простора (од стране дислоцираних јунака и нас, читалаца), књига *Вук и звон* Миодрага Булатовића цела је саздана од унутрашњости, од имплозивног језгра у ком писац оставља испреплетане мале пројекте скривене слободе својих „јунака”. Брисањем граница између истинског и патолошког одржања сопства у малим стварима – чаши у којој заточеници скупљају своју светлост у виду залога последњег егзистенцијалног препуштања; просјачким штаповима и торбама, отврдних на леђима тих некадашњих људи – Булатовић је изокренуо статус живота и слике. Тако је са умањеним бићима (малим хромим дечком, малим хоћом, малим сунцем), са симболима-деловима њиховог трајања и пропасти – од јарета и његовог мртвог репа, змија и гуштера који нарастају, преко човека у поовски нијансираним собама, па све до бубе, јунака који не дозива Грегора Самсу, већ из свог малог света припрема самоубиство у гротескним, а стварним пауковим нитима сваке приче.

Кључне речи: Миодраг Булатовић, ствар, биће, соба, огњена земља, симбол

Примљен: 21. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* o.vasileva06@gmail.com

Данијела М. Јањић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

БЕЛИЈЕВИ СОНЕТИ КАО МИНИЈАТУРНЕ ДРАМЕ У КЊИЗИ КОД ХИПЕРБОРЕЈАЦА МИЛОША ЦРЊАНСКОГ

Поглавље „Белијеви сонети”, у књизи *Код Хиперборејаца* Милоша Црњанског, осмишљено је као књижевни интермецо који пажњу читаоца преусмерава са датог тренутка на Рим приказан у сонетима римског песника. Црњански Белијеве сонете назива минијатурним драмама и истиче у њима детаље чија је основна улога да прикажу другачију, мање познату и заборављену стварност вечног града. Црњански, у својим разматрањима, издваја и понеку реч из језика којим Бели пише, попут ситница пресудних за потпуно разумевање необичних стихова. Кроз Белијеве сонете даје се и минијатурни приказ Рима, насупротив широј, оквирној слици града у књизи *Код Хиперборејаца*.

Кључне речи: Црњански, Бели, *Код Хиперборејаца*, Белијеви сонети, минијатурне драме

Примљен: 9. 9. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* danijelajanjic@filum.kg.ac.rs

Ђорђе Р. Радовановић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Катедра за српску књижевност

СВЕ ЋЕ ТАЈНО ПОСТАТИ ЈАВНО – ПРОСТОР СУИЦИДАЛНЕ ИНТИМЕ У МОДЕРНИСТИЧКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ

Нови однос који се према теми суицида отвара у књижевности модернизма, доноси и парадоксалан положај модерног самоубице који за свој чин захтева интимност, а да истовремено трага за могућностима да тај чин трансцендира и остави свету као залог осмишљавања сопствене егзистенције. Циљ рада је да осветли везу приватног и јавног у модернистичком суициду, при чему ће полазна тачка анализе бити Достојевсков роман *Зли Дуси*, а завршна Црњансков *Роман о Лондону*. Инжењер Кирилов, један од јунака *Злих Духа*, човек који своју опсесију суицидом претвара у програм жртве зарад стварања нове, хумане метафизике, свој чин не врши јавно, већ за себе тражи потпуну самоћу. Унутар овог простора интима дешава се трансформација која Кирилова оставља без суицида, као што и свет оставља без Кирилова. Достојевскова теза да се самоубица не убија сам, већ да је извршени суицид крајња тачка демонског завођења коју, у моменту суочења са сопственим суицидом, сазнаје и ужаснути јунак, покреће питање о постојању самоубиства као онтолошки могућег чина. Отуда обликовање суицидалне метафизике у модернистичкој књижевности непрекидно полази од ове дилеме, да најзад заврши у неприказивом суициду јунака, какав је Рјепнин у *Роману о Лондону*, за кога више ни суицид, као бекство од света, коме се више ништа не може објавити, јер је прожет демоном празнине, није могућ.

Кључне речи: самоубиство, модернизам, интима, Ф. М. Достојевски, М. Црњански

Примљен: 20. 6. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

* djordje.radovanovic@filum.kg.ac.rs

Дина М. Липјанкић*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Докторске студије

МАЛИ ЗНАЦИ (НЕ)ПАЖЊЕ У РОМАНУ О ЛОНДОНУ

Рад настоји да испита како мали знаци утичу на развој романа. Пропитују се гестови, учтива питања, пажљиве намере и њихове функције које имају унутар романа. Утврђује се на које начине играју улогу окидача аутопоетике, у којим случајевима призивају макрокосмос романа, у којим случајевима играју улогу релација и унутартекстуалности, односно окидача у микрокосмосу романа, у којим инстанцама се и паратекстуални елементи надовезују на те мале знаке. Разматрају се и приповедачева непажња, јунакова непажња, па чак и читаочева непажња. У раду се настоји и испитати могућност остварености и улога алгоритамског играња текстом и алгоритамског читања.

Кључне речи: гестови, (не)пажња, аутопоетика, интертекстуалност, унутартекстуалност, паратекст, приповедач, јунак, читалац, алгоритам, *Роман о Лондону*

Примљен: 3. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* lidina_la@hotmail.com

Маша Р. Станишић*
Универзитет у Нишу,
Филозофски факултет

АКТЕН-ТАШНА, ШЕШИР, ШТАП, НАОЧАРИ. КОНДУКТЕР ЕДУАРДА САМА: СВЕТ СТВАРИ КАО ОСЛОНАЦ И НОСИЛАЦ ИДЕНТИТЕТА ЈУНАКА

У раду ћемо преиспитати како предметни свет, у који је јунак инвестирао представе о себи и свом положају у свету, утиче на (ре) конструкцију индивидуалног, личног и колективног идентитета јунака Едуарда Сама у делима Кишове породичне трилогије. Методолошки оквир истраживања су студије сећања, а посебно концепт идентитета који је развио Јан Асман у *Култури памћења*. „Свет ствари, све што једној особи припада, њен свакодневни пртљаг”, каже Асман, „носилац је идентитета те особе, основа је њеног сећања и социјално је обележен” (2011: 37). Свет предмета, у оквиру којег се јунак креће и дела у садашњости, истовремено говори о различитим слојевима прошлости (Асман 2011: 17). Истражићемо у раду и на који начин сећање јунака, Е.С.-а, који се осврће на свој претходни живот, и сећања на њега и после његове смрти, од стране сина, Андреаса Сама, а посредством материјалних трагова (личних ствари), доприносе реконструкцији лика Едуарда Сама у Кишовој прози.

Кључне речи: студије сећања, материјални трагови прошлости, идентитет, Јан Асман, Данило Киш

Примљен: 22. 8. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* masastanisc1982@gmail.com

Јелена М. Тодоровић Васић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Катедра за српску књижевност

КО ГОВОРИ У ГОГОЉЕВОМ „ПОРТРЕТУ”: СТВАРИ/ПРЕДМЕТИ/МАТЕРИЈА ИЛИ ЧОВЕК?

У раду се бавимо функцијом и симболиком предмета, тумачећи Гогољеву приповетку „Портрет”. Тежићемо представљању религиозних и књижевних (критичких) тенденција које су утицале на настанак Гогољевих дела, а нарочито приповедака. Настојаћемо истаћи посебности самог пищевог виђења предмета са нарочитим освртом на симболику слике, тј. портрета. Измењен однос предмета и човека, у ком биће постаје власништво ствари, а ствар егзистира независно чак и од створитеља, је и измењена слика односа Бога и човека. Посебну пажњу ћемо посветити симболици везе сликара Чарткова и портрета зеленаша, са освртом на однос према уметности. Границе реализма се измештају ка фантастичном, што води до краја приповетке или расплета, који је, разоткривањем и именовањем демонске ствари, кулминирао нестанком портрета. Циљ рада је представљање утицаја ствари на људе, при чему човек губи посебност, а предмет делује на живи свет, постајући његов активни сегмент.

Кључне речи: Гогољ, приповетка, предмет, портрет, биће

Примљен: 4. 9. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* jelena.todorovic@filum.kg.ac.rs

Милош М. Јовановић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Докторске академске студије

ФАНТАСТИКА КАО СКРИВЕНА ШИФРА БАЈКОВИТОГ СВЕТА МАЛИХ СТВАРИ У КЊИЖЕВНОСТИ

У раду се разматра теорија фантастичне књижевности савременог немачког теоретичара књижевности Увеа Дурста, теорија која се надовезује, али уједно и представља оштру критику теоријске позиције Цветана Тодорова. Исто тако, у раду се разматрају и неке сличне савремене књижевнотеоријске позиције, као што је феноменолошка или позиција филозофије знака, које свеколику књижевност посматрају као аутономну и фантастичну. Основне методе овог рада су херменеутичка и феноменолошка. Раздвајање књижевности на „реалистичку” и „нереалистичку”, тј. на књижевност која одражава стварност и ону која ово избегава, доводи до ишчезнућа разлике између фикције и стварности, па је, отуда, у погледу фантастичног, ирелевантно да ли се закони приповеданог света, који су нарушени елементима страним конвенцији, заснивају на емпиријској реалности или се не заснивају. Фантастично се појављује када су поништени унутрашњи закони фиктивног света, док би фантастика требало да се посматра као последица сламања унутрашњих књижевних закона, а не закона објективне реалности, који понекад чине модел за фиктивну реалност књижевних дела. Такво разумевање пружа могућност да се истраживање фантастичног посматра у склопу са анализом историјских развојних процеса књижевности уопште.

Кључне речи: фантастика, књижевност, скривена шифра, мале ствари

Примљен: 24. 4. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* milos.ml.jovanovic@gmail.com

Ђорђе М. Ђурђевић*

*Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Докторске студије Српски језик и књижевност*

ВЕЛИКИ ОРГАЗАМ МАЛЕ СИРЕНЕ: ЕРОТОЛОШКИ ПОТЕНЦИЈАЛИ БАЈКЕ „МАЛА СИРЕНА”

Тајновитост, заводљивост и екстатички набој, место су у ком се додирују еротологија и онтологија малих ствари (бисер, зрно, мехур, шкољка), чији еруптивни потенцијал постаје окосница еротолошког комплекса Андерсенове поетике. Мале ствари постају нулти степен Андерсеновог еротолошког дискурса, оцртавајући границу смрти кроз фузијско ослобођење од живота. У раду се, кроз успостављање парадигме оргазмичких метаморфоза малих ствари (од бисера до мехура), преиспитују еротолошке компоненте бајке „Мала сирена”.

Кључне речи: мале ствари, еротологија, оргазам, метаморфоза, бајка

Примљен: 8. 9. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* djordje.djurdjevic@filum.kg.ac.rs

Нина Б. Марковић*

Универзитет у Крагујевцу,
Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу

ЈУТАРЊА КАФА ЗЕНА КОЗИНИЈА И СВАНОВ КИШОБРАН У КЊИЗИ ЕСЕЈА КОЛУМБОВО ЈАЈЕ РАДОСЛАВА ПЕТКОВИЋА

У раду се анализира семантика приватног ритуала, односно предмета које Радослав Петковић маркира као значајне у романима *Зенова с(а)веси* Итала Звева и *У шрагању за изљубљеним временом* Марсела Пруста. У књизи *Колумбово јаје* аутор се пита да ли заинтересованост Прустовог јунака/приповедача за Сванов кишобран или напор Зена Козинија да стигне до своје јутарње кафе, у сложеним и озбиљним историјским околностима, треба осудити, тј. да ли окренутост интимном уместо историјском и јавном треба оценити као егоизам. Петковић се томе противи, сугеришући да овакав избор може симболизовати егзистенцију изван оквира наметнутих система мишљења, понашања, националног или професионалног припадања, која се, између осталог, може остварити и чином писања. Тако се есејистичко промишљање о наизглед малим стварима трансформише у апологију (Зевовог и Прустовог) приповедања, којим се релативизује снага принудног идентитета и остварује слободно и храбро самоодређење.

Кључне речи: Радослав Петковић, *Колумбово јаје*, Марсел Пруст, Итало Звево, приватно

Примљен: 7. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* markovinina88@gmail.com

Јасмина Б. Тешовић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

НЕСТАЈАЊЕ МАЛИХ СТВАРИ У РОМАНУ ДАВИДОВА ЛИСТА ДАВИДА МЕНАША

У раду се бавимо нестајањем малих ствари у аутобиографском роману Давида Менаша, америчког професора енглеског језика и књижевности, који је наставио да живи за свој посао и своје ученике, чак и онда када су му у 34. години, на врхунцу наставничке каријере, лекари потврдили постојање злоћудног тумора у телу. Менашева борба за живот одвија се у знаку нестајања свега што је до тада чинило његову свакодневицу, када се испоставља да „мале” ствари – попут држања виљушке у руци или одвртања поклопца зубне пасте – уопште нису мале, лаке ни безначајне, како се чинило, док су „велике” ствари – као наизглед снажан и неразрушив брак – на помолу краха. Нестајање живота и здравља, које доноси болест, не може надвладати љубав и посвећеност једног наставника својим ученицима, који се редом одазивају позиву да угосте свог професора када он пође на последње пропутавање Америком. Менаш жели да поново види све бивше ученике и сазна да ли им је у животу и он у нечему помогао. Рад настоји да истражи да ли је савременом човеку заиста могуће да одржи радост при сусрету са разним животним невољама, као и да у свим околностима сачува људско достојанство.

Кључне речи: нестајање, болест, тумор, љубав, пријатељство

Примљен: 10. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

* tesovicbjasmina@gmail.com

Наташа П. Ракић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ПОЕТИКА МАЛИХ СТВАРИ У ПОСЛЕРАТНИМ КРАТКИМ ПРИЧАМА ВОЛФГАНГА БОРХЕРТА

Кратка прича (Kurzgeschichte) ушла је у немачку и аустријску књижевност након Другог светског рата и постала репрезентативна књижевна врста немачке послератне књижевности. Међу бројним ауторима који су прихватили ову књижевну врсту био је и Волфганг Борхерт (Wolfgang Borchert), чије се кратке приче убрајају у најрепрезентативнија дела овог жанра. У раду ће бити дат преглед развоја кратке приче као жанра, као и преглед кратких прича Волфганга Борхерта, са посебним освртом на поетички значај малих ствари за његово књижевно стваралаштво.

Кључне речи: Борхерт, кратка прича, Kurzgeschichte, немачка послератна књижевност

Примљен: 10. 9. 2019.

Прихваћен: 23.9.2019.

---

* natasajevdjovic01@gmail.com

Бранка Б. Огњановић*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Центар за истраживање језика и књижевности

МИНИЈАТУРИЗАЦИЈА ТЕХНОЛОГИЈЕ И ПОСТАНТРОПОЦЕНТРИЗАМ У РОМАНУ СТАКЛЕНЕ ПЧЕЛЕ ЕРНСТА ЈИНГЕРА

У раду се пружа увид у постантропоцентризам у роману *Стаклене пчеле* (1957) Ернста Јингера, који се манифестује кроз доминантну улогу нанотехнолошких достигнућа. Анализира се суптилна моћ иновативних робота, који нису окарактерисани као (де)хуманизоване машине или пак механички људи, већ као производи минијатурне величине који обављају свакодневне задатке, но који су ипак носиоци највишег значаја и утицаја и „фигуре које не би само имитирале људски облик, већ би га повеле с оне стране људских могућности и димензија”. Указујући на творевине фиктивног индустријског и медијског тајкуна Ђакома Запаронија, од мајушних аутомата до вештачких, „стаклених” пчела из наслова романа, у раду ће се испитати однос технологије и природе у роману и измештање фокуса са човека на нехумане, мале димензије.

Кључне речи: Јингер, минијатуризација, постантропоцентризам, роботи, технологија

Примљен: 5. 7. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* branka.ognjanovic@filum.kg.ac.rs

Милица В. Теслић*

Универзитет у Новом Саду,
Филозофски факултет,

Докторске студије, Језик и књижевност

ТАЈНОВИТОСТ И СЕНЗАЦИОНАЛНОСТ СИТНИЦА И СКРОВИТИХ ПРЕДЕЛА И ПРОСТОРА ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ МАЛИШАНА У ДЕЛИМА ЗА ДЕЦУ БРАНКА ЂОПИЋА

Овај рад бавиће се интимним и личним стварима ликова у романима *Мађареће године* и *Глава у кланцу, ноге на вранцу*, као и у неким од приповедака из циклуса *Приче занесеног дјечака* Бранка Ђопића. Деца, односно њихова машта и перцепција света у периоду одрастања, чине наизглед обичне и безличне ствари мистичним и сензационалним. Унутрашњост торбака одраслих људи, одрпани ђачки кофери и торбе, разне писаљке и хартије, крију за малишане у себи нешто тајанствено. Такође, простори попут кућног тавана, јендека и жбунова, место су где малишани раширују своју машту и тако оживљавају те просторе. Интересантно је још то да у овим делима писац, дакле Бранко Ђопић, бира управо тог литераризованог себе да се појави као један од централних ликова, па се, у складу са тим, може говорити и о томе да сам Ђопић управо износи неке појединости из свог детињства и непосредног окружења. Циљ овог рада је да прикаже да се, путем предмета и простора у којима обитава књижевни јунак, као и односом према њима, може извршити карактеризација појединца, колектива или времена.

Кључне речи: личне ствари, ситнице, машта, тајновитост, Бранко Ђопић, књижевност за децу

Примљен: 5. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* teslicmilica@gmail.com

ДЕЧЈЕ ИГРАЧКЕ У ФУНКЦИЈИ РОДНЕ СОЦИЈАЛИЗАЦИЈЕ

Дечје играчке представљају микрокосмос света одраслих, оне су умањене копије човекових предмета, као што је и само дете пројекција малог човека коме је потребно дати предмете његове величине. Главна функција ових предмета је да припреме децу на низ функција које их очекују у стварном животу, на учествовање у обичним животним ситуацијама. Још од давнина играчке су диференциране према роду на играчке за девојчице и играчке за дечаке. Род, који је повезан са играчкама и предметима, има значајан утицај на преференцију играчака, тако да девојчице преферирају лутке, играчке везане за домаћинство и плишане меде, док су дечаци оријентисани на аутомобилчиће, пушке и грађевинске играчке. У овом раду биће размотрено на који начин играчке за децу имају функцију родне социјализације. Приказом многих истраживања дечјих играчака и дечје литературе, аутор ће покушати да покаже како дечје играчке промовишу родне стереотипе, што доводи до тога да девојчице и дечаци, већ у раном узрасту, праве родно-типске селекције играчака, односно показују већу склоност играчкама типичним њиховом роду.

Кључне речи: свет детињства, играчке, родни стереотипи, дечаци, девојчице

Примљен: 27. 8. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* ivana.kovacevic@vaspks.edu.rs

Сања В. Голијанин Елез*
Универзитет у Новом Саду,
Педагошки факултет

ЈЕДАН ФРАГМЕНТ О ОНТОЛОГИЗАЦИЈИ ПОЕЗИЈЕ СТЕВАНА РАИЧКОВИЋА – ПОЕТСКА ДУХОВНОСТ ЛИМЕСА КАО ЛИРИКА ПРВОБИТНЕ ДОВРШЕНОСТИ (ИЗМЕЂУ ЗАБОРАВЉЕНОГ ПОЧЕТКА И ИЗОСТАВЉЕНОГ КРАЈА)

Одавно се у нашој уметности није појавила „усамљена” песма која се памти и о којој се прича по невидљивим кутовима живота. Недостајање једне такве „приче” истовремено је и минијатурна слика о томе шта се збива и са „митом о поезији”.

Стеван Раичковић, „Мит о поезији”

Онтологизација спиралног тока песничког, поетичког и ауто-поетичког дела Стевана Раичковића, од првих циклуса збирке *Детињства* (1950) до завршне *Фасцикле* (2004), лирике, дневника и записа – доживљава се и тумачи као динамизам досегнутих откровења, која непрестано поетском духовношћу обогаћују песничко многогласје дискурса реторичког и дијалектичког (епистемолошког) демијурга форме. Концептуална поетска космогонија тренутка, непознатог трепета – магленог руба (Раичковић) и трептаја „спасоносне доброте малих ствари” (Кољевић), везује се за различите равни песничког дискурса илуминацијом (објективизацијом почетне) повратне слике дијалога са песмом као драмско-процесуалним (лирским) искушавањем идентитета бића. И у контексту редуковане песничке фразе и онда када се песник свесно ослања на дијалогичност традиције и модернизма, песничка реч сеже до раслојених онтичких премиса – од усамљене песме и призива мита о поезији, као онтологизације стражиловске линије меланхолије (вапаја за изгубљеним рајем), до (пост)модерне артикулације пуног говора – на празно место истине.

* snjelez@gmail.com

Кључне речи: поезија Стевана Раичковића, (ауто)поетика, херменеутика, онтологија, мит о поезији, дијалогичност, поетска духовност, процесуална форма, етика

Примљен: 7. 9. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

Миломир М. Гавриловић*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Центар за проучавање језика и књижевности

МИТСКО ОБЛИКОВАЊЕ ИНТИМНИХ ПРОСТОРА И СВАКОДНЕВНИХ ПОЈАВА У РАНИМ ПЕСНИЧКИМ ЗБИРКАМА ВАСКА ПОПЕ

Прве две песничке збирке Васка Попе, *Кора* и *Нејочин-поље*, могу се читати као поетско и семантичко конституисање, али и разграђивање, интимних простора и свакодневних, условно „малих” појава, призора, бића и предмета. Поетички узуси ове две збирке подразумевају суптилни митопејски говор, односно, могућност да искуство мита и откривање дубокосежних веза између митске визуре и песничког језика буду интегративни фактор обликовања поетског света. Конципирани кроз митски обзор, интимни простори могућег спокоја („Далеко у нама”) угрожени су и вредносно обрнути („Опседнута ведрина”, „Предели”, „Врати ми моје крпице”), да би били у потпуности субвезривно деструисани („Игре”), док су свакодневне појаве у циклусима „Списак” и „Предели” онеобичене и огољене у својој егзистенцијалној нутрини, што врхуни у „Белутку” и хипертрофира у циклусу „Кост кости”. У овом раду се анализира митско откривање света у песничком језику, које се налази у поетичкој основици тумачених Попиних песничких збирки.

Кључне речи: мит, језик, свакодневица, мале ствари, интимни простори, откривање света

Примљен: 20. 6. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

* gasha88gm@gmail.com

Сања Ђ. Мацура*

Универзитет у Бањој Луци,
Филолошки факултет

ИНТИМНИ РИТУАЛИ И ЛИЧНИ ПРОСТОРИ ЛИКОВА У РОМАНИМА СЛОБОДАНА СЕЛЕНИЋА

Немали број ликова у романима Слободана Селенића исто-времено обитава у два свијета – један је свијет реалности, на коју није могуће утицати, а други је личносни свјет, којем припадају њихови интимни ритуали. Тај други свијет, оивичен интерном фокализацијом, саткан је од ситница које не чине свакодневни пртљаг ликова него су, напротив, те ситнице „склоњене” из ширег видокруга, скривене и уроњене у оквир унутар којег простор и вријеме немају своје примарно значење, јер ликови остају затворени, заробљени између „некад” и „сад”. Управо се у том међупростору/међувремену простире подручје у којем интимни ритуали и лични простори испуњени ситницама постају основни елементи идентитета ликова.

Кључне речи: Слободан Селенић, интимни ритуал, лични простор, лик, роман

Примљен: 4. 9. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* sanja_macura@yahoo.com

Сузана Р. Бунчић*
Универзитет у Источној Сарајеву,
Педагошки факултет Бијељина

СВАКОДНЕВИЦА И ФЕЛТОН – „КРУПНЕ СИТНИЦЕ” ПРОЗЕ М. КАПОРА

У раду се првобитно разматра Капорово поетичко опредељење за кратке, хибридне књижевне форме, какав је фелтон. На примјеру књиге *Драги наши*, издавањем основних тематско-мотивских линија око којих су окупљене приче, постаје јасно да је већина њих инспирисана свакодневицом. Капор бира карактеристичне појединости из живота и брижљиво их уграђује у текст. Захваљујући динамичном споју фелтонистичког искуства и књижевног стила усмјереног на ситнице и детаље, и њиховом комбинавању, приче из књиге *Драги наши* творе специфични књижевни метод Мома Капора.

Кључне речи: свакодневица, фелтон, ситнице, Капор, *Драги наши*

Примљен: 1. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* sulalovic712@gmail.com

Слађана Л. Илић*

Завод за уџбенике,
Београд

ИНТИМНО У СТВАРАЛАШТВУ ЈЕЛЕНЕ ЛЕНГОЛД

Доминантна карактеристика стваралаштва Јелене Ленголд јесте интимност. У њему главни јунаци праћени су у различитим животним (понекад и годишњим) добима кроз сећања на прошлост, често на одрастање, на бивше љубави, на догађаје из породичног живота, иза којих следи доба бола и некакве више зрелости која је из њега проистекла. Та сећања снажна су и сурова, готово разарајућа, књижевно изузетно уобличена и због тог уобличења незаборавна. О хиперсензитивном свету јунака сазнајемо и на основу њихових снова, као места на којима се они сусрећу са својом сенком, као и са својом суштином, места на којима воле своје посебности или се пак са њима мире. Отуда је стваралаштво Јелене Ленголд изазовно проучавати са више аспеката – књижевног, психолошког, антрополошког и социолошког. Они ће бити обухваћени овим радом.

Кључне речи: интимност, преосетљивост, прошлост, бол, сазревање, снови, сенка, алтер его

Примљен: 5. 9. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* ilisladja@gmail.com

Снежана С. Башчаревић*

Универзитет у Приштини – Косовској Митровици,
Училишски факултет у Призрену – Лейосавићу

ПАЈИЋЕВЕ ПЕСМЕ О МАЛИМ СТВАРИМА

Петар Пајић је песник чије су песме ушле у народ и једнако је препознатљив како својим именом, тако и насловима својих песама. Његова поезија испуњена је ненаметљивим, али јасно формулисаним рефлексјама, које, доведене у везу, откривају пажљиво разрађен систем идеја прикладних за разноврсна испитивања. Рад има за циљ да укаже на нуклеус Пајићеве поезије, који је заснован на малим стварима. Истраживање применом аналитичко-синтетичке методе биће нужно. Извешћемо закључак да је његова песничка инспирација семантичко-симболичким паралелама остварила особен стваралачки опус; прерасла у оригиналан поетски свет и јединствен поетички систем, у коме се експресивна функција стихова остварује на плану саучествовања у емоцији према малим стварима.

Кључне речи: Петар Пајић, аутопоетика, поезија, семантика, симболика, мале ствари, емоција

*Примљен: 26. 8. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.*

---

* snezana.bascarevic@pr.ac.rs

Јелена З. Милић*
Универзитет у Нишу,
Филозофски факултет

ИСТОРИЈАТ ЧИПЕНДЕЈЛ СТОЧИЋА У РОМАНУ ЛАГУМ СВЕТЛАНЕ ВЕЛМАР-ЈАНКОВИЋ

Рад је посвећен анализи уметничког обликовања историјског времена и простора у роману *Лагум* Светлане Велмар-Јанковић. Методолошки оквир рада чини Бахтинова теорија хронотопа и Лотманов концепт књижевности као другостепеног моделативног система. Просторно-временске релације у роману *Лагум* јављају се као један од основних поступака изградње уметничке слике Београда пред сам почетак рата и друге половине двадесетог века. Просторна премештања јунака и њихових предмета су представљена различитим метафоричким варијацијама хронотопа пута и њима се указује на хаотичност у разним сферама културног, политичког, друштвеног и приватног живота Београђана. Антропоморфизовани „пријатељ од дрвета” ће, заједно са Милицом Павловић, преживети Други светски рат, бурне послератне године у Србији и период комунистичке Југославије. Као јунакињин омиљени предмет из раскошног Чипендејл салона, сточић од махагонија постаје сведок тамног периода светске и српске историје.

Кључне речи: сточић, хронотоп, Београд, комунизам, Други светски рат

Примљен: 21. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* jelenamilic018@gmail.com

Јелена С. Младеновић*

Универзитет у Нишу,
Филозофски факултет

Департаман за српску и компаративну књижевност

СВЕТ ИЗ УТИЧНИЦЕ – ГРАНИЦЕ ИНТИМНОГ СВЕТА У ПОЕЗИЈИ ПЕТРА МАТОВИЋА

Поезија савременог песника Петра Матовића, окупљена у четири збирке песама, анализира се у овом раду са намером да се уоче карактеристике представљеног интимног песничког света. За Матовићеву поезију је симптоматичан уплив лексике из области нових информационих технологија, технике, политике, економије, као и поткултуре, чиме се тематски и стилски онеобичава, тј. имагинира, приказана предметност. Служећи се Башларовом поетиком простора, теоријом интимне имагинације предметности, односно материјализације имагинарног, представићемо како изгледа кроз око/филтер/папир/екран преломљен доживљај песничког субјекта. Указаћемо и на облике Башларове ониричке куће и поетског сањањења. Имагинација, као способност деформације и разобличавања слика опажања, изражава интимност бића, а у контексту „филозофије усамљености” Лаша Свенсена, направитићемо разлику између феномена (нежељене) усамљености и (жељене) самоће.

Кључне речи: интимно, песнички свет, поетика простора, материјализација имагинарног, ониричка кућа, Петар Матовић

Примљен: 6. 9. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* jelena.mladenovic@filfak.ni.ac.rs

Емина С. Перић Комненовић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Катедра за српску књижевност, Докторанд

ИНТИМНО И УРБАНО У ПОЕЗИЈИ АНЕ РИСТОВИЋ

Према Гастону Башлару, песник успева да изражавањем ослободи простор од афективности и тиме изазове његову експанзију. На тај начин, интимни простор и спољашњи простор се узајамно подстичу у свом расту, те је могуће да се певањем о објекту из спољашњег простора утиче на ширење његовог интимног простора. Овакав однос између простора света и простора интимности позив је за отварање дијалектике спољашњег и унутрашњег, тачније, за раскривање мита о опозицији спољашњег и унутрашњег. У тој тачки сусрећу се Башларова топофилија и поетика поезије Ане Ристовић, названа поетиком интимизма и другости. Полазећи од наведених теза настојаћемо да, служећи се феноменолошким приступом и херменеутичко-интерпретативном методом, укажемо на квалитет односа који у поезији Ристовићеве постоји између интимног и урбаног. Очекивани резултати истраживања заснивају се на увиду у то да је у поезији Ане Ристовић простор града простор Другог у којем лирски субјект флукутира између потребе за хармонијом и прихватањем и ироничног одбоја према фигурацијама другости.

Кључне речи: Ана Ристовић, Гастон Башлар, простор, град, интимно, Друго

Примљен: 9. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* eminaperic1993@gmail.com

ПОМОРАНЦА КАО ШИФРА МОТИВСКОГ УЛАНЧАВАЊА У РОМАНУ *ВЕЛИКИ ЈУРИШ* СЛОБОДАНА ВЛАДУШИЋА

Посебно место у роману *Велики јуриш* заузима мотив поморанце: Командант Јакшић у шатору смирено гули поморанцу – што је показатељ да не зна да му се ближи смрт, масакр; Војновић добија свежу поморанцу од грчког сељака и једе је са лепом Гркињом; гњила поморанца два пута се појављује у близини Ивана Остерлина, када се скрива иза лица новинара Кларка, као и на столу, у тренутку у ком Војновић већ зна да је Кларк заправо Остерлин; у сну главног јунака поморанца је располућена на три дела. Символ поморанце меандрира романом као Кополином филмском трилогијом *Кум*. Док је поморанца цела, Мајкл Корлеоне још увек није постао звер. Као у стиховима Ивана В. Лалића: „Целина још траје цела, а пукогине се множе”, и у Владушићевом роману раскол главног јунака прати умножавање његових немира. Када се поморанца, у Војновићевом сну, буде расцепила на три дела, никада више неће повратити свежину и постаће трула „поморанца раздора”. У раду је осветљена богата симболика поморанце и њена улога у изградњи тематско-мотивске подлоге за компоновање дела.

Кључне речи: *Велики јуриш*, Слободан Владушић, поморанца, тематско-мотивска структура

Примљен: 31. 8. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* milan.grom@gmail.com

Марија М. Панић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ПРИКАЗ КУЋА У ФРАНЦУСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ У ПЕРИОДУ ОД 12. ДО 14. ВЕКА

Иако књижевност средњег века нема претензију да реалистично приказује стварност, у одређеној мери се, у наративној књижевности, описује простор у коме станују ликови. То су собе, одаје, замкови, скромне куће, сеоска имања, избе. Описи нису темељни, те се изглед простора као целине може само наслутити. Овај рад има за циљ да истражи приказ кућа у којима станују ликови, како у дворској, тако и у грађанској књижевности, у периоду од 12. до 14. века, у коме је цветала дворска књижевност и у коме се развија и грађанска књижевност, узимајући у обзир да је концепт приватности и интима стран средњовековној култури. Корпус рада су приповедна дела француске књижевности овога периода: *Роман о Трисћану*, леови Мари де Франс, *Роман о Лисцу* и фаблиои.

Кључне речи: француска књижевност средњег века, ле, фаблио, *Роман о Трисћану*, *Роман о Лисцу*

Примљен: 4. 7. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* ms.marija.panic@gmail.com

Јелена Н. Арсенијевић Митрић*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

БРЕВИЈАР МАЛИХ СТВАРИ У РОМАНУ ГИСТАВА ФЛОБЕРА ГОСПОЏА БОВАРИ

У раду се бавимо поетиком малих ствари у роману *Госпођа Бовари*, настојећи да изнађемо, разврстамо и одредимо природу и функцију предмета који чине интимни свет Флоберове јунакиње. Акцент је на Еминој опсесији ситницама, почев од хаљина, врпци, накита, до ентеријера. Како ћемо у раду и показати, Емина фантазмагоријска свакодневица оптерећена је нагомиланим предметима, као производима депресивних хирова, којима она настоји да ублажи емоционалну и духовну празнину и услед тога настале унутрашње ломове.

Кључне речи: Гистав Флобер, Ема Бовари, поетика ситница, свакодневица, фантазмагорија

Примљен: 4. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* jelena.mitric@filum.kg.ac.rs

Павле Ђ. Ботић*

Универзитет у Новом Саду,

Филозофски факултет,

Одсек за компаративну књижевност

УБИСТВО КАО СИТНИЦА У КАМИЈЕВОМ СТРАНЦУ

Злочин убиства представља константу нововековне светске књижевности, засноване на тзв. побуњеном јунаку. Растрзан противречностима, песимистични нововековни књижевни човек бунтује и против Бога и против људи. Као такав, он чита и пише, ствара и промишља, али у свим делима својих руку и у свој својој самодовољности није у стању да пронађе истину сопственог бића и смисао сопственог битија. И Камијев Мерсо, у рационалистичкој тамници богоотпадничког апсурда, одбацује Бога, љубав, веру, брак, заједницу, наду. За нихилисту Мерсоа нема ничег апсолутног и надсветовног. Зато је Мерсоов чин убиства Арапина, са више хитаца, за њега, као јунака апсурда, само ситница свакодневља и спонтани догађај без веће вредности. Обезбоженом Мерсоу је све свеједно, те за њега не постоји ни Вечност, ни грех, ни човек. Мерсо убија по стихији своје безразложне философије и нихилистичке етике, уверен да је живот Бога или другог човека необавезујућа ситница.

Кључне речи: Ками, Мерсо, убиство, ситница, апсурд, богопобуњеност, равнодушност, Бог, смисао, истина

Примљен: 19. 8. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* antifon@neobee.net

Станислав М. Томић*

Јавна установа Средњошколски центар „Петар Кочић”,
Зворник

МАЛО КАО СКРОВИШТЕ ВЕЛИКОГ – ЕТИЧКИ И ЕСТЕТИЧКИ ОБРАЗАЦ МАЛОГ ПРИНЦА

Широм свијета, у посљедњих седам деценија, о чувеној новели *Мали принц* Антоана де Сент-Егзиперија много се говорило и много писало. Међутим, стиче се утисак да је дуго времена у нашој култури ово врхунско остварење савремене књижевности остало у оквирима лектире за дјецу, чини се без озбиљнијег и свеобухватнијег истраживања његових књижевно-научних, теолошких, филозофских и педагошко-психолошких ресурса. Задатак овог рада јесте да пружи свој скромни допринос у откривању филозофске изврности овог дјела. Оно је мало по обиму, али велико по смислу који је у њему сакривен. Будући да се о животној мудрости *Малог принца*, начелно узевши, понешто код нас и може пронаћи, аутор се одлучује да ту животну мудрост овај пут представи у њеном етичком и естетичком виду, јер сматра да је надасве важно указати на њихов капацитет, те да нам, у овом случају, таква становишта, до којих можемо доћи уз *Малог принца*, још увијек и те како недостају у животу.

Кључне речи: *Мали принц*, етика, одговорност, лисица, естетика, срце

Примљен: 31. 8. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* stanislav_t@yahoo.com

Сара М. Симић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ПРОПАСТ ИНТИМНОСТИ У РОМАНУ *КЊИГА СМЕХА И ЗАБОРАВА* МИЛАНА КУНДЕРЕ

Рад нуди промишљање концепта „интимног”, у значењу које му приписује Светлана Бојм („најдубље унутрашњи”, „који припада дубокој природи”, „веома личан”, „сексуалан”), узимајући за предмет испитивања роман *Књига смеха и заорава* (*Le Livre du rire et de l'oubli*, 1979) француско-чешког књижевника Милана Кундера. Сам Кундера је једном приликом изјавио да је за њега, као писца, тема интимности готово опседајућа, што се у наведеном роману манифестује кроз читаву мрежу односа „Ја” – „Други”, смештених у одређеном простору и тренутку. Стога ће се, кроз анализу појединачних ситуација у којима се ликови сусрећу са другима, посебан акценат ставити на первертираност самог односа (што је чест поступак у Кундерином књижевном опусу), као последицу додирало било два субјективитета, било приватног и јавног домена.

Кључне речи: Милан Кундера, *Књига смеха и заорава*, интимно, Други, унутрашњи егзил, спољашњи егзил, индивидуализам

Примљен: 7. 9. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* simic.m.sara@gmail.com

Биљана С. Тешановић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

МЕНТАЛНИ МИКРОКОСМОС И ИНТРАСУБЈЕКТИВНА ПОЛИФОНИЈА У РОМАНУ *ТИ СЕ НЕ ВОЛИШ* НАТАЛИ САРОТ

Креативни фокус Натали Сарот усмерен је на замишљену демаркациону линију између свесног и несвесног људске психе, на којој се рађају муњевите тропизмичке реакције, које најчешће измичу свести, због чега их она у делу успорава и увећава. Простор њене фикције еволуира од физичког ка психичком: у роману *Ти се не волиш*, инфинитезимална психичка сцена материјализује се у, наизглед бескрајан, тропизмички микрокосмос, у којем гравитира непребројна констелација фрагментиране „ја” инстанце, што се постиже деформацијом хронотопа. Посредством меморије, интерсубјективне интеракције замењују се интрасубјективним; тако се запамћеном реченицом „Ти се не волиш” премошћује дисконтинуитет између спољашњег света фикције, у којем је настала, и менталног микрокосмоса, који преплављује романескно поље. Анахрона и деконтекстуализована, ова констатација поново изазива негативне тропизмичке реакције, отварајући искрену распру, интрасубјективну и полифонијску, између децентрираних и анонимних представника „ја” инстанце, по питању (безрезервне) љубави према себи и моралне дилеме коју она носи. Циљ овог рада је мапирање менталног микрокосмоса романа и његове динамике.

Кључне речи: интрасубјективност, тропизмички микрокосмос, *Ти се не волиш*, Натали Сарот, Михаил Бахтин

Примљен: 3. 7. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* circulos@sbb.rs

Милена Р. Нешић Павковић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Одсек за филологију, Катедра за германистику

САКУПЉАЧИ СИТНИЦА – КИШ И ПЕРЕК

Писци Данило Киш и Жорж Перек као деца су преживели ужа-се Другог светског рата. Доживевши рат у раном детињству, нису успели да га упамте на начин на који то чине одрасли. Како су обојица у рату постали сирочићи, комуникативни оквир памћења био је сужен, тако да се истраживање преосталих материјалних трагова јавља као могућност да се приближе прошлости. На основу романа *Пешчаник* и *W или сећање на детињство* показаћемо како ситнице – фотографије, писма, (не)плаћени рачуни, возне карте, биоскопске улазнице, белешке, дневници, који су након рата остали да сведоче о егзистенцији најближих и да буду ослонац приликом реконструкције минулих дана, могу да допринесу разумевању и интерпретирању прошлости.

Кључне речи: ситница, прошлост, сећање, Киш, Перек

Примљен: 24. 8. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* milena.nesic@filum.kg.ac.rs

Мирјана М. Секулић*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

Владимир Ј. Карановић
Универзитет у Београду,
Филолошки факултет

ДЕТАЉИ КОЈИ ГОВОРЕ: ОРИЈЕНТ ВИСЕНТЕА БЛАСКА ИБАЊЕСА

Предмет рада је анализа путописа *Оријент*, Висентеа Бласка Ибањеса, у ком аутор описује своје путовање од француске бање Виши до Истанбула, остављајући фрагменте слика народа кроз чије земље пролази. Како читати фрагменте страног идентитета? Како уопште идентификујемо Другог? Зашто је важан покварени сат у ресторану у Женеви? Шта говори књига Анатола Франса на столу Драге Машин? Јесу ли ситнице које путник запажа и уноси у текст одраз његове личности или израз идентитета Другог? Пружају ли оне дубљи увид у страну или су показатељ површности погледа путника који настоји да испуни странице дугим описима? На ова и друга питања покушаћемо да одговоримо имаголошком анализом путописа Бласка Ибањеса. Имагологија нас подсећа на широку распрострањеност стереотипа у путописима, но они се не морају увек градити на основама атрибута који исказују суштину. Понекад то могу бити детаљи, предмети, активности наизглед од мањег значаја, али који упућују на идентитет личности или народа за који се везују.

Кључне речи: Висенте Бласко Ибањес, *Оријент*, имагологија, детаљи, слике народа

Примљен: 21. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* msekulic@filum.kg.ac.rs

Светлана В. Стевановић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Одсек за филологију,
Катедра за хисторију

ОГЛЕДАЛА У РОМАНУ *СТАРИ ГРИНГО* КАРЛОСА ФУЕНТЕСА

Питање које одзвања кроз роман *Стари гринго* Карлоса Фуентеса јесте „Да ли си се видео/ла у огледалу?“, док централно место заузима дворана са огледалима. Стога преиспитујемо симболику и функције огледала, које у роману варирају у зависности од тога ко се пред њим налази – Мексиканци или Северноамериканци. Посредством огледала, која увек умножавају, припадници и једне и друге нације суочавају се са собом, али и са спознајом о постојању Других, те са чињеницом да свет не почива на изолованости и усамљености, која у роману постаје синоним за смрт. Дата спознаја изазива несигурност у погледу јасног идентитетског одређења, што код Северноамериканца изазива страх, те у огледала пројектују илузије о постојању једне Америке – Северне – и одбацују страну која се налази преко или на граници, а која је њихов „недостатак“. За разлику од Северноамериканаца, мексички револуционари пред огледалом прелазе пут од распршености ка идентитетској пуноћи, што им је омогућено прихватањем вишеструкости и сазнањем да идентитет може постојати искључиво у сталном настајању. Речено се даље повезује са судбином двеју нација, с обзиром на то да се у телу сваке индивидуе огледа и сама држава.

Кључне речи: *Стари гринго*, Карлос Фуентес, огледало, маска, идентитет, граница

Примљен: 6. 9. 2019.

Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* svetlana.stevanovic@filum.kg.ac.rs

Катарина Г. Мијаљевић*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

КЊИЖЕВНОСТ БЕЗ ЉУБАВИ НЕМА СМИСЛА: ПОТРЕБНО ЈЕ СВЕМУ ИЋИ У СУСРЕТ КАО ШТО ЈЕ ТО ЧИНИЛА РЕМЕДИОС ВАРО У РОМАНУ *МЕСЕЦ У КАВЕЗУ*

Тема овог рада је роман *Месец у кавезу*, који говори о храброј и бунтовној Ремедиос Варо, једној од најбољих шпанских сликарки надреализма, која је остала у сенци својих савременика. Истинска хроника преживљавања у тешким временима изгнанства ове снажне жене чврстог карактера, бележи и открива очаравајућу исповест о њеном страственом и непознатом животу. Њена љубав, чулност и нежност, неминовна су лутања на путу до снова. А њени снови су ванвременска тежња за слободом која се преплиће у магичном поетичком простору. Књижевност без љубави нема смисла, ни у једном случају не треба чекати, потребно је свему ићи у сусрет као што је то чинила Ремедиос Варо. У књижевности, љубав и страст чине рај из којег нико не може бити прогнан. Роман *Месец у кавезу* је омаж жени која није прихватала компромисе и чија љубав и страственост ниједног тренутка није умањила значај књижевности и културе.

Кључне речи: *Месец у кавезу*, Ремедиос Варо, надреализам, страст, љубав, изгнанство, слобода, књижевност, култура

Примљен: 21. 9. 2019.
Прихваћен: 23. 9. 2019.

---

* katarina2402@gmail.com

III
МУЗИКОЛОШКИ ДЕО СКУПА

Катарина В. Ерић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

МИКРОНАРАЦИЈА: VOICE-OVER КАО СТИДЉИВИ ГОСТ У ИГРАНОМ ФИЛМУ

„Voice-over” представља наративни глас који чујемо током трајања филма иако не видимо коме припада. Као продукциона техника у којој се не-дијегетички глас придружује слици, користи се у информативним и документарним емисијама, на веб-сајтовима, апликацијама и видео-игрицама, у радио-програму и на филму. У овом раду бавићемо се само употребом „voice-over” технике у играним филмовима.

„Voice-over” је предмет честе критике и преиспитивања од стране теоретичара филмске уметности. За гледаоце, звук на филму представља неодвојив део целокупног утиска, илузије да је живот пресликан на платну: уколико живи људи говоре, певају, вичу – онда би и људи на филму требало да раде то исто. За теоретичаре је, међутим, присуство звука на филму под знаком питања, иако нико не предлаже да се филмски ствараоци врате продукцији немих филмова.

Рад се бави приказом и истраживањем ових супротстављених ставова о значају, употреби и оправданости коришћења „voice-over” технике у играном филму.

Кључне речи: „voice-over”, наратор, играни филм, црни филм, подразумевани приповедач

Примљен: 22. 6. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* izanaslova@gmail.com

Ерна Б. Делић*

Универзитети уметности у Београду,
Теорија уметности и медија,
Интердисциплинарни докторске студије,

„ROMEO + JULIET” – ’ХИПНОГЕНА ПРИЗМА’ ЛУРМАНА КРОЗ ШЕКСПИРА ДО ВАГНЕРА

Рад се бави компаративном анализом трагедије Вилијама Шекспира „Ромео и Јулија” и филма База Лурмана „Ромео + Јулија”. Филмом, као медијем данашњице, прича о легендарној љубави транспонована је на савремени свет, обрачун две завађене мафијашке породице у фиктивном америчком приморском граду „Верона Бич”. Задржавајући оригинални Шекспиров текст, уз веома симболичку карактеризацију ликова, овај „шекспиријански филм за MTV генерацију” на специфичан начин интегрише архаичне вредности, универзалну људску проблематику и тековине савременог живота. Лурман у своју модерну филмску адаптацију Шекспировог дела призива оперу „Тристан и Изолда”, Рихарда Вагнера. Сва уметничка средства су у Лурмановом делу обједињена у служби симболичке транспозиције два опозитна света – љубави и мржње – на један специфично хипноген начин, налик сну. Аналитичком сагледавању прожимања наведеног књижевног и музичко-драмског дела приступљено је из теоријских углова Тијане Поповић Млађеновић, Предрага Огњеновића и Марије Ђирић. Реферирајући на сам крај Вагнерове музичке драме, где Тристан (Ромео) умире у Изолдином (Јулијином) наручју, као и интерполацијом финалног одсека Изолдиног посмртног монолога и Вагнеровог ’мотива искупљења’, Лурманова интерпретација краја легендарне љубави Ромеоа и Јулије задобија једну нову димензију.

Кључне речи: трагедија, музичка драма, филм, Шекспир, Вагнер, Лурман, монолог, симболичка транспозиција

*Примљен: 20. 6. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

* erna.stipanic@gmail.com

Маја В. Радивојевић Славковић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

УМЕТНОСТ У СНОВИМА/СНОВИ У УМЕТНОСТИ: ВЛАДАН РАДОВАНОВИЋ И „МАЛО ВЕЧНО ЈЕЗЕРО”

У овом раду ће бити представљена специфична поетика у стваралаштву композитора Владана Радовановића, кроз призму психоаналитичких теоријских приступа уметности. Наиме, како се једно од његових најистакнутијих остварења – радиофонија „Мало вечно језеро”, заснива на тематици ауторових снова, неопходно га је сагледати из визуре психоаналитичке анализе, зарад што вернијег тумачења значења које дело носи. Ова радиофонија, због своје необичне тематике, представља својеврсну аутобиографију Радовановића, те се може сматрати кључним делом за разумевање аутора самог.

Кључне речи: Владан Радовановић, радиофонија, психоанализа, симбол, значење

Примљен: 6. 9. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* maja@filum.kg.ac.rs

Зорица Б. Митев-Војновић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Одсек за музичку уметност

ОПЕРА ПЛАШТ ЂАКОМА ПУЧИНИЈА У ИНСЦЕНАЦИЈИ ДИРИГЕНТА

Тема овог рада односи се на реализацију опере *Плашти* Ђакома Пучинија на сцени Опере Народног позоришта у Београду, кроз аспекте диригентског приступа на релацији композитор-партитура-извођач (ансамбл). Начин извођења музичког дела резултат је диригентског промишљања, концепције и прецизног тумачења партитуре (објективан приступ), кроз интеракцију са ансамблом и стручним сарадницима (субјективан приступ). Акцент је постављен на рад диригента, који је кључна личност у ишчитавању и озвучавању партитуре као основне замисли композитора. С тим у вези, било је неопходно упознати се са Пучинијевим „смерницама” (*Il Decalogo di Puccini*, Luigi Ricci) ради успостављања одређеног односа за инсценацију дела. Задата објективност од стране партитуре и упутства експресије, које партитура налаже, доводи до субјективности и дубоке интима извођача – диригента. Циљ овог рада јесте да се прикаже приступ опери *Плашти* из визуре диригента, односно на који начин се диригент упознаје са делом пре његове сценске реализације и како се експресивност и субјективност осталих учесника, извођача, заједнички реализује на сцени.

Кључне речи: диригент, опера *Плашти*, инсценација, објективан/субјективан приступ, извођење музичког дела

Примљен: 24. 9. 2019.

Прихваћен: 24. 9. 2019.

---

* zoricamitev@gmail.com

Ања З. Лазаревић Коцић*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Одсек за музичку уметност,
Катедра за музичку теорију и педагозију

„ПЛАВЕ БЕЛЕЖНИЦЕ” – ИНТИМНИ МУЗИЧКИ ЗАПИСИ МАКСА РИХТЕРА

Посматрајући целокупан опус савременог британско-немачког композитора Макса Рихтера, може се закључити да је већина његових композиција у смислу инспирације, али и самог звука, везана за нешто веома лично, унутрашње – интимно. Његова поетика нераскидиво је повезана са концептима прошлости, сећања, интроспекције, осећајности. Једно од његових најзначајнијих дела, у контексту дискурса о интимности и минијатури у музици, јесте његов други албум/збирка „Плаве бележнице” („The Blue Notebooks”). Овај рад за циљ има осветљавање интимности коју проналазимо у делу „Плаве бележнице”: од извора инспирације за настанак целокупног дела, преко инспирације коју аутор проналази за одређене композиције/ставове, до рецепције од стране публике и критике. Већ сам наслов асоцира на записе који су кратки и крајње лични, намењени првенствено самом аутору записа. Кроз разматрање питања интимности у делу „Плаве бележнице”, у раду ће заправо бити указано и на једну од кључних тема Рихтерове поетике.

Кључне речи: Макс Рихтер, „Плаве бележнице”, савремено стваралаштво, топос интимности, концепт, поетика

*Примљен: 8. 9. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

---

* anja.lazarevic.kocic@filum.kg.ac.rs

Дина Д. Војводић*

Музичка школа „др Милоје Милојевић”

АНАЛИТИЧКА ВИЂЕЊА ПЕТРА БИНГУЛЦА – ЦИКЛУС „60 ЕМИСИЈА”

Петар Бингулац, је у свом критичарском и аналитичком опусу, пажњу посветио како музиколошким промишљањима о композиторима и њиховим делима, тако и аналитичком приступу појединим композицијама. У питању су дела која припадају епохама од барока до савремене музике – *Борба Танкреда и Клоринде* Клаудија Монтевердија, *Симфонијске варијације* Цезара Франка, *Остварени сан* Клода Дебисија, *Ноћи у шпанским вртovima* Мануела де Фалџе, *Александар Невски* Сергеја Прокофјева, *Реквијем за оне које волимо* Паула Хиндемита и *Мексички салон* Арона Коппленда. Све ове критике, односно анализе, настале су 1967. године, у оквиру циклуса „60 емисија”, Радио Београда, при којем је Бингулац радио скоро читав свој радни век. Циљ рада је да се осветли Бингулчев аналитички, односно теоријски приступ појединачним делима и тако оствари увид у ауторов мало другачији (у односу на примарно музиколошки) приступ одређеним делима и њиховим ауторима.

Кључне речи: Петар Бингулац, аналитички дискурс, радио-емисије, написи о музици

Примљен: 9. 9. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* dinavojvodic@yahoo.com

Катарина Д. Лазаревић Сретеновић*

*Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Катедра за музику у медијима*

ПОРТАЛ КАО ДИНАМИЧКИ АРХИВ – АНАЛИЗА САДРЖАЈА МУЗИКЕ НА ПОРТАЛИМА „РИТАМ ГРАДА” И „ИКРАГУЈЕВАЦ”

Предмет истраживања у овом раду су написи о музици на два локална портала у Крагујевцу – „Ритам града” и „Икрагујевац”. У раду се полази од претпоставке да су портали специфична врста динамичне архиве који нам могу помоћи у истраживању музичког живота локалне заједнице у одређеном временском периоду. За разлику од традиционалне архиве, која подразумева стабилно прикупљање и сортирање докумената, динамички архив карактерише константно допуњавање новим садржајима. Такође, у раду ће бити истакнуте и специфичности онлајн медија, како би се, касније, усредсредили на квантитативну анализу садржаја којом ће бити представљен број написа о музици, као и новинарски и музички жанрови, са циљем утврђивања начина писања о музичком животу на локалном нивоу.

Кључне речи: музика, интернет, онлајн медији, архив, портал

Примљен: 8. 9. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* katarinalazarevic87@gmail.com

Силвана П. Грујић*

Јавна медијска установа „Радио-телевизија Србије”,
Музичка редакција Телевизије Србије

АУДИО-ВИЗУЕЛНА ЗБИРКА „NEW EUROPEAN SONGBOOK” – „НОВА ЕВРОПСКА ПЕСМАРИЦА” КАО МЕДИЈСКИ ФОРМАТ НАРАЦИЈЕ И ЕКСПРЕСИЈЕ

„New European Songbook” – „Нова европска песмарица” је мултиплатформска копродукција земаља чланица Европске радио-дифузне уније, у организацији „ЕБУ Music and Dance experts” групе. У години обележавања стогодишњице завршетка Првог светског рата, ова аудио-визуелна збирка имала је назив „Рат и мир” и окупила је девет земаља које су биле инспирисане овом тематиком. Радио-телевизија Србије, као чланица ЕБУ, реализовала је видео-спот за песму „Сама”, чији су текст, музика и интерпретација настали као поручбина. У раду ће се анализирати елементи комплетне збирке, са акцентом на видео-споту за песму „Сама”, који је настао као продукт синхроног рада композитора, редитеља и уредника, те, касније, кореографа, сценографа, директора фотографије. Разматраће се корелација текста, музике, кореографског покрета и слике, у служби представљања наративног тока и експресије дубоких осећања изазваних суровим ратом и његовим последицама.

Кључне речи: „Нова европска песмарица”, ЕБУ, РТС, видео-спот, нарација, експресија

*Примљен: 4. 7. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

---

* silvagrujic@gmail.com

Александар Ч. Вуловић*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Одсек за музичку уметност,
Катедра за музичку теорију и педагогију

УТИЦАЈ ТЕМБРА ХАРМОНИКЕ И КЛАВИРА НА УСПЕШНОСТ ЗАПИСИВАЊА ТРОГЛАСНИХ ХОМОФОНИХ ДИКТАТА

У раду су приказани резултати педагошког експеримента, у којем је доказан утицај тембра хармонике и „стандардизованог“ наставног средства на предмету Солфеђо – клавира, на тачност/прецизност записивања трогласних хомофоних диктата.

Експеримент са паралелним групама, по систему еквивалентних парова, представља основни метод пилот-истраживања, реализованог током наставе солфеђа на Филолошко-уметничком факултету Универзитета у Крагујевцу. Узорак су сачињавали испитаници/студенти основних академских студија Музичке педагогије.

Статистичка анализа постигнућа испитаника/учесника експерименталног програма потврђује хипотезу: тембр хармонике умногоме доприноси да већина чланова експерименталне групе индивидуално, али, пре свега, на нивоу групе, остварује боље резултате од испитаника у контролној групи, то јест, успешније записује трогласне хомофоне диктате.

Кључне речи: тембр, хармоника, клавир, трогласни диктати, експеримент

*Примљен: 7. 9. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

---

* aleksandar.vulovic@filum.kg.ac.rs

Биљана Љ. Мандић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет Крагујевац

МОДЕРНИЗАЦИЈА ОСНОВНОШКОЛСКИХ ПРОГРАМА ЗА ПРЕДМЕТ МУЗИЧКА КУЛТУРА: НОВИ ПЕДАГОШКИ ИЗАЗОВ

У периоду од 2017. до 2019. године извршене су измене наставног програма за предмет Музичка култура, рађене у пару, заједно за један нижи и један виши разред основне школе, прецизније за I и V, II и VI, III и VII, IV и VIII разред. Школске 2018/19. нови наставни програми имплементирани су у I и V разред, а од наступајуће 2019/20. године њихова реализација започиње у II и VI разреду основне школе. Увид у четири нова наставна програма, функционално оријентисана ка исходима учења, представља посебан педагошки изазов, имајући у виду дуг временски период од два века, колико дуго предмет Певање/Музичка култура чини неизоставни део основношколског наставног програма. Нови наставни програми анализирају се у почетној фази, пре темељније провере у директној наставној пракси, и излажу првој, у конкретном случају научној анализи. У раду се анализирају сва четири наставна програма и указује на све ново и иновативно што чини саставни део њихових програмских садржаја.

Кључне речи: Музичка култура, наставни програми, основна школа, настава, модернизација

*Примљен: 9. 8. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

---

* biljana.mandic@filum.kg.ac.rs

Зоран Ж. Божанић*

Универзитет уметности у Београду,
Факултет музичке уметности,
Катедра за музичку теорију

ПРОБЛЕМИ У РАДУ НАСТАВНИКА ПОЧЕТНИКА НА ПРЕДМЕТУ КОНТРАПУНКТ У СРЕДЊОЈ МУЗИЧКОЈ ШКОЛИ

Контрапункт представља комплексан наставни предмет, који, поред теоријског усвајања градива, подразумева и различите облике практичног рада. Оваква слојевитост, али и чињеница да се он похађа у старијим разредима средње музичке школе, пред наставника почетника поставља многобројне изазове и потешкоће. Методичка литература музичко-теоријског предмета ову проблематику готово да не обрађује. На основу вишегодишњег искуства, стеченог кроз реализацију и вредновање студентских предавања, у овом чланку биће детектовани и систематизовани карактеристични проблеми наставе, уз одређење начина њиховог превазилажења. Поред тога, уодношавањем резултата појединих дидактичких истраживања са спецификом контрапункта, актуелизоваће се питања темељних наставних умећа, модалитета понашања наставника, његовог односа према професији и ученицима. Циљ је да се поставе основне смернице за наставни рад младог музичког теоретичара, чиме би се обезбедила његова боља оријентација у новој ситуацији, отклониле почетничке грешке и спречио наставак проблема током реализације наставног процеса.

Кључне речи: музичка теорија, контрапункт, методика наставе, реализација наставног часа, наставник почетник

Примљен: 11. 9. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* zbozanic@gmail.com

Марија К. Ивановић*

Универзитет у Крагујевцу,
Педагошки факултет у Ужицу

ЕКСПРЕСИВНОСТ У ДЕЧЈЕМ МУЗИЧКОМ СТВАРАЛАШТВУ И ИЗВОЂАШТВУ – ПОДСТИЦАЊЕ ДЕЛИМА ПОЛА КЛЕА

Експресивност музичког (ликовног) изражавања огледа се у остварењу комуникације са слушаоцем (гледаоцем). Појам „експресивност” користи се вишезначно, док се фразом „експресивно музичко извођење” објашњава извођење које код слушалаца изазива одређену реакцију. Стога, интерпретација представља комбинацију појединачних изражајних поступака који су одабрани да би изведена композиција произвела кохерентан и естетски задовољавајући доживљај.

С обзиром на то да је Пол Кле музику инкорпорирао у своје стваралаштво, идеја радионице, реализоване у одељењу четвртог разреда основне школе, била је да се експресивност ученичког музичког стваралаштва и извођаштва подстакне одређеним делима овог сликара. Циљ радионице био је да се испита на који начин ученици перципирају експресивност одређених Клеових дела, тј. које компоненте ликовног израза доприносе њиховом емоционалном доживљавању датих дела, али и перцепцији музичких елемената у њима. Пред ученицима су били задаци да одреде које компоненте презентованих дела перципирају као „музичке”, као и да створе и експресивно, на дечјим музичким инструментима, изведу музику која би представљала дата уметничка дела. Закључак је да су ученици способни да препознају експресивне елементе посматраних дела, као и да елементе и карактеристике ликовног искористе у стварању музичког дела и експресивно га изведу.

Кључне речи: Пол Кле, уметничко дело, експресивност, комуникација, дечје музичко стваралаштво и извођаштво, млађи школски узраст

*Примљен: 17. 6. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

* zmajaaa@gmail.com

МЕТОДИЧКИ АСПЕКТИ ПРИМЕНЕ АНИМИРАНИХ ФИЛМОВА У МУЗИЧКОМ ВАСПИТАЊУ

Савремени концепт музичког васпитања захтева компетентног васпитача који ће развијати креативност и дејче способности до максимума, подстицати на интеракцију и комуникацију, те мотивисати децу за активно учешће у раду и критичко промишљање. Од васпитача се очекује да буде припремљен на услове који подразумевају употребу најновије технологије и медија. Стога ћемо, са методичког аспекта, анимирани филм, као аудио-визуелни медиј, сагледати и као средство које васпитачи могу применити у оквиру музичког васпитања да подстакну мотивацију детета и припреме га за даљи рад. Из разлога што садржаји који се интерпретирају анимираним филмским медијем, путем филмског језика, комуникалошки могу бити схваћени као порука, при чему рецепција експресивних могућности филмског језика анимираниог филма захтева активирање ментално-психичких процеса код детета, анимирани филм ће имати мултифункционалну улогу и индиректно утицати на целокупни развој детета. Управо ће интердисциплинарни приступ омогућити овакво повезивање више уметности, али и других области рада, у логичке и функционалне целине, ослобађајући дете од пасивне улоге примаоца знања.

Кључне речи: музичко васпитање, интердисциплинарни приступ, анимирани филмови, мотивација

*Примљен: 19. 6. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

---

* ivana.milic75@gmail.com

Катарина Р. Станојевић*

Наташа М. Вукићевић

Универзитет у Крагујевцу,

Факултет педагошких наука у Јагодини

СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ И ЛИКОВНИ ИЗРАЗ ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

У раду се бавимо проблемом изражавања музичког доживљаја слушаног дела код деце предшколског узраста. Вербално изражавање музичких утисака је сложен захтев и осетљиво подручје у коме од њих очекујемо разоткривање интимних осећања подстакнутих музиком и није у складу са природом дечјег когнитивног, емоционалног и музичког развоја. Имајући у виду ову развојну карактеристику деце предшколског узраста, у раду смо представили интегративни приступ реализацији слушања музике и ликовног стваралаштва. Задатак је био ликовно изражавање музичког доживљаја композиције „Пицикато полка” Јохана Штрауса. Продукти наведеног методичког приступа анализирани су са аспекта препознавања изражајних карактеристика слушане композиције у дечјим ликовним радовима. У мноштву различитих дефиниција интегративног приступа поставља се питање прилагођености метода у односу на преоперационални стадијум когнитивног развоја деце, када њихова пажња може бити усредсређена само на једну димензију или аспект активности. Предложени концепт омогућава спонтано повезивање музичких елемената са ликовним елементима и превођење музичких доживљаја у ликовни израз.

Кључне речи: слушање музике, музички елементи, ликовно стваралаштво, интегративни приступ, предшколски узраст

Примљен: 6. 9. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* katarina.stanojevic21@gmail.com

Мирко Р. Јеремић*

Основна музичка школа „Невена Појовић”,
Гроцка

МУЗИЧКЕ АПЛИКАЦИЈЕ И ЊИХОВА УПОТРЕБА У НАСТАВИ МУЗИЧКИХ ПРЕДМЕТА

Усавршавањем дигиталних алата, мобилних телефона, таблета и других облика информационих технологија, отворен је један нов спектар могућности иновирања предмета који припадају науци о музици, како у основним и средњим музичким школама, тако и у општеобразовним школама. Међутим, на нашим просторима још увек не постоји њихова озбиљнија примена. Доношењем новог „Правилника о плану и програму наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање” издваја се развој савремених технологија у контексту стварања културе, коришћење савремених технологија код ученика и наставника употребом апликација, интернета, паметних табли, таблета и сл. Исти је случај и са новим правилницима о програмима наставе и учења основног образовања и васпитања о предмета Музичка култура. Успостављањем новог, дигиталног смера наставе, отворило се питање избора дигиталних алата који би били у употреби. У раду ћемо представити конкретне апликације и практичне примере њихове употребе у самом наставном процесу.

Кључне речи: музика, настава музике, информационе технологије, апликације, иновација наставе, дигитализација наставе

Примљен: 18. 6. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* mirkojer@gmail.com

Ирена Р. Станишић*
Власта М. Липовац

Академија васпитачко-медицинских студија,
Крушевац

НАРОДНА ПЛЕСНА АКТИВНОСТ – КОРАЦИ „МОРАВЦА” У ОКВИРУ НАРОДНЕ ТРАДИЦИЈЕ ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Чувари народне традиције, обичаја и веровања - прихватања предака, наслеђа и корена, у вртићима су васпитачи и преносе је на млађе генерације кроз различите форме рада, нарочито кроз усмерене активности из физичког васпитања. Усмерена активност је форма организације васпитно-образовног процеса кроз коју се остварују задаци физичког васпитања. У оквиру народних плесних активности обрађују се народна кола, која обилују разноврсним богатством корака, покрета, облика и ритмова, путем којих се деца упознају са традицијом и културом свог народа, формирају психофизичке способности, изграђују личност, схватају односе међу половима и односе узамног поштовања. У раду приказана, плесна структура „Моравца” потиче из Шумадије - етнокореографске зоне централне Србије. Она је представљена у основном делу усмерене народне плесне активности. Корак „Моравца” је корак налево, корак надесно и спајање корака.

Главни циљ примене приказаних усмерених народних плесних активности је да деца практично овладају њима и побољшају основне плесне покрете, да се омогући трансформација моторичких способности деце, усвоје мелодијске и ритмичке структуре игре, да деца развију љубав и поштовање према традицији и култури, развију координацију покрета и осећај за ритам, да науче да повежу музику и покрете, развију естетику и да развију лепо понашање и дружељубивост.

Кључне речи: народна традиција, плесна уметност, кораци „Моравца”, предшколски узраст, усмерена активност

*Примљен: 30. 8. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

* irenas@vaspks.edu.rs

Виолета Т. Јокић*

Универзитет уметности у Београду,
Факултет музичке уметности

МУЗИЧКА ПРАКСА МИЛИНКА ИВАНОВИЋА КАО ПРИМЕР СПЕКТАКУЛАРИЗАЦИЈЕ САВРЕМЕНОГ ФРУЛАШТВА

Милинко Ивановић (1958), мајстор фруле из Крагујевца, извођач је који вишедеценијски суделује на различитим музичким сценама, чувајући, на једној страни, традиционалне вредности, научене током младости путем радијског презентовања фрулашке праксе у доба социјализма, а, на другој страни, обликујући свој рад у контексту промене друштвене идеологије и буђења националне свести крајем 20. века. Он истовремено делује и на сценама које заступају иновативне и савремене комбинације, попут „world”, као и „ступовске” музике, тј. стваралаштва музичког састава „Ступови”, и других облика духовне и популарне музике. Спектакл има високо место на скали чулних слика и визуелних представа, а концепт спектакуларизације фруле прецизније одређује њену функцију и место у жанровима чија је кључна карактеристика перформанс. Рад је првенствено посвећен представљању различитих сфера деловања овог извођача, на основу личног поимања фрулашке праксе, као и начину на који је фрулаштво трансформисано и прилагођено захтевима музичке сцене у оквиру савременог мултикултуралног приступа неотрадиционалној музици у Србији.

Кључне речи: Милинко Ивановић, фрула, традиционална музика, Србија, фрулашка пракса, спектакл

Примљен: 17. 8. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* nmkpbjagdic@gmail.com

Данијела Д. Здравих Михаиловић*

*Универзитет у Нишу,
Факултет уметности*

РОМСКА МУЗИЧКА ПРАКСА У НИШУ

У раду се представља део резултата истраживања ромске музичке праксе у Нишу на почетку 21. века. У досадашњим истраживањима културни идентитет Рома углавном је сагледаван према сегментима који су издвајани као кључни – музика, језик и обичаји. Услед непостојања етничке територије, као и писаног језика, музика је била једно од водећих обележја ромског националног и културног идентитета.

Истраживање је базирано на теоријском и емпиријском делу; најпре као увид у стање музичке праксе Рома у писаним изворима, а затим као рад на терену, кроз разговор и интервју, ради прикупљања података. Први део рада обухвата преглед досадашњих истраживања ромске културе и уметности на територији Ниша, са фокусирањем на улогу музике у друштвеном животу. У другом делу рада представљени су изабрани примери ромске музике који доминирају у савременом музичком животу.

Кључне речи: ромска музика, културни живот Рома, Ниш, традиција, савремена музика

*Примљен: 20. 6. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

---

* dzdravicmihailovic@yahoo.com

Невена Ј. Вујошевић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ПОГЛЕД КРОЗ КЉУЧАОНИЦУ: МИНИМАЛИСТИЧКИ ПОТПИС ВЛАДИМИРА ТРМЧИЋА У „ПЕТ ХАИКУ” ЗА ФЛАУТУ, ВИОЛОНЧЕЛО И ХАРМОНИКУ

„Пет хаику” за флауту, виолончело и хармонику (2015), Владимира Трмчића, циклус је минијатура инспирисан стиховима јапанске хаику поезије. Изузетна унутрашња снага, у форми сведеног музичког израза, дистинктивна је црта стила овог Трмчићевог дела.

„Море у сумрак”, „снежне пахуље”, „магла”, „лептир”, „месец у освит”, идеја су круга живота; мотив узлазни, мотив силазни - онако како законитости хаику песме налажу. Експанзија минуциозног кроз интервалске покрете (и) мање од секунде и бескрајно суптилна динамичка сенчења носећа су црта стила овог дела, али и целокупне поетике аутора – специфичне и контемплативне.

Циљ рада јесте да се, у домену минималистичког музичког израза Владимира Трмчића, идентификују стожерни елементи циклуса који, у својој бити, јасно повезују садржајну нит циклуса, али указују и на постојање дубинских емотивних слојева у промишљању тренутка замрзнутог у времену.

Кључне речи: Владимир Трмчић, „Пет хаику”, минимализам, минијатура, слика

Примљен: 8. 9. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* nevena.vujosevic@filum.kg.ac.rs

Радост Ж. Галоња Кртинић*
Универзитет уметности у Београду,
Факултет музичке уметности,
Докторске студије музикологије

ЕКСПРЕСИВНОСТ МУЗИКЕ „МАШИНА, ФАБРИКЕ И ВОЗОВА”: ОДЈЕЦИ КОНСТРУКТИВИЗМА У БАЛЕТУ „ЧЕЛИЧНИ СКОК” СЕРГЕЈА ПРОКОФЈЕВА

Раних двадесетих година 20. века велики број руских уметника био је укључен у „изградњу” новог идентитета совјетске Русије. Притом, поново су успостављене везе са европском авангардом и учвршћени темељи руске авангарде, која је претходила Револуцији (1917) и Првом светском рату (1914–1918). Обнова контаката са Западом, после ратних и револуцијских дешавања, поклапа се и са развојем конструктивизма у уметности Русије, који представља главно полазиште овог истраживања. Циљ рада је осветљавање експресивности конструктивистичких „одјека” у балету „Челични скок” Сергеја Прокофјева (као јединственог примера комбиновања тема Совјетске револуције са конструктивистичким покретом), и то кроз испитивање неколико аспеката: контекста настанка дела и његове позиције у односу на концепт конструктивистичке уметности, затим Прокофјевљевих композиционо-техничких средстава, којима одликава идеје овог покрета, и, напослетку, потенцијалних порука које ово музичко-сценско остварење носи.

Кључне речи: конструктивизам, експресивност, Сергеј Прокофјев, „Челични скок”, балет

*Примљен: 5. 7. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

---

* radostgalonja@gmail.com

ИНТРОСПЕКЦИЈА ИЗ ИЗЛОГА. ИЗАЗОВИ КОМПОНОВАЊА И ИЗВОЂЕЊА ИНТИМНОСТИ НА ПРИМЕРУ „ФОНАЦИЈА” ЗА ГЛАС И ЕЛЕКТРОНИКУ АНЕ ЂАТОВИЋ

Уметнички део докторског пројекта композиторке Ане Ђатовић, вишеставачни циклус „Фонације” за глас и електронику, ауторка дефинише као „интимни списак вокалних присећања” и „покушај дефинисања свог вокалног идентитета”. Ауторка, уједно и једини извођач (вокална солисткиња која свира и електронски парт), током извођења имитира ситуацију компоновања дела. Седи на сцени за рачунаром и, док пева, мирно, сведеним покретима, управља секвенцом. Извођење је осмишљено као приватан, наглашено некомуникативан чин, а осећај затворености, природан за процес компоновања, огољен је и приказан на сцени. Имитација и вештачки однос према интимности присутни су и током компоновања. У ситуацији композитор/извођач, током компоновања музике, која треба да се доживи на нивоу звучног дневника, нечега ’тајног’, стално присутна претпоставка ’јавног’ извођења утиче на одлуке у свакој фази компоновања. Рад приказује начине на које ауторка прилагођава уједно и оно што говори и начин на који то саопштава, трудећи се да интензивира осећај интимности и подстакне и ’прикаже интроспективност’.

Кључне речи: „Фонације”, Ана Ђатовић, интимност, интроспективност, композитор-извођач, електровокална музика

Примљен: 3. 7. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* anagnjatovic@gmail.com

„LONESOME SKYSCRAPER” – ОД ЗВУЧНОГ УЗОРКА, КАО ИНТИМНОГ МУЗИЧКОГ ЈЕЗГРА, ДО ПОЛИФОНОГ МУЗИЧКОГ МИШЉЕЊА

У овом раду се бавим анализом процеса компоновања на примеру свог електроакустичног музичког дела „Lonesome Skyscraper”. Намера ми је да укажем на важност стварања звучног узорка као интимног музичког језгра, али и на одабир специфичних начина обраде тих узорака и њиховог коришћења у електронском слоју композиције, као и на превод и/или подражавање неких од њих у оркестарском слоју.

Такође, истичем да је, поред полифоног музичког мишљења, хармонско јединство овог музичког дела, добијено методом спектралне анализе само једног од изабраних узорака, довело до органског спајања електронског и акустичног слоја, где су границе између дигиталног и аналогног постале замагљене. Који ће звучни узорци бити коришћени и на који начин ће бити обрађени, како ће бити преведени у хармонски или мелодијско-ритмички материјал у оркестру и како ће електронски и акустични слој настајати, произлази искључиво из мог унутрашњег, интимног света асоцијација, замишљања и саморефлексије.

Кључне речи: „Lonesome Skyscraper”, интимност, звучни узорак, полифоно музичко мишљење

Примљен: 31. 8. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* ivana.ognjanovic@gmail.com

Јелена М. Младеновски*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Одсек за музику

ЦВЕЋЕ У РУХУ МУЗИКЕ У МИНИЈАТУРАМА ЈАНА СИБЕЛИЈУСА

Цвеће, као најлепши дар природе, својом изразитом разноликошћу и живописношћу ретко кога може да остави равнодушним, било да се налази у природном окружењу или башти и балкону. Управо тај емотивни доживљај ствара посебну блискост са музиком.

У циклусу минијатура „оп. 85” Јан Сибелијус језиком музике приказује поједине врсте цвећа, постижући својеврсну синтезу атмосфере финског пејзажа и музике, у којој комбинује њену елементарну снагу, виталност и дубину изражаја.

У раду се аналитички посматрају начини повезивања особности цвећа, његовог станишта и увржене симболике, са музиком, и примећује веома разноврстан музички израз којим композитор остварује снажну експресивност и изразиту интертекстуалност.

Кључне речи: Цвеће, музика, пејзаж, експресивност, интертекстуалност

*Примљен: 30. 6. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

---

* jelenamladenovski@filum.kg.ac.rs

Александра П. Ивковић*

Универзитет уметности у Београду,
Факултет музичке уметности

ШЕНКЕРИЈАНСКА АНАЛИЗА ШОПЕНОВЕ „МАЗУРКЕ ОП. 33 БР. 4”

Аналитички приступ делима из репертоара тоналне музике већином се своди на примену метода традиционалне анализе, који се превасходно тичу хармонског и формалног аспекта дела. Свесни бројних ограничења и критика које прате Шенкеров (Heinrich Schenker) концепт, немамо за циљ да шенкеријанску анализу понудимо као алтернативу традиционалној, већ да на примеру Шопенове (Chopin) „Мазурке Оп. 33 бр. 4” илуструјемо једну од могућности приступа делу, с обзиром на њену, не тако честу, примену у домаћој аналитичкој пракси. Разлог више за актуализацију шенкеријанске анализе је и тај што она управо претендује да обједини у органску целину различите теоријске дисциплине и прикаже динамичке односе, првенствено између хармоније и контрапукта, као и анализе музичке форме. С друге стране, шенкеријанска анализа омогућава аналитичару да применом специфичног система симбола укаже на различите нивое хијерархијске организације у делу, од елемената који се налазе на „површини” дела до оних у његовом дубинском слоју. Стога, специфичност шенкеријанске анализе је да, осим што пружа увид у посебност дела које је предмет анализе, а која се налази на његовој површини, укаже и на односе које то дело успоставља са ширим репертоаром дела, односно који су својствени и заједнички делима тоналне музике уопште, а налазе се у дубинском слоју структуре.

Кључне речи: шенкеријанска анализа, Шопен, мазурка

Примљен: 2. 9. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* ivkovic.aleksandra83@gmail.com

Милена М. Јовановић*

Универзитет уметности у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Одсек за музичку уметност

УПОТРЕБНА И СЕМАНТИЧКА ВРЕДНОСТ ДОДЕКАФОНСКЕ ТЕХНИКЕ У ДЕЛИМА КОМПОЗИТОРА ПРАШКЕ ГРУПЕ

Додекафонски принцип је један од начина изградње музичког тока у делима аутора обједињених под називом Прашка група. Термин Прашка група односи се на: (1) групу српских композитора којој припадају Милан Ристић, Љубица Марић, Станојло Рајичић, Драгутин Чолић и др Војислав Вучковић, (2) на временску окосницу међуратног периода у оквиру које су композитори стварали током студија у Прагу, а затим по повратку у Београд, као и на (3) стилску хомогеност експресионистичког усмерења. Како је додекафонска техника само делимично присутна у стваралаштву наведених композитора, потребно је указати на места и композиције у којима се додекафонски принцип остварује, а затим и на његову семантичку вредност у циљу сагледавања различитих значења која произилазе из различитог начина третмана додекафонског система као значајног експресионистичког средства.

Кључне речи: додекафонска техника, Прашка група, експресионизам, семантичка вредност

Примљен: 27. 9. 2019.

Прихваћен: 27. 9. 2019.

---

* milena.jovanovic@filum.kg.ac.rs

Биљана М. Павловић*

Универзитет у Приштини-Косовска Митровица,
Училијски факултет у Призрену-Лејосавић

ПЕДАГОШКА ВРЕДНОСТ РУКОВЕТИ СТЕВАНА МОКРАЊЦА

У раду се разматра педагошка вредност *Руковети* Стевана Мокрањца у основношколској настави. Циљ је да се утврди значај слушања ових композиција у контексту остваривања патриотског васпитања. Патриотско васпитање представља сегмент друштвено-моралног васпитања и неопходан услов свестрано и хармонично развијене личности. Од посебног педагошког и националног значаја је остваривање патриотског васпитања у основним школама на територији Косова и Метохије, јер оно доприноси развијању и јачању српског културног и националног идентитета. У настави музичке културе ово васпитно подручје се реализује посредством одговарајућих музичких садржаја, међу којима традиционална и уметничка национална музика имају велики значај. Како су Мокрањчеве *Руковети* засноване на уметничкој обради народних мелодија, оне су драгоцен садржај за упознавање музичког фолклора и националне уметничке музике, као значајних одредница српске културе и идентитета. Из тог разлога, у раду ће се указати на могућност обраде „Осме руковети – Песме са Косова”, по моделу интегративне наставе, што треба да допринесе њиховом свеобухватном доживљавању и разумевању, актуелизацији *Руковети* у настави, те остваривању патриотског васпитања. У истраживању су коришћене метода теоријске анализе и синтезе и анализа садржаја.

Кључне речи: основна школа, патриотско васпитање, интегративна настава, руковети

Примљен: 30. 9. 2019.

Прихваћен: 30. 9. 2019.

* biljana.pavlovic@yandex.ru

IV
ПРИМЕЊЕНА И ЛИКОВНА УМЕТНОСТ

Милан Д. Максимовић*
Универзитет у Београду,
Архитектонски факултет,
Депаршман за архитектуру

ДИСКУРС ИНТИМНОСТИ У СТАМБЕНОЈ АРХИТЕКТУРИ

У овом раду истражује се манифестација интимних људских потребе и релација као елемената који дефинишу концепт архитектуре становања, пре свега у домену просторне организације и детаља коришћења простора. Кроз студију случаја организације стамбених јединица минималне просторне површине, методом генерализације од појединачног ка општем, изводе се показатељи како интимност становања и човекових потреба могу постати показатељ карактеристика целокупне архитектонске концепције и поред наизглед разноврсних типолошких случајева и временских одредница. Циљ рада је да се, кроз одабране примере, изведе значај интимних просторних детаља за укупну архитектонску појавност и афирмацију истинских архитектонских вредности. Очекивани резултат рада треба да представља, на теоријском нивоу, поновно преиспитивање значења одређених аспеката у организацији и материјализацији стамбеног простора, а тиме и артикулације важних елемената стамбене архитектуре.

Кључне речи: становање, стамбена архитектура, интимни дискурс, интимност

Примљен: 26. 8. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* milan.maksimovic@arh.bg.ac.rs

Dragana M. Vasiljević Tomić*
Aleksandra M. Ugrinović

*Univerzitet u Beogradu,
Arhitektonski fakultet*

PARTENON VS NOVI AKROPOLJSKI MUZEJ

Kroz istorijski pregled, izbor lokacije, analizu koncepta, programske postavke i materijalizacije rešenja Bernarda Čumija (Bernard Tschumi), ispituju se razlozi i uzroci odluka koje je donosio. Takođe, ovaj rad istražuje da li se Bernard Čumi, prilikom projektovanja Novog akropoljskog muzeja, rukovodio Vitruvijevim principima prisutnim na Partenonu ili je njegovo rešenje interpretacija Partenona kao slike, pojavnosti i efekata koje pruža. Predmet rada je komparativna analiza Partenona i Novog akropoljskog muzeja: ispitati sličnosti i razlike Novog akropoljskog muzeja i Partenona, identifikovati elemente koji su inspirisani Partenonom i njegovom istorijom, ustanoviti dijalog između starog i novog, istražiti razloge i uzroke odluka koje je Čumi donosio tokom projektovanja Novog akropoljskog muzeja, ustanoviti da li je Novi akropoljski muzej interpretacija slike i efekta Partenona ili Vitruvijevih principa prisutnih na Partenonu, utvrditi zasnovanost kritika stručne javnosti da Čumijevo rešenje nije u skladu sa kontekstom u kome nastaje.

ključne reči: Partenon, muzej, slika, pojavnost, kontekst, koncept

Примљен: 22. 5. 2019

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* draganavt@arh.bg.ac.rs

Јелена П. Ристић Трајковић*

Ана З. Никезић

Универзитет у Београду,
Архитектонски факултет

НОВО ЧИТАЊЕ МОДЕРНЕ АРХИТЕКТУРЕ: ИЗГРАДЊА КУЛТУРНОГ ПРОСТОРА НОВОГ БЕОГРАДА

Рад полази од претпоставке да су архитектура и друштво у реципрочном односу и дијалогу који обликује форму и функцију, као и естетику, односно искуство простора свакодневице. На примеру послератног модернистичког наслеђа Новог Београда, методом компаративне анализе, рад истражује различите приступе у конструисању урбаних наратива и дефинисању естетике простора, од планираних, преко реализованих, до живљених концепата. Модернистичко наслеђе Новог Београда је посебно релевантно, имајући у виду велику просторну размену, као и специфичан друштвени контекст, како у време изградње, тако и у савременом тренутку. Такође, визуелна и наративна репрезентација урбаног живота у оквиру новобеоградских блокова веома је карактеристична у смислу везе између архитектуре, искуства, идентитета и репрезентације простора. Актуелност теме потврђују бројне иницијативе и питања у вези заштите, употребе и актуелне трансформације модернистичког наслеђа. Циљ рада је да прикаже различите интерпретације и аспекте разумевања културног наслеђа Новог Београда, који су од значаја за разумевање постојећих наратива и дефинисање нових пројектантских наратива и приступа који су сензитивни у односу на потребе локалног културног контекста.

Кључне речи: репрезентација, идентитет, култура, просторно искуство, модернистичко наслеђе, наратив

Примљен: 21. 8. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* jelena.ristic@arh.bg.ac.rs

Бојана М. Јерковић*
Небојша С. Фотирић

*Универзитет у Београду,
Архитекциони факултет*

КОНТЕКСТ УМРЕЖЕНОСТИ И ТЕРМИНАЛ-АРХИТЕКТУРА: ПОЗИЦИЈА АРХИТЕКТОНСКЕ ФОРМЕ У ПРОСТОРИМА ТОКОВА САВРЕМЕНОГ ГРАДА

Основни циљ овог рада је да истражи позицију архитектонске форме у односу на феномен токова у савременом градском контексту, који се, у преклапању философије, културе и архитектуре, анализира као парадигма умрежености у разматрању сложености, променљивости и динамичких својстава релација између материјалних и нематеријалних конструката свакодневнице. Позиција архитектуре у таквом контексту постаје израз трансформација вредности и материјалних основа естетског искуства простора. У овом раду, синтагму терминал-архитектура употребљавамо у значењу које не подразумева програмско и типолошко одређење, већ позицију у оквиру процеса – објекат умрежен у динамички систем градске структуре, где су релације и субјективност носиоци вредносног система архитектонске форме, као разлике у понављању у сложености просторно-временског континуитета. У складу са тим, субјективност, променљивост и динамизација структуралних принципа простора препознате су као супротности историјски утемељеним одређењима и естетским принципима архитектонске форме. У односу у ком ток, као кинестетичка и релациона вредност, постаје носилац формалних одлика архитектонског простора, хибридна програма и губитак типолошких дефиниција постају изрази дисперзије и дематеријализације историјских фундамената архитектонске форме, чиме отварају нове спектре архитектонских иновација и пројектантских принципа.

Кључне речи: ток, архитектонска форма, флуидност, умреженост, естетско искуство

*Примљен: 8. 9. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

---

* bojana.jerkovic@arh.bg.ac.rs

Душан Д. Милановић*
Универзитет у Београду,
Архитектонски факултет

АРХИТЕКТОНСКИ КОНКУРСИ КАО АЛАТ ИСТРАЖИВАЊА, СТУДИЈА СЛУЧАЈА: NONARCHITECTURE КОНКУРСИ

У овом раду испитиваћемо начине на које прописани архитектонски конкурси могу да буду алат за истраживање ширег поља архитектуре и уметности проширених медија. Архитектонски конкурси уједињују форме и идеје задатка пројекта, плурализам његових интерпретација и тако, заједно, постају база за отворено (енг. *opensource*) истраживање. Концептуалним скоковима се савладавају постојеће баријере и отварају нови оквири, брзине и размере кроз које се може посматрати простор и време.

Платформа *Nonarchitecture* је, у периоду од 2016. до 2019, организовала, спровела и објавила резултате девет тематски повезаних архитектонских конкурса. Осим превазилажења већ наведених граница, у овом конкретном случају превазилазе се и границе саме дисциплине архитектуре: како је наведено у манифесту платформе, окупљени пројекти „...нису Архитектура, већ ... (нешто треће)”. Притом се стварају концепти које називамо инстанце потенцијалне архитектуре, неконвенционални дизајн са статусом артефакта.

Анализом, синтезом и структурирањем материјала из курсне документације и објављених публикација, могу се стећи генерални закључци о томе у ком смеру се може претпостављати развој дисциплине. Овим радом се тежи да се обимна грађа систематизује, разврста, објасни и представи, али и одреде основне идеје и начела која формулишу решења.

Кључне речи: архитектонски конкурс, идејно решење, *designresearch*

Примљен: 10. 7. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* dusanmil_89@yahoo.com

Вања Р. Спасеновић*

Ивана М. Ракоњац

Архитектонски факултет,
Универзитет у Београду,

АТМОСФЕРСКА ЦЕЛИНА СКАДАРСКЕ УЛИЦЕ У БЕОГРАДУ

Централна развојна и културна осовина Београда, установљена у Генералном урбанистичком плану, дефинише предвиђени континуитет развоја садржаја културе у граду. Скадарска улица препозната је у оквиру осовине културе као полигон за анализу атмосферских квалитета места, на основу карактеристичних морфолошких, функционалних, амбијенталних и меморијалних вредности. Циљ рада представља објективизовање интимног односа корисника и простора кроз анализу уличног фронта Скадарске улице. Улични фронт интерпретиран је кроз појам градске сценографије, односно визуелног утиска који корисник простора формира током опажајног сусрета са окружењем. Визуелни утисак простора, дефинисан на основу испитивања интензитета чулног доживљаја у зависности од дистанце сагледавања изграђеног фронта, представља основни параметар при анализи архитектонских вредности атмосферске целине.

Кључне речи: оса културе, културно наслеђе, амбијенталне вредности, атмосферска целина, визуелна интерпретација

Примљен: 16. 8. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* vanja.spasenovic@gmail.com

Ивана М. Ракоњац*
Бојана М. Јерковић Бабовић
*Универзитет у Београду,
Архитектонски факултет*

ФЛЕКСИБИЛНОСТ КАО АСПЕКТ ФЛУИДНОСТИ ГРАНИЦЕ

Флуидност границе, са аспекта флексибилности, манифестује се кроз динамички доживљај архитектонских и амбијенталних вредности простора у току кретања. Флексибилност границе наглашена је сукобима који се дешавају када се два простора боре за исту контуру, а испољена је кроз степен интимности који диктира ограничења која одређују хијерархију приватности простора. Циљ рада представља испитивање интимног односа корисника и простора кроз анализу флексибилности границе отвореног јавног простора града. Однос човека и простора условљен је начином на који корисник формира представу окружења у односу на релације приватно–јавно, споља–унутра, отворено–затворено, примерено–непримерено, доступно–недоступно, што се одражава на ритам активности у оквиру отвореног јавног простора.

Кључне речи: кретање, ток, архитектонске вредности, амбијенталне вредности, атмосфера

*Примљен: 16. 8. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

---

* i.rakonjac@arh.bg.ac.rs

Маријана В. Пауновић*

Универзитет уметности у Београду,
Факултет примењених уметности у Београду

ПРИМЕНА ПЕРСПЕКТИВНЕ МЕТОДЕ У САВРЕМЕНОЈ УМЕТНИЧКОЈ ПРАКСИ

Тема овог рада је перспектива као метода којом се остварују различити визуелни ефекти и њихова широка примена у визуелним уметностима.

Рад обухвата различите аспекте примене перспективне методе и истаживачким приступом анализира њихове односе. У посебном поглављу су разматрани ефекти илузије простора који се њом остварују. Перспектива, као метода којом се приказују просторни односи, важна је за историјско, контекстуално и социолошко позиционирање одређеног уметничког рада у интертекстуалном дискурсу. Она се истиче као модел поимања и приказивања света и стварности кроз теоријске оквире различитих епоха и аутора као што су: Еуклид, Брунелески, Ницерон, Балтрушаитис, Гомбрих, Панофски, Борисављевић, Дамиш, Лакан итд. Овом аспекту у раду посвећена је посебна пажња, јер се место перспективе у процесима стварања уметничког, посебно архитектонског пројекта, све више занемарује развитком рачунарских технологија, а сам појам користи се фрагментарно, и то углавном као означитељ за угао гледања или нешто будуће, предвиђено.

Циљ је да се, путем синтетичке методе у интердисциплинарном систему истраживања, осветле широки потенцијали перспективе, како техничког, тако и симболичког карактера и да се, путем аналитичке и компаративне методе, прикажу занемарени модели који се могу контекстуализовати и тако довести до нових резултата у уметничкој пракси.

Кључне речи: визуелне уметности, перспектива, анаморфоza, простор, оптичка илузија

*Примљен: 1. 9. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

* marijanavpaunovic@gmail.com

Лазар Д. Мандић*

ЈП Урбанизам,
Крагујевац

СВЕТЛОСТ, СЕНКА И ЕФЕКТИ СУНЧАНОГ ОСВЕТЉАЈА КАО ЕЛЕМЕНТ ЕСТЕТИКЕ ПОСТСОЦИЈАЛИСТИЧКИХ ГРАДСКИХ ТРГОВА – ПРИМЕР ГРАДСКИ ТРГ ПРОДОР У КРАГУЈЕВЦУ

У раду се разматра релација између модернистичког естетског концепта и естетског концепта одрживог развоја кроз архитектонску и урбанистичку праксу планирања и изградње постсоцијалистичких градских тргова. Покрећу се питања естетског искуства корисника јавних простора у односу на субјективни осећај угодности.

Урбани дизајн европских градова све већи значај даје квалитетним јавним просторима који су прилагођени људима. Јан Гел истиче значај људске димензије и осећаја у јавном простору. Оживљавање градског центра, подстицање пешачења и боравка на отвореном, прилагођавање простора појединим корисничким групама, постали су кључни су задаци урбаног дизајна у наредним годинама.

Анализирајући успостављене просторне односе, архитектонско обликовање реализованих објеката и субјективни доживљај различитих корисника на конкретном примеру – градски трг Продор у Крагујевцу, успоставља се теза о повезаности естетског доживљаја и термалног комфора, који је карактеристичан за постсоцијалистичке градске тргове.

Кључне речи: модернистички естетски концепт, постсоцијалистички градски трг, термални комфор, урбани дизајн

Примљен: 1. 9. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* archlazarmandic@gmail.com

Јелена В. Атанасијевић*

Драган Н. Марчетић

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко уметнички факултет

ИНТИМНО У АРХИТЕКТУРИ – КЉУЧНИ АСПЕКТИ У ДИЗАЈНИРАЊУ ПРОСТОРА

Психолошка подела простора на „интимни” указује на просторне димензије и позиције одређених корисника/субјеката. У зависности од перцепције „личног” и „социолошког” аспекта, постиже се диспозиција архитектонских елемената склопа у дефинисању одређених функционалних зона. У раду ће бити представљени кључни аспекти у дизајнирању простора-ентеријера и екстеријера, са акцентом на дефинисању посебних пројектантских схема, а у складу са правилима струке.

Сваки ауторски пројекат је и део концепта преноса идеје „интимних” перцептивних доживљаја простора. У складу са личним/интимним доживљајем простора биће представљени различити типови архитектонских склопова.

Кључне речи: интимна раздаљина, *intimatedistance*, перцепција, архитектура

Примљен: 13. 8. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* jelena.atanasijevic@filum.kg.ac.rs

Dijana L. Metlič*

Univerzitet u Novom Sadu,
Akademija umetnosti Novi Sad

ILUSTROVANA POEZIJA LENE LEKLERK I NJEN ZNAČAJ ZA KNJIŽEVNI LEGAT SRPSKE SLIKARKE LJUBICE CUCE SOKIĆ

Književni legat srpske slikarke Ljubice Sokić sadrži značajan broj retkih izdanja izdavačke kuće „Larbalet” iz Liona, čiji je vlasnik bio Mark Barbeza, suprug Sokićkine prijateljice, istoričarke umetnosti Olge Kešeljević. Među njima, istaknuto mesto pripada zbirci poezije pesnikinje Lene Leklerk - „Uspavana jabuka”, za koju je intimističke grafike radio Alberto Đakometi. U fokusu ovog rada nalaze se tzv. mali istorijski narativi, koji upućuju na značajne veze između Francuske i Srbije, ostvarene nakon Drugog svetskog rata zahvaljujući Cuci Sokić i njenoj umetnosti. Ključni protagonisti ove priče su stvaraoci koji su birali intimne teme i sporedne puteve kako bi progovorili o značajnim istorijskim događajima. Rad rasvetljava odnos između Cuce Sokić, Lene Leklerk i Đakometija, do sada nepoznat u nacionalnoj istoriji umetnosti.

Кључне речи: intimizam, grafike, Cuca Sokić, poezija, Lena Leklerk, Alberto Đakometi

Примљен: 18. 8. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* dijana.metlic@uns.ac.rs

Neda N. Radoičić*

Univerzitet umetnosti u Beogradu,
Interdisciplinarne studije,
Teorija umetnosti i medija

INTERTEKSTUALNOST U DIGITALNOJ INSTALACIJI KRISA MARKERA „SLIKE NA IZLOŽBI” IZ 2008. GODINE

Istraživački problem ove studije je intertekstualnost u digitalnoj instalaciji Krisa Markera „Slike na izložbi”, iz 2008. godine, koja se nalazi na Jutjubu. Julija Kristeva je osmislila termin intertekstualnost, u kontekstu uznapredovalih poststrukturalističkih rasprava, uz eksplicitno intertekstualno prisvajanje Bahtina i Sosira. Bahtinova metalingvistika istražuje dijaloške (intertekstualne) odnose dela s drugim delima i s drugim jezicima. Istraživačko pitanje ovoga rada je: „Gde se intertekstualnost manifestuje u digitalnoj instalaciji Krisa Markera „Slike na izložbi” ?”. Marker ističe mogućnost relacije između filma i arhive, dalje, u digitalni prostor. Istaknuti primer Markerovog načina konstruisanja filmske „immemory” u relaciji sa umetnošću izložen je u njegovoj digitalnoj instalaciji „Slike na izložbi”, koja je osmišljena poput virtuelnog muzeja. Primarna hipoteza ovoga rada je intertekstualnost, koja duboko prožima Markerovu digitalnu instalaciju „Slike na izložbi”. Cilj ovog kvalitativnog istraživanja je da se doprinese procesu podizanja nivoa svesti o značaju potrebe za produblivanjem i ispitivanjem intertekstualnosti u savremenoj umetnosti.

Ključne reči: intertekstualnost, tekst, iskaz, intertekst, dijalog, dijalogičnost

Примљен: 26. 7. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* nedaradoicic@gmail.com

METLA, PARTVIŠ I SINGERICA U IZVEDBENIM UMJETNOSTIMA RH SCENE

Od konceptualnih metli, kojima su mladi anarhobitnici izveli akciju Crveni Peristil (1968), kao prvu javnu intervenciju u bivšoj Jugoslaviji, preko partviša, kojim je Igor Grubić izveo prvu intervenciju u RH s podlogom građanske inicijative (Crni Peristil, 1998), trideset godina kasnije, u drugome dijelu rada zadržat ću se na Singericama Katalin Ladik i Ivane Popović. Tako je, jednom prigodom, Katalin Ladik istaknula, a povodom reminiscencije o arhetipskoj Singerici, da već i naslovi njezinih knjiga – npr. *Balada o srebrnom biciklu*, 1969, *Bajka o sedmoglavoj šivačkoj mašini*, 1978, *Bludna metla*, 1984. – odražavaju umjetničinu opsjednutost tehničkim predmetima svakodnevnice. Ivan Salečić, u tekstu „Kipovi, kostimi, kazalište i couture – svi za jednog, jedan za sve”, ističe kako je svoju šivaću mašinu Ivana Popović upotrebljavala kao prijenosno računalo: „njezina bijela prijenosna šivaća mašina radila je svuda gdje bi se Ivana Popović zatekla i taj se rad nije odnosio samo na nju kao šilicu”. Stoga i nije slučajno što je na poleđini naslovnice monografije (ur. Nataša Ivančević) Ivanin logo – njezina Singerica, koju je ovjekovječila na brojnim svojim slikama, modificirano kao Singer Sing, Super Bagat, Super Slavica, prema nazivima mašina koje je u kojem životnom razdoblju imala.

Ključne reči: akcija, umjetnost performansa, metla, partviš i Singerica

Примљен: 29. 5. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* suzana@ief.hr

Јована Н. Ђорђевић*

Универзитет у Крагујевцу,
Факултет педагошких наука у Јагодини

ИНТИМНА ИСПОВЕСТ ФРИДЕ КАЛО КАО УМЕТНИЧКИ ЧИН

Почетак 20. века, у дисциплини психологије, означен је објављивањем психоанализе, односно проширивањем свести о психи човека ка несвесном и коренима мотивације. Предмет изучавања постају несвесни живот и његове манифестације – сан и неуроza. Уметност се ставља у простор између сна и неуроze, на место где конфликт више не може да се обузда као компромис у сновима, али још није постао патоген у виду неуроze. Са појмом сањарења Фројд изједначава појам фантазије, коју представља као активност испуњења жеље, која настаје када нека инстинктивна жеља наиђе на отпор, изазивајући фрустрацију. Говорећи о „уметнику који фантазира”, Фројд наглашава да је фантазирање карактеристично за све одрасле људе. Док обичан човек чува своје фантазије у тајности, уметник има потребу да потврди своје постојање, испољавајући осећања и емоције које не могу бити саопштене уобичајним каналима комуникације.

На примеру слика Фриде Кало, у овом раду анализиран је начин на који се интимне исповести материјализују кроз уметнички чин, који не причињава задовољство само за уметника, већ и за људе који су суочени са насталим делима.

Кључне речи: уметност, фантазија, аутопортрет, сањарење, фрустрација, аутотерапија, психоанализа

Примљен: 17. 6. 2019.

Прихваћен: 13. 9. 2019.

---

* avramjov@yahoo.com

Миа М. Арсенијевић*
Универзитет у Крагујевцу,
Факултет педагошких наука у Јагодини

НЕЖНО И ЧВРСТО – ИНТИМНИ СВЕТ ГОРДАНЕ КАЉАЛОВИЋ

„Нежно и чврсто” је назив изложбеног пројекта, који је, 2008. године, у београдској галерији „Звоно” реализовала уметница Гордана Каљаловић. Овом изложбом уметница је публици одшкринила врата свог интимног света и допустила посматрачима да завире у њену шкрињу тајни, дневник из младости, да се сусретну са драгоценим породичним портретима и другим артефактима њеног детињства. Привлачећи публику необичном поставком, процишћеном естетиком и емотивним садржајем, уметница је посматрачима пружила шансу да са дистанце учествују у њеној интими. Посматрачи тако постају војери који разоткривају уметницу, али се несвесно упуштају и у истраживање властите прошлости и трагање за сопством. У овом раду интерпретираћемо дело Гордана Каљаловић, покушати да разоткријемо поруке које је у дело уткала, да конструишемо њену ’причу’, али и откријемо специфичне стратегије и тактике којима се ова уметница служила како би својим, по карактеру интимним наративом, деловала у јавном простору.

Кључне речи: интимно, приватно, јавно, Гордана Каљаловић, феминизам

*Примљен: 19. 8. 2019.
Прихваћен: 13. 9. 2019.*

---

* mialukovac@yahoo.com

Тамара М. Стојановић Ђорђевић
Војислав Л. Илић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈА У НАСТАВИ ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ

Аутори у овом раду износе карактеристике индивидуализације у настави ликовне културе, као и етапе, облике ове врсте наставе. Под појмом индивидуализоване наставе подразумевамо такву организацију наставног рада која се темељи на индивидуалним разликама између појединаца, при чему се полази од њихових општих, специјалних способности ученика, различитих индивидуалних искустава, облика и стилова учења. Ова врста наставе се у великој мери темељи на самосталном раду ученика и континуираном праћењу, вредновању од стране наставника. Акцент је на развијању одговорности ученика за сопствени рад. У овом раду, аутори разматрају на који начин се индивидуализација примењује у настави ликовне културе, која је специфична по својим особеностима, јер подстиче развој креативности и стваралаштва код деце. Самим тим, настава ликовне културе пружа огромне могућности наставницима за индивидуализовани рад. Поред теоријских карактеристика, у овом раду дати су примери из праксе, што у знатној мери омогућава боље сагледавање и примену индивидуализације у настави ликовне културе.

Кључне речи: индивидуализација, настава ликовне културе, стваралаштво, способности ученика, организација наставног рада

Примљен: 5.9.2019.
Прихваћен: 23.9.2019.

---

* vilicdva@gmail.com

**НАУЧНИ ОКРУГЛИ СТО
БРЕНДОВИ У КЊИЖЕВНОСТИ,
ЈЕЗИКУ И УМЕТНОСТИ**

Марија М. Ђирић*
Биљана Љ. Мандић

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Одсек за музичку уметност

ФАНТАЗИЈА: МУЗИЧКА ГОЗБА ВОЛТА ДИЗНИЈА

Тек посредно, музика може да укаже на „прехрамбене” контексте, онда када је удружена са уметностима или медијима речи и (или) слике, који то чине на далеко експлицитнији начин. Како је овај рад замишљен тако да образује целину са претходно конципираним заједничким текстом и да остане доследан дефинисаном оквиру истраживања (афирмација музичке уметности и музичка едукација у доменима медија), настављамо започету линију, али је проширујемо за нови појам: музичка гозба.

Постоје филмска остварења која у себи обједињују вишеструке параметре популаризације музике и музичке едукације. Пример тога је *Фантазија*, један од брендова компаније Волта Дизнија (1940). Фантазија је музичка гозба у пољу анимираног филма (реферирамо на поступак којим музички уметници указују на музичко обиље и квалитет). У извесним сегментима, овај филм-концерт фигурира као гозба чак и дословно, будући да маштовита визуелна решења аниматора претпостављају довођење музике у везу са јелом и (или) пићем. Издвојићемо најизразитије призоре.

У *Посвећењу пролећа* Стравинског, уместо слика из паганске Русије, сведочимо стварању света; рођењу, животу и нестанку давнашњих живих врста. Дизнијеви аниматори формулишу животне циклусе у природи управо кроз ланац исхране. Желатинаста медуза усисава мале рибе; и птеродактил се слади рибом, њега, опет, прождире крвожедни водоземац. Тираносаурус, у потрази за оброком, дочепаће се најспоријег: троми биљојед страдаће у овом дуелу. Са сушом, све ће се пореметити. Почиње глад, извори воде и хране пресушују. Вијугање иницијалне музичке теме *Посвећења пролећа* означава смрт света у коме су живела ова бића.

* marija.ciric@filum.kg.ac.rs

Шеста симфонија Лудвига ван Бетовена одселила се на Олимп, добила нове карактере и израсла у најизразитији пример (музичке) гозбе коју Дизни нуди у *Фанџазији*. Сусрет са (пастелним) колоритом одабраним за идиличну представу Олимпа је попут уласка у луксузну продавницу слаткиша. Митска бића уживају у обиљу. Најмлађи потомак у бројној породици пегаза још увек налази задовољство у мајчином млеку; његове сестре и браћа већ су открили сласти воћки и ливадског цвећа (*Allegro ma non troppo*). Кентаурете се, у темпу *Andante molto mosso*, дотерују за састанак са кентаурима: једна јагода постаје руж са усне, потом је поједена... „Весели скуп сељака” преображен је у Бахусов пир. Када тремоло гудача доведе облаке, стиже „Невреме, олуја” (*Allegro*); громом погођена бачва постаје бујица вина, Бахус се гости...

Дизнијева визија Понкијелијево „Игре сатова” структурирана је кроз хумористична решења и доследно праћење играчког карактера ове музике. Гозба почиње раним јутром. Балерине (нојеви), чисте се разнобојним воћем, отимају о зрнца преосталог грозда који, авај, упада у баштенски базен. Из воде се помаља нова плесачица, нилски коњ: гута ненадано стечену послатицу у једном залогу и презентује своју тачку. Са мраком стижу алигатори. У прегојеној уснулој балерини виде обилан оброк: њихов „солиста” трудиће се да ноћ буде успешно завршена.

Кључне речи: *Фанџазија*, Волт Дизни, музика, музичка гозба, партитура, анимирани филм, визуелизација музике, музичка култура

Примљен: 9/17/2019 10:34:51

Невена Ј. Вујошевић
Маја В. Радивојевић Славковић*
*Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет*

ВОКАЛНА И ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНА ОСТВАРЕЊА ВЛАДИМИРА ТРМЧИЋА: ФОРМИРАЊЕ СТВАРАЛАЧКЕ ПОЕТИКЕ

Владимир Трмчић (1983) припада генерацији савремених српских композитора која је своје школовање на Факултету музичке уметности у Београду започела на самом почетку двадесет првог века. Несумњиво плодан, један је од најперспективнијих композитора новије генерације, провокативан по кругу интересовања и тема које га закупају, што последично доводи до формирања специфично профилисаног музичког израза који му даје високу препознатљивост међу својом генерацијом и, уопште, савременицима у оквирима стилског плурализма двадесет првог века.

Лирика, духовност, метафизика у минималистички искројеном дискурсу, основно је обележје Трмчићевог музичког израза, чији су почеци формирања суштински препознати још у његовој најранијој стваралачкој фази – у периоду основних академских студија (2002–2010). Изузетна посвећеност минуциозном, на први поглед невидљивом, статичном, а суштински прогресивном, снажном и (контролисано) експлозивном, одсликавају, сами по себи, озбиљност, слојевитост и дубинску „постојаност” аутора у кругу својих интересовања и медитативних промишљања.

Период настанка композиторских најуспелијих и награђиваних дела укључује сам завршетак основних и наставак школовања на докторским академским студијама на истом факултету (2010–2016). Дела настала у овом периоду Трмчићевог стваралаштва сасвим сигурно одсликавају у потпуности оформљен, „целовит” композиторов уметнички израз – његов идентификациони знак и лични уметнички бренд. Ипак, у контексту еволутивности музичког израза и, уопште, уметничког стила (сваког) композитора, на-

* maja@filum.kg.ac.rs

меће се кључно питање које у кругу музиколошких истраживања чини се да ретко када задобија неопходну пажњу и значај по питању суштинског разумевања поетике стварања конкретног аутора. Због тога ће у овом раду позорност бити управо на разматрању самих почетака формирања стваралачке поетике Владимира Трмчића, у домену његових првонаписаних музичких дела, под пуном свешћу о томе да она квалитативно нису и не могу бити мерљива са композиторским потоњим музичким остварењима. У том смислу, акценат ће бити на жанровски диференцираним вокалним и вокално-инструменталним делима Владимира Трмчића насталим у првој половини студија композиције у Београду (2002–2007), у оквиру којих ће се пратити развој почетне идеје, мисли и саме поетике стварања – која ће, као таква, уз извесне модификације, постати дистинктивно обележје целокупног стваралачког опуса композитора.

Текст садржи ексклузивне податке као и осврт на околности настанка најранијих дела која су Трмчића одредила као композитора специфичног уметничког проседа, заглавног у минуциозно те, у том духу, стилски детерминисала и целокупно његово стваралаштво. Колико актуелне животне околности, интересовања, као и степен мотивисаности унутар круга идејно-интелектуалних преокупација утичу на формирање и уобличавање личног уметничког израза, теме су о којима композитор, за потребе овог рада, први пут проговара.

Кључне речи: Владимир Трмчић, поетика, вокална дела, вокално-инструментална дела, лирски израз, минимализам

Примљен: 9/18/2019 17:41:13

Биљана Љ. Мандић*

Невена Ј. Вујошевић

Универзитет у Крагујевцу,

Филолошко-уметнички факултет,

Одсек за музичку уметност,

Катедра за музичку теорију и педагозију

ЦИКЛУС ХОРСКИХ ПЕСАМА ВЛАДИМИРА ТРМЧИЋА *ЗИМСКИ СЛАДОЛЕД*: ПЕДАГОШКО- АНАЛИТИЧКИ ПРИСТУП У РАДУ СА УЧЕНИЦИМА РАНОГ ОСНОВНОШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Циклус хорских песама *Зимски сладолед* Владимира Трмчића настао је према предлогу коаутора овог рада. Конципиран је за потребе инструктивно-методичке музичке праксе у оквиру основношколског образовања ученика раног школског узраста, али се у раду презентује са методичко-аналитичког аспекта. Циклус је компонован на основу увида у Наставни план и програм предмета Музичка култура, ослањајући се на његове циљеве, функционално оријентисане ка развијању интересовања за музичку уметност, и усмерене ка неопходности формирања стваралачког и критичког мишљења, јасних естетских критеријума и музичког укуса деце раног школског узраста. Наведени елементи представљају само један аспект овог дела. Композитор ни у једном тренутку не искључује високи уметнички домет самог дела. Препознатљиви уметнички *бренд* композитора, још једном указује на дубинску емотивну потку која, на специфичан начин, прожима његов целокупни стваралачки опус. Циклус песама *Зимски сладолед* разматра, између осталог, и елементе полифоног музичког израза – доследно спроведена моторичност музичког тока, својеврсни *regretium mobile*, контрапунктски третман гласова (хорских деоница), специфичан рад са мотивом, али и полифони третман самог текста, остварен симултаном употребом различитих текстуалних фраза, које у так-

* biljana.mandic@filum.kg.ac.rs

вој врсти дихотомије доприносе додатној динамизацији поетско-музичког дискурса.

Циклус песама *Зимски сладолед*, кроз захтеве прилагођене ученицима раног основношколског узраста, упознаје ученике са осталим елементима полифоног музичког израза, као што су (ритмизовано) бордунско певање, обрајни контрапункт, квазиантифоно певање и слично, веома често негујући и принципе хомофоног начина мишљења – испољеног кроз доследно спроведене изоритмичне образце у интервалима паралелних терци. На тај начин, поред развијања „толеранције” на полифони музички ток, односно подједнаку важност свих хорских гласова, композитор акценат ставља и на хармонски аспект дела, као још један вид развијања „толеранције” на постојање главне мелодијске линије и њене пратње. Наизменичном употребом оба принципа организације музичког тока, остварена је могућност фокусирања ученичке пажње и на сам параметар звучне боје који је у оквирима ове композиције, дакле, двоструко могућ. Управо на овакав начин међусобног „слушања” хорских гласова, предиктовани су сви бенефити заједничког хорског, али и солистичког и групног (разредног) музицирања.

Применом теоријско-аналитичког приступа проблематици обраде, пре свега, полифоног музичког израза композитора у домену хорског комуникационог медијума – ученицима, свакако, најприступачнијим – разматрани су бројни елементи полифонизованог музичког тока те, на тај начин, сагледане могућности постепеног увођења ученика у процес полифоне музичке (а)перцепције.

Кључне речи: Владимир Трмчић, хорска музика, музичка култура, аналитички приступ, *Зимски сладолед*, аперцепција

Примљен: 10/3/2019 13:03:17

Александра Д. Матић*

Часлав В. Николић

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Катедра за српску књижевност

КАФА, РАКИЈА, РУМ: МУЛТИКУЛТУРА ПИЋА, ИДЕНТИТЕТ И РЕКЛАМА У РОМАНУ *НА ДРИНИ* *ЋУПРИЈА* ИВЕ АНДРИЋА

У раду се осветљава однос културног идентитета и избора пића – кафе, ракије и рума – која пију становници вишеградске касебе у роману *На Дрини ћуприја* Иве Андрића. Циљ истраживања је да се утврди на који начин симболичка фигура пића учествује у успостављању, одржавању и менама идентитета једне националне заједнице – постајући бренд њене аутентичне културе – али и како омогућава да култура те заједнице не остане херметична, једнотона, тако што је отвара другим културним традицијама и њиховим градивним формама. Преузета из тада престижне, оријенталне традиције, кафа је основна супстанца у Андрићевом хоризонту пића. Кафени напитак се од изградње моста конзумира на тераси Капије, постаје симболичка константа егзистенције на обалама реке, микронаратив кроз који је могуће пратити све друштвено-историјске промене током векова. „Древни ритуал доконог седења уз кафу, дуван и ракију” као „бренд” источног света везује се у касоби за медитације, опуштања или превазилажења одређених животних недаћа, колективних и појединачних трагедија. На тераси Капије, позорници турске елите и средишњој тачки моста, смештен је кафеџија, тако да у роману служење кафе постаје не тек егзистенцијална пракса турског становништва већ и ритуално-симболички контекст у коме се одвијају дуги разговори (кафа је позив у говор и комуникацију) и у којем се уговарају сви важни послови. Прихваћен и од немуслиманског становништва, чин испијања кафе, као и специфична протегнутост у том чину (кафа се

* aleksandra.matic@filum.kg.ac.rs

пије полако, уз дуван и ракију) постаје и амбивалентни бренд средине, означитељ цивилизацијских разлика међу њеним народима.

У раду се посебна пажња посвећује појави новог алкохолног пића у касабима – рума, као важног симболичког елемента у причи о Салку Ђоркану, али и као најподеснијег примера у коме се могу уочити ефекти културног амалгамисања у Босни. Како је доминантно пиће међу становницима Вишеграда ракија, рум је фигура разлике, јер он је „пријатно другачији” од ракије. Посреди је разлика коју не уноси ниједна од доминантних култура, већ разлика коју, као неистоветност традицији, у структурисање идентитета уноси сам дух модерности. Бошњаци рум перципирају као оно што долази споља, друго и ново, визуелно спецификован као „егзотика”, посредством етикете на којој се налази згодна, разголићена мулаткиња, испод чије је фигуре натпис ’Јамајка’. Иако ће приповедач демистификовати егзотично порекло овог пића назнаком о томе да је флаширан у Славонском Броду, у фабрици аустроугарске фирме „Eisler, Sirowatka & Comp.”, имагинацијска снага рекламе, омаљујућа енергија празног означитеља на којем се гради фантазам наплавују свест јунака, освајају и/или ослобађају његову осећајност и доживљаје. Заокрет у историји уживања алкохола, замена домаће ракије новим брендом пића није означио само стилску или тематску промену у комуникацији посредством пића већ је најавио нову епоху начина и избора супстанцијалности у којима модерни човек проналази могућности свога израза, саморазумевања и ослобађања.

Кључне речи: бренд, кафа, ракија, рум, реклама, идентитет, мултикултура

Примљен: 9/25/2019 10:06:50

Оља С. Василева*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Центар за истраживање језика и књижевности

КАКО ПОЈЕСТИ ВИШАК ЖИВОТА: СЛУЧАЈ ГОСПОДИНА ГОЛУЖЕ

Замишљена као напета игра пуног и празног, животворна у границама које откривају и разбијају крвожедност превазиђене људске мере, новела „Смрт господина Голуже” Бранимира Шћепановића отвара се као прича о специфичној врсти глади која клизи од оне дословне, у виду примордијалног продужавања и чак умножавања сопственог живота (дупли гулаш господина Голуже), до јасперсовски интониране метафизичке кривице као „помањкању сваке солидарности човека са човеком”; напослетку, ово је прича о доследном али и превазиђеном апсурдном човеку. Уметнички успела у изузетној игри гладног (Голуже) и вечито ситих (мештана зачудне варошице), у колоплету измешаних егзистенција са местом које све настоји да поравна, сваки оброк господина Голуже наоко затражен због јаке физиолошке потребе заузима посебно семантички нијансирано место у различитим приповедним сегментима. Сваки оброк, вино, цигара или бесомучно уживање у траженим и нетраженим чулним задовољствима аморфног човека какав је Голужа остаје раблеовски траг маскираних људи (црни капут и црни шешир господина Голуже у летњим месецима) необичне стварности. Стога ова прича храну – материјализовану и ону метафизичку – тематизује на три нивоа: кроз свакидашње човекове потребе које тумачењем мештана иницирају игру гоњеног и прогонилаца (слично као у роману *Ушћа јуна земље*) са насилним, намерним и неумереним пуњењем стомака господина Голуже, све до момента кад се храна и задовољење чула почну везивати за дијалог јунака и мештана са философским појмовима злочина (који свет око Голуже ишчекује) и суштине у центру коју модерни наследник апсурдног човека настоји да опише.

---

* o.vasileva06@gmail.com

На овај начин камијевско (реторско) питање „да ли апсурд захтева смрт” („Мит о Сизифу”) код Шћепановића одзвања у моментима „доследног” самоубиства главног јунака, док у исто време добија и савремену ауторску реформулацију: Шта једе апсурдни човек модерног света? Јер, митски хронотоп кретања господина Голуже (мост, кафана), неспокојство и увећаност његовог бића остатак су реалистичке, па и романтичарске мотивације, све док се као изнуђени, основни мотив останка у затајеној варошици не јави чињеница да је код ових људи лако увећати сопствени апетит једноставно – изузетно јефтином храном. Оброк као ритуал, изузетно личан чин пуњења празног у овој новели се градацијски претопио у јавно „једење” идентитета насловног јунака, при чему насилни чин других против њега завршава гласном, али амбивалентном „побуном тела” (Ками) – побуном против смрти и против живота – остављајући Голужу на двогубој линији на којој се клатно суштине смрти помера ка суштини и дражима нискомиметског живота. Ово је моменат обзнањивања голог живота господина Голуже, јер храна за њега постаје бесплатна, а сам се оглашава као апсурдни човек који се игра са апсурдом, и то вапајем упућеном мештанима: „Али, зашто се бар преда мном мало не уздржите?”

Кључне речи: Голужа, храна, апсурд, дијалог, идентитет, суштина, побуна

Примљен: 9/26/2019 10:11:48

Александра Д. Ракић*
Јулијана С. Деспотовић
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ДА МИ НИЈЕ ДРАГА ХРАНА, ДА МИ НИЈЕ ДРАГО ПИЋЕ: ЛИНГВОСТИЛИСТИЧКА АНАЛИЗА ПОЕЗИЈЕ ЉУБИВОЈА РШУМОВИЋА

Основни циљ овога рада јесте лингвостилистичка анализа песама Љубивоја Ршумовића. За анализу смо, из различитих Ршумовићевих збирки, издвојили песме у којима се јављају мотиви хране и пића. Тако наш корпус чине следеће песме: „Откуд мени ова снага”, „Ако желиш мишиће”, „Глава ми у торби”, „Ко две птице”, „Реклама прва”, „Реклама друга”, „Рекоше ми буди пекар”, „Ако неко пита”, „Једном кад ме звао рак”, „У животу то је битно”, „Ишли смо у Африку”, „Мене су мучили”, „Има једна стварца”, „Квака”, „Басна друга”, „Кит”. Применом лингвостилистичког метода дошли смо до следећих резултата. Ршумовић се често служи фигурама понављања, пре свега анафором („Она је и брод у конвоју / Она је витез у љутом боју”), али и комбинованим фигурама понављања, на пример епимезофором („Ја имам кваку / Обичну кваку као сваку”), анадиплозом („Једном кад ме звао рак / Звао рак”). Уз фигуре понављања које се јављају на плану синтаксе и текста, у Ршумовићевој поезији честа су и понављања на фонолошком, морфолошком и дериватолошком плану: хомојарктон („Марко кита воли и китом се кити”), хомојотелеутон („Рекоше ми буди пекар / Или млекар / Бићу пекар”), хомојоптотон („Мене су мучили чак и чварцима / Ђеврецима и марципанима”), полиптотон („Онда спанаћ воли / И спанаћа клопај”), парагменон („Ништа није сасвим ситно / Ништа није баш којешта”).

На синтаксичком плану можемо уочити и онеобичајења у распореду компонената, анастрофу („Нешто ми се горко збило”) и хипербатон („Марко је Васић из Јабучког Рита”), нагомилавања хомофункционалних реченичних конституената („Ја немам млазне

* aleksandra.rakic@filum.kg.ac.rs

авионе / тенкове, тракторе, камионе; Много волим слано / Кисело и љуто / Младо поховано / Горепоменуто”), као и синтаксичке паралелизме („Волим брата лепо сести / Волим брата добро јести”). Поред наведених стилских фигура и стилских поступака, за поезију Љубивоја Ршумовића карактеристични су још и: поређење („Ако желиш мишиће ко гвожђе”), метафора („Она је [квака] витез у љутом боју”), метонимија („Сад кука пола Африке”), антитеза („Што је човек мањи проблеми му већи”), персонификација („Кит му прича приче и певуши притом”), апострофа („Ја му рекох СТОМАЧЕ / РУЧАК НАМ СЕ ОМАЧЕ”). Кроз хумор, којим обилује Ршумовићева поезија, деци се указује на значај хране и пића, па ове песме осим забавног имају и императивно-апелативни карактер. Језички, он се огледа у употреби кондиционално-императивних конструкција („Ако желиш мишиће ко гвожђе / Једи бело или црно грожђе / Ако желиш снагу збиља мушку / Онда не смеш заобићи крушку”). Храна се доживљава као савезник („Човек једе мркву и спанаћ и зеље / Само да проблеме надрасте и смеље”), али и као непријатељ („Мене су мучили разним јелима; Рекли су му ЈЕДИ, а он није хтео”), чиме се песник ставља у положај деце. Међутим, иако ова поезија обилује стилистичким поступцима, она је, пре свега, јасна, једноставна, разумљива, звучна, сликовита и маштовита, ритмична и кратка у стилистичко-композиционом смислу, па самим тим и пријемчива читалачкој публици којој је намењена.

Кључне речи: храна, пиће, Љубивоје Ршумовић, поезија за децу, лингвостилистика

Примљен: 9/27/2019 9:18:12

УКУС РЕЧИ – ИТАЛИЈАНСКИ НА НАШЕМ СТОЛУ

Истраживање језичких пејзажа јавља се деведесетих година прошлог века као вишеструки, мултидисциплинарни и трансдисциплинарни спој научних дисциплина које обухватају социологију, психологију, социolingвистику, културну географију, историју и историју уметности, антропологију и примењену лингвистику као и сродне научне области. Заједнички именилац ових дисциплина јесте писани језички и културни траг у урбаном контексту. Јавни простор постаје сценографија у којој се конструишу и делују акције на специфичном месту, у специфично време, у специфичном културно-историјском контексту Трагања у области језичких пејзажа постају користан метод за разумевање еволуције урбаног простора, будући да знакови описују идентитет града или говоре језиком његових становника у одређеном тренутку и времену.

Кроз дизајнерски стилизован назив бренда, слогана, реклама, компанија доприноси стварању језичког пејзажа, подједнако као и бројне компаније, радње, владине агенције, приватне асоцијације и појединци. Лендри и Бурхис говоре о лингвистичким пејзажима као о „видљивости и истицању језика на јавним и комерцијалним знацима” (1997: 23).

У овом раду говори се о језичком присуству и видљивим траговима италијанске културе у сусрету са реалним окружењем Србије. Истраживање обухвата препознавање, мапирање и тумачење сличности, различитости и посебности бројних италијанизама и псеудоиталијанизама у називима прехрамбених производа које свакодневно користимо, инспирисаних културно-историјским контактима са Италијом, италијанским језиком и феноменом Направљено у Италији.

Кључне речи: укус, псеудоиталијанизам, језички и културни траг

Примљен: 9/27/2019 6:37:19

* julivuco@gmail.com

Јелена Р. Даниловић Јеремић
Јелена М. Јосијевић*
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

О НАЗИВИМА ПАХУЉИЦА ЗА ДЕЦУ НА ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ

Житарице су се први пут појавиле у виду готовог производа који се лако и брзо припрема почетком прошлог века, и то у Сједињеним Америчким Државама. О њиховој растућој популарности сведочи чињеница да се, од самог почетка до данас, само на америчком тржишту нашло више од хиљаду различитих брендова. Неки, попут „Cheerios”, „Wheaties”, „Raisin Bran” и „Rice Krispies”, и дан данас се налазе на рафовима супермаркета, док је већина давно нестала. Прве пахуљице за децу, под називом „Vanilla Sweeties”, произведене су 1920. године, али су убрзо повучене са тржишта. Тек након Другог светског рата, када је у Америци почело да се рађа више деце (тзв. генерација бејбибумера), појавиле су се и прве заслађене варијанте пахуљица, попут „Sugar Crisp”, „Sugar Smacks”, „Frosted Flakes”, „Cocoa Krispies” и „Cocoa Puffs” (Gitlin, Ellis 2011). Телевизијске рекламе, симпатични ликови, играчке у кутијама и наградне игре допринеле су расту потражње и конкуренције на тржишту. Како би се разликовали од постојећих производа и имали право на правну заштиту, новитети на тржишту морали су да буду језички иновативни и привлачни. Управо ће називи брендова пахуљица за децу, због своје бројности и атрактивности, бити предмет наше творбене и стилске анализе. Досадашња истраживања назива производа, али и рекламног и маркетиншког дискурса уопште (Leech 1966), открила су да језичка средства доприносе бољем памћењу назива. Поред сливања, које представља експресиван творбени механизам, у називима производа се неретко користе игре речима, алитерација, симболика гласова и рима. Разноврсност творбених поступака и стилских средстава испитаћемо анализом корпусне грађе која обухвата преко 300 различитих назива брендова па-

* jelena.josijevic@filum.kg.ac.rs

хуљица за децу. Корпус је прикупљен претрагом интернета и релевантне литературе, првенствено „The Great American Cereal Book” (Gitlin, Ellis 2011) и „Cerealizing America” (Bruce, Crawford 1995). Творбена анализа показала је да се у именовану пахуљица за децу користе разни поступци, али највише слагање, сливање и афиксација. Иако производи настоје да се одликују оригиналношћу, приметно је да многи, управо ослањањем на постојеће језичке обрасце (као што је коришћење деминутивно-хипокористичног наставка -ie/-y, употреба слова „О” или речи „crisp” и „crunch” у називу), покушавају да привуку пажњу потрошача. Од стилских средстава често се јављају нестандардна ортографија и алитерација.

Кључне речи: називи производа, пахуљице за децу, стилска средства, енглески језик творбени поступци

Примљен: 9/26/2019 21:20:47

Милка В. Николић*

Бојана М. Вељовић

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет, Катедра за српски језик

ЗБИРКА ПЕСАМА КАД БУДЕМ МЛАЂИ МАТИЈЕ БЕЋКОВИЋА У КОНТЕКСТУ САВРЕМЕНИХ КУЛТУРОЛОШКИХ ОБРАЗАЦА О ЗДРАВОМ НАЧИНУ ЖИВОТА

Називи часописа и бологова *Здрави и вишњи*, *Лейоша и здравље*, *Вишњи ѓурман*, као и наслови књига *Темељи здраве исхране*, *Библија оптималне исхране*, *Дијета за убрзани метаболизам*, *Књига личних промена* и сл. показују да бити здрав, леп, млад и срећан – више није тежња савременог човека него захтев који поставља друштвена стварност.

Како се у савременој српској култури испољавају глобални културолошки образци о здравом начину живота предочава збирка песама *Кад будем млађи* Матије Бећковића, коју ћемо разматрати са културолошког и стилистичког аспекта.

Збирка изражава опсесију данашњег друштва здравим начином живота и идеалом вечите младости. Лирски субјект одлучује да промени свој живот руководећи се захтевима времена у којем живи и да неповољне животне навике замени здравим, да се другачије храни, одева, хода, говори па чак и дише.

Идеал вечите младости није новина у развоју човечанства, међутим, у контексту савремених културолошких образаца о здравом начину живота, тежња да се буде вечно млад постаје мерило општег животног успеха.

Под притиском културолошких образаца о здравом начину живота настали су бројни савремени прецедентни искази, заступљени у штампаним публикацијама, новинским рубрикама и интернет изворима. Поменути искази постали су саставни део знања сваког појединца, а налазе се и у збирци *Кад будем млађи* Матије Бећковића:

* milka.nikolic@filum.kg.ac.rs

Јешћу дању / А мршавити ноћу / Не прескачући оброке.
Једна трећина стомака / Биће ми увек празна.
Патњу за угњеним хидратима / Ублажаваћу редовно / Микро-
грамом селена.
За нитрате и беле отрове / Зване четири смрти / Со Шећер
Брашно / И већ која оно би четврта / Нећу ни да чујем.
Разликоваћу глад из стомака / Од глади из главе / Побуњеном
стомаку / Понудићу интуитивну дијету / Не наседајући лажној
глади / Без грицкалица / С безброј калорија.
Нећу јести (као его манијак) / Да попуним џепове у души /
Или убијам досаду.
Уживаћу у лакосварљивим биљним протеинима.
Нећу мешати слатко и горко / слано и неслаано / пржено и ку-
вано / печено и динстано / Маринирано и бланширано.
Нећу пити воду уз оброк / Већ искључиво пре јела.
Имаћу стреч кожу / И слепљен стомак и кичму / Нећу бити
мршав / Него витак и лак.
Сваки залогај звакаћу / Најмање тридесет шест пута.
И нећу окусити туђу енергију / Ни давати своју / Сморовима /
И погрешним људима.
Мој је приоритет пет малих obroка од 170 грама / На сваких
два сата. Јешћу паметно / искључиво сирово / Најчеће без ичега /
А само понекад преливено хладно цеђеним уљем.
Биће ми омиљено / Да дишем дијафрагмом / Дубоко и полако.
Теретана биће моја црква / Сурутка моја света водица / Гастрофи-
лозофија моја наука / Перисталтика моја политика / Билборд мој
учитељ.
Кључне речи: бренд, прецедентни исказ, стилистички посту-
пак, Матија Бећковић, збирка песама *Кад будем млађи*

Примљен: 9/27/2019 22:11:07

Ђорђе М. Ђурђевић*

Никола З. Пеулић

Универзитет у Крагујевцу,

Филолошко-уметнички факултет,

Докторске студије Српски језик и књижевности

ДОСИТЕЈЕВ АНЂЕО ХЕДОНИЗМА – МОНАШКА ТРПЕЗА ОД СВЕТОГ САВЕ ДО ДОСИТЕЈА ОБРАДОВИЋА

Метаморфоза средњовековне зделе у просветитељски тањир последица је измене гастрономске сцене две епохе, две поетике, која подразумева напуштање богослужбеног карактера монашке трпезе и укључивање хедонистичког искуства у конзумирање јела и пића. Дато искуство симболички бива изображено анђелом хедонизма, који је „стимулативно средство које дарује одважност, под условом да ову схватимо онако како је била замишљена у лимбовима, у самим почецима људског мишљења, на метафизичком нивоу”, он је „генеаологија слободне воље на небу идеја” (Онфре 2002: 191), итд.

Иако библијски текст пружа широк увид у јудејско-хришћанску кухињу (од четрдесетодневног поста до угојеног телета), монашка трпеза превасходно настаје у подвижничком контексту, као пратећи део богослужбеног чина. Агапе је подразумевала трпезу у буквалном смислу речи, која се после литургије одвијала у храму, столови су били постављани од олтара ка храмовним дверима и на њој су учествовали присутни верни. Међутим, монашка трпеза као таква не подразумева то да је она посна трпеза – у смислу коришћених намирница уопште се не мора разликовати од мирске. Специфична разлика монашке трпезе у односу на било коју другу управо јесте њен богослужбени карактер: она се наставља после храмовних обреда, почиње и завршава се молитвама, да би се, у појединим случајевима, и после обеда монаси вратили у храм и наставили са богослужењем. Са друге стране, ослобађање обеда од конфесионалног дискурса постаје образац нововековне трпезе,

* djordje.djurdjevic@filum.kg.ac.rs

јер „човек који једе сушта је супротност човеку који се моли” (Онфре 2002: 195–196). Како се „док једемо, налазимо [...] у самом средшту генеративног процеса сопственог бића” (Онфре 2002: 196) тако процес детеологизованог једења прати кантовско освешћивање самоскривљене незрелости, постаје знак просвећености, одакле почиње Доситејеве богате трпезе.

Осим тога, обедовање у монашкој трпезарији прати читање житијне или неке друге религиозне литературе, те управо у овом тренутку започиње наше типолошко поређење два облика трпезе: прве, средњовековне, монашке, описане у типцима Светог Саве, и трпезе, коју оприсутњује Доситеј Обрадовић у аутобиографији. Гозба, као „метафизички резиме” (Онфре 2002: 43) духа једног времена, бива праћена литерарним моментом, односно, чин читања прати чин једења и пијења, те ћемо се у раду бавити дијалектичко-контекстуалним односом литературе и гастрономије. Доситеј Обрадовић свој животни путопис започиње у манастиру, дакле, у искуству монашких типика, његово послушање јесте чтецирање за време обеда и сл., док међу последњим описаним, трпезе у Енглеској постају радикално другачије, испуњене смехом, разговорима, примећивањем женске лепоте и сл., односно, њима присуствује анђео хедонизма, као естетско-етички знак поетско-гастрономске метаморфозе.

Кључне речи: бренд, јело, храна, трпеза, монашка трпеза, пост, мрс, анђео, хедонизам, теопоетика

Примљен: 9/29/2019 18:16:49

Тијана Н. Кукић
Данијела М. Јањић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Одсек за филологију, Катедра за италијанистику

СКРИВЕНЕ РАДОСТИ: ЗНАЧЕЊЕ ВИНА У ПРОЗИ ПАОЛА БОНЕСА

Вино је кроз митологију и религију попримало разна симболична значења, повезујући различите културе и постајући један од популарнијих мотива у књижевности и уметности. Неретко књижевни јунаци своје приче испредају око неког винског мотива или винске подтеме. У нашем истраживању издвојићемо винске мотиве и подтеме у књизи Паола Бонеса, *Скривене радости: нехотишна сећања једног винопије*, тумачећи их у личном, ауторовом кључу и у ширем оквиру универзалних симбола и значења које је вино попримало вековима. Истовремено, будући да је Бонесо савремени писац, било је неопходно осврнути се на италијанске писце из ранијих епоха који су вину посветили један, макар мали део свог стваралаштва како би поетика вина у делу *Скривене радости* пронашла своје место и у односу на познатија књижевна дела где је славно пиће по ко зна који пут изнова потврдило да ће се о њему увек писати. Бонесова књига наводи нас на дијалог са прошлошћу и преиспитивање књижевних и личних митова, што је неизбежна улога сваког новијег дела које обрађује класичну тему, иако тежња ка закључку отвара нова питања, због чега бива јасно зашто су неке теме вечне и зашто је дело *Скривене радости* још једна прилика за покушај успешног тумачења значења вина за аутора и за читаоца. Бонесову прозу карактерише специфичност стила пуног емоција, којом доминира лексика везана за вино, потом за природу, али и за многобројне нематеријалне појаве које вино или природа могу изазвати у људској души, попут туге, очаја, меланхолије, бола, притајених радости, кајања, усхићења и одушевљења. У нашем раду истражићемо музикалност и поетичност Бонесове прозе, кроз лексику коју он истанчано бира како би створио стил

* danijelanjic@filum.kg.ac.rs

богат асоцијацијама и аналогијама, који нас одводи у свет вина, његове ароме и света заноса и сећања. Свако поглавље представља ново вино, које је обележило један део нараторовог живота и које је наручио из Италије, Француске, Чилеа, Либана Грчке, Мађарске, Аргентине, Португала, Аустралије или Бразила да му прави друштво у последњим тренуцима његовог живота. „То су вина мог живота. Желим још једном да их окусим, да бих прославио љубичасти хоризонт који видим из своје спаваће собе.”

Кључне речи: Паоло Бонесо, вино, мотиви, подтеме, лексичка анализа, семантика и симболика речи

Примљен: 10/1/2019 11:08:47

Владимир Љ. Станковић*
Биљана Р. Влашковић Илић
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ХРАНА, МОЋ И ТЕЛО: ЈЕСТИВА ЖЕНА МАРГАРЕТ ЕТВУД

Овај рад се бави односом хране, моћи и тела у роману *Јестива жена* Маргарет Етвуд. Примењујући Фукоова разматрања о моћи и телу, рад показује да се моћ може користити зарад контроле тела, и то не само у репресивне, већ и у продуктивне сврхе. Главна јунакиња романа Маријан под утицајем је моћи које су мушке и женске природе. Мушки облик моћи је отелотворен у њеном веренику Питеру, који са собом доноси опасности у виду брака који ће са доласком трудноће изменити њено тело. Испуњавајући своју материнску дужност, Маријан би истовремено испунила и своју биолошку дужност која је њој одбојна. Иако Питер од Маријан експлицитно не тражи да имају дете, сама могућност да се ово може догодити има снажан утицај на њен живот. Могућа трудноћа значила би да је она још један пример жена од којих се очекује да испуне свој биолошки задатак и да буду под контролом мушкараца и њихове репресивне моћи. Будући да Маријан не може да се удаљи од Питера, њена исхрана, и последично њено тело ће бити искоришћени како би јој се ставило до знања да је кренула погрешним путем. Она убрзо престаје са уношењем појединих намирница, али то не чини намерно и вољно, што показује да неко други руководи њеним поступцима. Тај за Маријан неухватљиви узрок који је контролише од почетка њеног поремећаја у исхрани може се пронаћи у феминизму. У Етвудином делу, феминизам, заједно са маскулинитетом, учествује у изградњи динамике моћи који делују на Маријан. Имајући у виду да њено стање постаје горе, критичари романа су мишљења да близина брака доводи до радикалног погоршања њене исхране. Када Маријан у потпуности престане са узимањем хране, у роману долази до обрта после којег она успева

* stankovic@filum.kg.ac.rs

да поврати нормалну исхрану. У последњој сцени Маријан прави колач у облику жене који јој помаже да оде од Питера и да пронађе свој прави идентитет. Крај романа илуструје Фукоову тезу да моћ производи знање и обратно, да знање производи моћ. Уз помоћ феминизма Маријан је дошла до сазнања да не жели да буде са Питером и његовим деструктивним намерама. С друге стране, знање до којег је Маријан дошла јој је омогућило да почне нормално да конзумира храну. Деловање феминизма на Маријанино тело се тако открива као телеолошко, јер је спроведено са циљем који није усмерен ка пукој контроли тела путем моћи.

Кључне речи: Етвуд, Фуко, храна, моћ, тело, феминизам, маскулинитет, идентитет

Примљен: 9/29/2019 20:57:34

Ђорђе Р. Радовановић
Часлав В. Николић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Катедра за српску књижевност

ДИЈЕТА САМОУБИЦЕ: ЗДРАВА ИСХРАНА КАО БРЕНД У КЊИЖЕВНОСТИ СУИЦИДА

У раду се анализира суицидална поетика модернизма у аспекту који отвара исхрана јунака-самоубица. Почевши од раног модернизма и романа Ф. М. Достојевског, преко Андрићеве прозе у фази зрелог модернизма и *Романа о Лондону* Милоша Црњанског, на крају књижевног модернитета, уочава се извесна правилност у начину на који јунак-самоубица доживљава храну. А ова правилност ефекат је парадоксалног статуса хране и глади у модерни, која истовремено нагомилава храну и протежира глад. Тако и у прози гладовање у које се прелази одлуком о самоубиству није израз очајања или свесног занемаривања виталних функција, већ је то својеврсни дијететски режим у коме се мисао о сопственом телу и брига о здрављу увећавају сразмерно расту одлучности да се почини суицид. Припремајући се за самоубиство, Кирилов (*Зли души*) се бави спортом и уздржава се од тешке хране, као што и у Рјепниновим (*Роман о Лондону*) рефлексјама о вези између здраве исхране и дуговечности препознајемо оснажење суицидалне жеље. Унутар епохалног контекста последњег романа Црњанског и структуре мегалополиса, која изокреће и раствара дубинске импулсе субјекта и бића, веза дијететике и суицидалности могућа је и закономерна. За разлику од традиционалне аскезе, која је такође асоцирана у *Роману о Лондону* (али и у *Злим Дусима* Достојевског), а представља идеју телесног сувишка чијим се одбацивањем ослобађа биће, суицидална аскеза успоставља се као искључиви налог телесности, дакле као налог апсолутне рестриktivности. Наместо оптерећујућег вишка, уздржавање постаје вредност по себи у новом хоризонту идентитарног мањка, онтолошког недостатка и тоталне симулације. Свођење дихотомије телесног и духовног

* caslav.nikolic@filum.kg.ac.rs

на дихотомију болесног и здравог тела, којим циљ аскезе постаје лепо, здраво и дуговечно (биополитичко) тело, усмерава јунаке Кирилова и Рјепнина да пристану на дијаболичку игру завођења знаковима телесног интегритета. А завођење се, према Жану Бодријару, одвија као површинско кружење егзотеричних (телесних) дискурзивних структура. У роману Достојевског аскетска исхрана оцртана је у односу двају јунака, Кирилова, самоубице, чија је аскеза превасходно телесна, и Шатова, заступника старог руског хришћанства, за кога аскеза представља повратак у подвижничку перспективу староверске религије. Не удвајајући идеолошки искуство аскезе, Црњански у њу уписује разлику, па Рјепниново уздржавање од хране, у једној реализацији, активира механизам одбране, имагинирања аутентичне аскезе (јунак се сећа „великих Руса” који су се „и у беди добро држали”, тврдећи да је здраво гладовати – за разлику од представе код Достојевског, у овом случају код Црњанског није посредни религиозни аскетизам, већ шопенхауеровско уздржавање, које ништећи телесну потребу обезбеђује смисао егзистенцији), али се, у другој перспективи, глад као знак аутентичности (а у вези с њим и потрага за суицидалном аутентичношћу) претвара у бригу о физичком здрављу у самототализацију јунака дискурсом тела.

Кључне речи: дијета, аскеза, самоубиство, модернизам, Црњански, Достојевски, месождерство

Примљен: 9/30/2019 16:47:19

Мирјана М. Секулић*

Светлана В. Стевановић

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Катедра за хисторију

ХРАНА И МОЋ У РОМАНУ КАО ВОДА ЗА ЧОКОЛАДУ

У раду се бавимо улогом хране у роману *Као вода за чоколаду* мексичке списатељице Лауре Ескивел. Полази се од става Барбаре Хабер да испитивање хране може довести до важних психолошких и социолошких увида, као и мишљења Доринга и Хајда, према ком храна представља моћно средство стварања и преносења културних значења, доприносећи истовремено дефинисању групног и родног идентитета. Указује се на чињеницу да се храна у Мексику од давнина приписује магична моћ. Ослањајући се на домородачку традицију, Лаура Ескивел смешта протагонисткињу свог романа у простор кухиње сматрајући исти местом не потчињености, већ слободе, будући да унутар њега жена кроз припремање хране може да испољи своју креативност, сексуалност и моћ. Храна је на поменутој територији одувек била не само средство за задовољење основних телесних потреба, већ и инструмент посредством ког су жене добијале могућност да контролишу моћ доминантних мушкараца, и самим тим испоље сопствену. Протагонисткиња романа Тита де ла Гарса посредством хране исказује све оно што не сме бити јавно изречено, што је табу, услед чега храна делује као комуникациони систем. Тита користи храну не би ли успоставила контролу над сопственим животом и истовремено живала у ономе што јој је забрањено – љубави са Педром, супругом њене сестре. Мењајући традиционалне мексичке рецепте, обогаћујући их сопственим сузама и крвљу, она спроводи побуну против устаљених норми које су јој као најмлађој кћерки наметнуте. У атмосфери магичног реализма храна постаје средство које Тити омогућава да продре у тело и биће других, те да на њих пренесе сопствене страсти, жеље и страхове. Другим речима, она бива ова-

* msekulic@filum.kg.ac.rs

плоћена у храни захваљујући којој добија могућност да одлучује о животу и смрти особа из њеног блиског окружења. Кроз храну се, стога, подједнако испољавају Ерос и Танатос, у зависности од тога за кога и за коју прилику се припрема.

Посебна пажња посвећује се чоколади која фигурира у наслову романа, националном мексичком пићу које је током дугог временског периода сматрано највећом драгоценшћу, пићем богова, те се користила и као монета, али и средство које има терапеутску моћ. Топла чоколада, као и остали рецепти, у роману има вишеструко дејство. Са једне стране, чоколада може да обдари енергијом онога ко је конзумира и допринесе његовом препороду, због чега се у роману повезује са страственом револуционарком Хертрудис. Међутим, чоколада се повезује и са стањем у ком се налази протагонисткиња романа – њеним незадовољством, „кључањем” њеног унутрашњег бића које се метафорички представља описом вреле чоколаде која се пуши.

Такође, полазећи од идеје да простор одређује виталну енергију хране која потиче из земље, а да јести онда значи културно „варити” простор, поставићемо и питање колико је Мексико обележен својом храном, пре свега чоколадом, те какав мексички идентитет се гради у односу на њу.

Кључне речи: *Као вода за чоколаду*, храна, чоколада, моћ, Мексико, идентитет

Примљен: 9/30/2019 18:52:39

Наташа З. Антонијевић*
Биљана Р. Влашковић Илић
Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет

ЈЕЛО И ПИЋЕ КАО ИЗВОР ИРОНИЈЕ У *ЛИНЕЈН* *ТРИЛОГИЈИ* МАРТИНА МАКДОНЕ

У драмама које припадају *Линејн трилогији* англо-ирског драмског писца Мартина Макдоне могу се уочити разноврсни савремени брендови јела и пића који су познати публици на енглеском говорном подручју, а нарочито у Ирској. Патрик Лонерган у студији о Макдонином опусу запажа да се у *Линејн трилогији* јавља прогресија у виду просторног и тематског проширења. Начин на који Макдона у трилогији употребљава јело и пиће као покретаче драмске радње такође показује извесно проширење и обједињење: док је у *Лепошници* *Линејна* фокус више на храни, а у *Лобањи из Конемаре* више на пићу, у *Усамљеном зајпаду* су они подједнако заступљени и важни.

Анализа је показала да се у Макдониној *Линејн трилогији* храна и пиће симптоматично јављају као неочекивана средства за извршење различитих насилних поступака ликова, што последично изазива неочекивани развој догађаја унутар појединачних комада. Из наведеног разлога, брендове хране и пића у датом драмском контексту можемо интерпретирати као примере ситуационе ироније, не само у књижевном већ и у психолошком смислу, према којем ситуациона иронија подразумева да се одређени догађаји или ствари представе на један начин, а заврше или употребе на потпуно другачији начин, најчешће у сврху исмевања њихове подобности. Истовремено, пошто храна и пиће представљају натуралистичке елементе драмске форме, нарочито када су експлицитно брендирани, њихова неочекивана употреба у служби насиља, која драстично одступа од њихове уобичајене намене, сигнализира да су наведени елементи претрпели констрuktивистичку трансформацију. Исто важи и за простор ку-

* antonijevic.090153@gmail.com

хиње, посуђе и кухињску опрему, јер се и они преображавају у простор и средства спровођења насиља.

Описани поступци трансформације набројаних елемената нису произвољни, већ имају додатну функцију која је део ауторове интенције. Наиме, пошто конструктивистичко преобликовање натуралистичких сегмената драме углавном представља свесно корекцију форме, сматрамо да Макдона представљеним трансформисањем хране и пића у *Линејн шрилоџији* у средства насиља свесно креира несклад кроз који исказује лични став и критикује савремену ирску публику. Представљајући Ирце као разуздано насилне појединце који не бирају како ће наудити једни другима, а најчешће члановима породице, Макдона се супротставља идеализованом митском приказу ирског народа и приказује огољену стварност. Такође, поменута неочекиваност функције коју храна и пиће обављају у *Линејн шрилоџији* изазива шок који треба да тргне публику из летаргије. Наведени поступак је неопходан како би савремена ирска публика могла објективно да сагледа своје мане и направи конкретне кораке којима би се постигла суштинска промена на боље. Макдона се у драмском поступку служи и преувеличавањем, чиме се осигурава да ће комади оставити упечатљив утисак на гледаоце: ситуациона иронија и преувеличавање изазивају смех као примарну реакцију гледалаца, што је додатни сигнал да се у комаду јавља свесно постигнути несклад у којем је садржана Макдониња критика Ираца.

Кључне речи: бренд, јело и пиће, иронија, ангажована драма, форма, натурализам, конструктивизам, Мартин Макдона, *Линејн шрилоџија*, Слободан Селенић

Примљен: 9/29/2019 18:23:17

Наташа П. Ракић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Центар за истраживање језика и књижевности

ФРАНЦ КАФКА: УМЕТНОСТ ГЛАДОВАЊА

Франц Кафка, за кога је постхумно утврђено да је патио од анорексије (*Anorexia nervosa*), уткао је у своје стваралаштво мотиве глади, добровољног гладовања и анорексије. За њега су добровољно гладовање и уметност били међусобно прожети, а мршаво тело уметника било је доказ уметничког интегритета. Глад се у кафкијанском универзуму не своди само на физиолошку потребу која се никада не задовољава до потпуног испуњења, већ, метафорично, означава природну потребу човека, као и уметника, за проналажењем свог места у свету, односно, за афирмацијом његовог постојања и деловања.

У писмима Фелици Бауер (*Briefe an Felice*) Кафка је опширно писао о непријатности коју изазива помисао на одређене намирнице или сам чин обедовања, као и о томе како то утиче на његово тело и дух, док је добровољно одрицање од уноса намирница тематизовано у краткој причи *Уметник у гладовању* (*Der Hungerkünstler*). Прича *Уметник у гладовању* део је збирке под истим називом објављене 1924. године и инспирисана је уметницима с краја 19. и почетка 20. века који су пажњу јавности на своје дело скретали вишедневним добровољним гладовањем (*Hungerkünstler*). У том смислу би се могло тврдити да је добровољно гладовање, које води анорексији, исцрпљености, па и смрти, било посебан облик уметничке егзистенције и уметности који се сматрао спектаклом, а који је, временом, постао бренд, односно, роба која је била по укусу публике.

Кроз анализу мотива глади/гладовања у наведена два дела, рад ће покушати да пружи увид у комплексни однос глади и уметности који се открива у Кафкином стваралаштву, а који се огледа у односу мршаваог, пасивног и самодеструктивног тела и уметничког стварања. Овом феномену ће се приступити на две равни. Са једне стране, испитаће се утицај гладовања на стваралачки потенцијал,

* natasajevdjedic01@gmail.com

али и гладовање као процес и резултат стваралаштва, док ће се, са друге стране, анализирати појам метафоричке глади, (не)могућност њеног уметничког испуњења и њена зависност од укуса публике, односно, окружења.

Кључне речи: Кафка, глад, гладовање, храна, уметност, анорексија

Примљен: 10/1/2019 11:08:47

Горица Р. Томић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Центар за проучавање језика и књижевности

ЛЕКСИЧКЕ СЛИВЕНИЦЕ У НАЗИВИМА БРЕНДОВА ЈЕЛА И ПИЋА НА ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ

Предмет овог рада јесте 99 лексичких сливеница у називима брендова јела и пића на енглеском језику. Циљеви истраживања били су да се испита, пре свега, прозирност форме прикупљених примера, али и њихова садржина. Почетна хипотеза, која се наметнула на основу резултата истраживања ауторке Ронебергер-Сиболд (2006) на тему сливеница у називима различитих врста брендова у немачком језику, а које одликује висок ниво морфотактичке непрозирности, била је да ће највећи број сливеница у корпусу карактерисати потпуна непрозирност или врло низак ниво прозирности форме. У оквиру семантичке анализе циљ је био да се утврде семантички односи између чланова сливенице, као и да се испита природа њиховог значења (дескриптивно, асоцијативно и сл.), полазећи од претпоставке да је назив бренда начелно недескриптиван, односно да садржи врло мало дескриптивних елемената (Ронебергер-Сиболд 2006: 175). Квалитативна, интерпретативна истраживачка метода примењена је у утврђивању прозирности форме, односно у утврђивању намераваних значења сливеница и семантичких односа који постоје између њихових чланова. Ослањајући се на типологију техника лексичког сливања засновану на прозирности форме коју даје Ронебергер-Сиболд (2006: 168–169), утврђено је да највећи број примера припада тзв. полупотпуним сливеницама; да је друга према заступљености у корпусу група фрагментних сливеница; да трећу групу чине потпуне сливенице; и да се као најмање бројне јављају контурне сливенице. Друкчије речено, резултати квалитативне и квантитативне анализе морфотактичке прозирности сливеница потврдили су почетну хипотезу, тј. показали су да највећи

* gorica.tomic@filum.kg.ac.rs

број њих одликује врло мала прозирност (полупотпуне сливенице) или потпуна непрозирност форме (фрагментне сливенице). С друге стране, анализа семантичких односа између чланова сливеница показала је да они могу бити врло разноврсни, па и неодређени, као и да међу њима преовлађују сливенице детерминативног типа, чија су значења најчешће дескриптивна. Као један општи закључак наметнуо се тај да називи брендова јела и пића представљају богат извор материјала за савремену језичку анализу и вредан допринос креативном и експресивном потенцијалу језика.

Кључне речи: лексичке сливенице, енглески језик, називи брендова, јело, пиће

Примљен: 9/30/2019 13:31:26

Марија С. Раковић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Центар за проучавање језика и књижевности

„НЕОПЛАНТА – САВРШЕН ЗАЛОГАЈ”: СИНТАКСИЧКЕ И СТИЛИСТИЧКЕ ОДЛИКЕ РЕКЛАМА ЗА ПРОИЗВОДЕ НОВОСАДСКЕ ИНДУСТРИЈЕ МЕСА

У раду се на синтаксичком и стилистичком плану разматрају начини обликовања реклама за брендове које пласира новосадска индустрија меса „Neoplanta”. С обзиром на то да садрже информације које се преносе путем медија – било видео- или аудио-комуникације – рекламе би требало да буду стилизоване, на језичком плану, тако да привуку пажњу ширег круга људи, различитог образовног нивоа, пола и узраста, па самим тим морају бити прилагодене потребама потенцијалних потрошача.

Како у литератури готово није могуће пронаћи прецизну информацију о томе ком функционалном стилу припада реклама, циљ је да уочимо, на примерима назива производа и синтаксичких конструкција, доминантне језичке црте у начинима рекламирања брендова познате српске компаније, па самим тим и да покушамо да одредимо ком функционалном стилу су најприближније анализиране рекламе. Корпус рада чине: интерни часопис новосадске индустрије меса, сајт компаније и видео-рекламе. Интерни часопис на индиректан начин рекламира постигнућа саме компаније, али у исто време истиче и квалитет производа, уз увођење новина у пословању што чини добар корпус за праћење стилистичког обликовања, па самим тим и за утврђивање начина медијског пласирања производа. Видео-рекламе биће анализиране на нивоу дискурса како би се што прецизније уочиле синтаксичке одлике којима се постиже пласирање производа и привлачи пажња потрошачке масе. Задатак у раду биће да уочимо пренесена значења, неологизме, стилске фигуре, игре речима и сл., којима се језички

* marija.rakovic@filum.kg.ac.rs

обликују рекламе за познате брендове. Најновије рекламе специфичним чини навођење нутритивних вредности самих производа, што је, због форми графика или табела, лингвостилистичка одлика рекламног дискурса.

Поред линвистике, тачније стилистике, проучавањем реклама баве се и психологија и социологија, па ћемо у раду размотрити и сегменте наведених наука који доприносе стилизовању реклама. Резултати анализе су показали да новосадска индустрија меса своје производе рекламира тако да истакне: (1) природност (било да се она огледа у инсистирању на квалитету производа, или природе као подлоге за настанак рекламе) и (2) подстакне коришћење производа у кругу породице. Наведени фактори су ванлингвистичке природе, али у великој мери могу допринети проучавању рекламног стила чији је и циљ да утиче на потенцијалне кориснике производа. Називи производа су, у великој мери, прилагођени најмлађима, деци, па самим тим и њиховим родитељима. Све наведено битно утиче на настојање да се једноставним синтаксичким конструкцијама, стилски прилагођеним корисницима, често са шаљивом нотом, рекламирају производи индустрије меса „Neoplanta”. Уз богат избор домаћих и страних лексема, уз игре речима и пренесеним значењима, обликоване су реченичне конструкције, као и стил којим се пласирају познати брендови хране, коју производи новосадска индустрија меса на војвођански начин, запаковани у савршене залогаје.

Кључне речи: синтаксичке одлике рекламног дискурса, стилистичке одлике рекламног дискурса, брендови хране, функционални стилови, стил рекламе, екстралингвистика

Примљен: 9/30/2019 21:57:23

Мирјана Р. Обрадовић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Центар за проучавање језика и књижевности

„ХРАНА ЈЕ УВЕК КЉУЧ”: ТЕМАТСКА ЦЕЛИНА ХРАНА И ПИЋЕ У НАСТАВИ СРПСКОГ КАО СТРАНОГ ЈЕЗИКА

У овом раду представићемо неке лексичке и граматичке, а посредно и културолошке аспекте тематске целине храна и пиће у настави српског као страног језика.

Усвајање лексике у вези са тематском целином храна и пиће нужно је у сваком облику усвајања страног језика у средини у којој се дати језик говори као матерњи. Говоримо о тематској групи која обухвата фреквентну лексику изразитог асоцијативног потенцијала која се лако контекстуализује и често представља први вид функционалне употребе страног (српског) језика ван учионице. Постојећи уџбеници српског као страног језика обухватају лексику одређену Европским референтним оквиром, међутим „избор лексике је прилично усмерен, али не и стриктно одређен” (Крајишник 2011: 125). Поред лексике која је дата у уџбеницима, настава страног језика треба да обухвати и лексику коју студенти препознају као потребну. На тај начин формира се корпус за циљну групу полазника који је изразито отворен за различита граматичка вежбања на лекторском часу.

Храна и пиће јесу важни чиниоци националне културе, па су погодни за лингвокултуролошку анализу. У контексту избора хране и пића конструише се идентитет Срба, али учечавају се и типични облици понашања Срба према странцима (традиционална гостољубивост). У овом раду се претпоставља да је тематска целина храна и пиће полазиште за конструисање слике Другог у језичком дискурсу странаца.

Истраживање је засновано на праћењу полазника курсава који су организовани у Центру за српски као страни језик на

* mira.obradovic14@gmail.com

Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу у академској 2018/2019. години. Фокус је на курсевима А1 и А2 нивоа. Циљ је прегледати презентацију тематске групе храна и пиће у уџбеницима који су коришћени у Центру за српски као страни језик на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу у академској 2018/2019. години и анализирати аутентичне примере из наставне праксе и свакодневног живота студената.

Полазници курсева имали су од 19 до 29 година. Реч је о студентима филолошких и нефилолошких факултета. Већина студената се први пут среће са српским језиком и први пут борави у Србији. Групе су нехомогене како у вези са матерњим језиком полазника (шпански, италијански, немачки, руски, румунски, литвански), тако и у вези са личним особинама и мотивисаношћу полазника. Циљ предавача је да студенте мотивише да српски језик користе у свакодневном животу. Тематска целина храна и пиће показала се као веома погодна за брз развој комуникативне компетенције.

Кључне речи: храна и пиће, лексика, граматика, настава, српски као страни језик

Примљен: 9/30/2019 22:33:26

Јелена М. Павловић Јовановић*

Универзитет у Крагујевцу,
Филолошко-уметнички факултет,
Центар за проучавање језика и књижевности

ЈЕЗИЧКА РЕПРЕЗЕНТАЦИЈА ХРАНЕ У ЗБОРНИЦИМА ЗАКОНА И УРЕДБЕНИХ УКАЗА ИЗ ПЕТЕ ДЕЦЕНИЈЕ 19. ВЕКА

Циљ рада је проучавање језичке репрезентације хране у Зборницима закона и уредбених указа за Кнежевину Србију из пете деценије 19. века. У питању је период када појам брэнда као такав није постојао, те се поставља питање третирања хране у јавном простору у овој епоси. Утврђено је да храна заузима маргинално место у испитиваним правним прописима. Мало је докумената у којима се експлицитно у наслову показује да се баве храном (Уредба о касапницама, Уредба о храни затвореника итд.). Такође, о храни се говори у правним прописима који се тичу царине и трговине. На крају, податке о храни добијамо и у прописима који се тичу исхране одређених категорија људи.

На основу досадашњих испитивања исхране у 19. веку издвајају се два главна статуса хране: (а) основна, једноставна исхрана у сеоској средини; (б) богата трпеза у градској средини, препуна намирница страног порекла. Храна поменута у правним прописима изражена је лексемама словенског порекла и лексемама страног порекла. Храна словенског порекла обухвата основне животне намирнице, док храна страног порекла обухвата луксузну храну и егзотичне зачине. Намирнице се помињу у фази сировог, неприпремљеног и ситуирају се у јавне просторе који често представљају границу (ђумрук, карантин, пијаца итд.). На основу списка намирница које улазе у државу, може се прочитати скривено изобиље које се остварује на трпезама богатих становника. С друге стране, може се говорити и о стварној и (делимично) скривеној глади. У прилог постојању глади говоре два податка: (а) експлицитна мотивација изражена у преамбулама правних прописа; (б) навођење

* jelena.pavlovic@filum.kg.ac.rs

исхране одређених категорија људи, где се директно може говорити о сиромаштву obroka.

По начину на који законодавац третира храну издвајају се три типа дискурса: (а) дискурс економског интереса који управља другим дискурсима; (б) дискурс државе као заштитника исхране становништва и заштитника извора хране; (в) медицински дискурс који открива велики страх од заразе.

Медицински дискурс посебно је карактеристичан за Уредбу о карантину и пограничном састанку, где су прописи у вези са храном руковођени страхом од куге. Исцрпан списак намирница у овом документу организован је у синтагматске групе на основу опозиција одвећ подозрително – подозрително – неподозрително, односно отров примајуће – отров непримајуће. Дискурс државе као заштитника овде руководи медицинским дискурсом, те се простор државе метафорички схвата као тело кога треба по сваку цену заштити од спољашњих утицаја. Кроз карантинску уредбу провејава оно што Клод Фишле зове анксиозношћу сваштоједа. Да би се остварио принцип инкорпорације хране у тело (државу), потребно је испоштовати тачно одређени поступак карантинирања.

На крају, најмање је примера симболичке вредности хране, што се може остварити експлицитно кроз истицање значаја хране за одређену групу или имплицитно кроз списак основних намирница.

Кључне речи: правни прописи, XIX век, изобиље, глад, економски дискурс, медицински дискурс, инкорпорација, анксиозност

Примљен: 9/29/2019 10:20:11

